

JAZYKOVÉ CHYBY V SLOVENČINE

**ako cudzom jazyku
na báze akvizičného korpusu**

Jana Pekarovičová
editorka

2024

UNIVERZITA KOMENSKÉHO V BRATISLAVE

Editovaná vedecká kniha je výstupom výskumného projektu APVV-19-0155, *Jazykové chyby v slovenčine ako cudzom jazyku na báze akvizičného korpusu*, riešeného v rámci Studia Academica Slovaca – centra pre slovenčinu ako cudzí jazyk Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave v spolupráci s Jazykovedným ústavom Ľudovíta Štúra SAV, v. v. i., a slovakistickými pracoviskami Prešovskej univerzity v Prešove a Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici.

Editorka

doc. PhDr. Jana Pekarovičová, PhD.

© Autorky a autori, 2024

Mgr. Katarína Gajdošová, Ph.D. (1,10 AH)

Mgr. Anna Gálisová, PhD. (2,33 AH)

doc. PaedDr. Mária Imrichová, PhD. (1,65 AH)

prof. Mgr. Martina Ivanová, PhD. (8,92 AH)

Mgr. Miroslava Kyseľová, PhD. (2,33 AH)

Mgr. Jana Levická, PhD. (0,55 AH)

doc. PhDr. Jana Pekarovičová, PhD. (3,30 AH)

Mgr. Ivor Uhliarík, PhD. (1,11 AH)

Mgr. Lujza Urbancová, PhD. (1,10 AH)

Recenzentky

prof. PaedDr. Jana Kesselová, CSc., Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove

Mgr. Svatava Škodová, Ph.D., Filozofická fakulta Karlovej univerzity v Prahe

© Studia Academica Slovaca – centrum pre slovenčinu ako cudzí jazyk

Publikácia je šírená pod licenciou Creative Commons CC BY-NC-SA 4.0 (vyžaduje sa: povinnosť uvádzať pôvodného autora, len nekomerčné použitie, povinnosť odvodené dielo zdieľať pod rovnakou licenciou ako pôvodné dielo). Viac informácií o licencií a použití diela: <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

https://stella.uniba.sk/texty/FIF_JP_chyby_slo-ako-cudzi-jazyk_akviz_korpus.pdf

Vydavateľ

Univerzita Komenského v Bratislave

ISBN 978-80-223-5868-2 (tlač)

ISBN 978-80-223-5869-9 (online)

OBSAH

Úvod	4
1 Jazykové chyby v kontexte osvojovania si slovenčiny ako cudzieho/druhého jazyka	10
Jana Pekarovičová	
2 Korpus textov študentov učiacich sa slovenčinu ako cudzí jazyk	30
Katarína Gajdošová – Jana Levická – Ivor Uhliarik	
3 Chyby v tvorení slov (substderiv)	74
Martina Ivanová	
4 Chyby v aspekte (asp, word0_asp, word1_asp)	104
Martina Ivanová	
5 Chyby v lexike (defword, word0, word1)	130
Miroslava Kyseľová – Anna Gáľisová – Mária Imrichová	
6 Chyby v dependencii (dep, word0_dep, word1_dep, substword_dep, secdep)	158
Miroslava Kyseľová – Anna Gáľisová – Martina Ivanová	
7 Chyby v slovoslede podmienené aktuálnym členením výpovede (theme)	210
Martina Ivanová	
8 Chyby v slovoslede podmienené rytmickými a gramatickými faktormi (order)	236
Martina Ivanová	
9 Chyby v ustálených slovných spojeniach (PHRASE) a štylistickom použití slova (STYL)	256
Lujza Urbancová	
10 Chyby v ortografii (cap0, cap1, comma0, comma1, caron0, caron1, hyph, hypn, dot0, dot1, defdiacr, space)	272
Mária Imrichová	
Záver	305
Summary	308
Literatúra	310
Zoznam jazykov	325
Menný register	330
Vecný register	335
Profily autorov	338

ÚVOD

1 METODOLOGICKÁ KONCEPCIA

Predložená editovaná kniha je výstupom vedeckovýskumného projektu *Jazykové chyby v slovenčine ako cudzom jazyku na báze akvizičného korpusu*, riešeného v rámci grantového projektu APVV-19-0155. Prezentujú sa v nej všeobecné informácie o cieľoch, výskumnej stratégii i získaných čiastkových výsledkoch analýzy vybraných jazykových chýb v špecificky orientovaných kapitolách. Každá kapitola sleduje parciálnu tému v súlade s prijatým konceptom zberu dát, ich anotovaním a metodikou interpretácie jazykových chýb, nevynímajúc charakteristiku akvizičného korpusu ERRKORP 1.0, ktorý tvorí celkový rámec výskumného projektu.

Pokiaľ ide o problematiku akvizičného/žiackeho korpusu a jeho použiteľnosti v oblasti výskumov osvojovania si druhého jazyka (*Second Language Acquisition* – SLA), ten je v teoretických prácach predmetom mnohých diskusií. Výskumy v oblasti žiackych, resp. akvizičných korpusov (*Learner Corpus Research* – LCR) sa začali okolo roku 1980 ako „odnož korpusovej lingvistiky“ (Granger et al. 2015, 1). Konvergenčným bodom korpusovej lingvistiky a chybovej analýzy (*Error Analysis* – EA) sú dáta: oba prístupy nie sú teóriami osvojovania si jazyka, ale metodikami práce s dátami. V teoretických prácach sa často konštatuje, že korpusová lingvistika plní vo vzťahu k EA funkciu „obhajcu“ (porov. Castillejos López 2009). Korpusová lingvistika totiž poskytuje EA objekt skúmania, zatiaľ čo EA opisuje a navrhuje metodológiu opisu a klasifikácie dát vo vzťahu k jazykovým i mimojazykovým faktorom.

EA bola najmä vo svojich začiatkoch kritizovaná z metodologických aj teoretických dôvodov. Možnosť získať prístup k predtým nedostupným informáciám o frekvenčnej distribúcii jazykových javov v medzijazyku viedla k tzv. „deskriptívnej horúčke“ (tá sa prejavovala ako kvantitatívne orientovaná analýza produkcie učiacich sa, napr. v podobe zoznamov najčastejších slov v korpuse; frekvencie chýb; najčastejšie používaných slovies; nadmerne a/alebo nedostatočne používaných jazykových prvkov, často vo vzťahu k L1 atď.), porov. Meunier 2021. Termín „horúčka“ sa tu nepoužíva v derogatívnom význame, ale poukazuje na zameranie výskumného záujmu v danom období. Dôraz na kvantitatívne aspekty však viedol ku kritickej reflexii tejto metódy. Jednou z výhrad bolo napríklad poukazovanie na skutočnosť, že analýza medzijazyka sa v rámci LCR vykonáva na statickom texte, akejsi jazykovej „fotografii“ urobenej v určitom okamihu za určitých okolností (porov. Rodríguez, Díaz Lage & Martínez 2020).

V poslednom desaťročí sa však v rámci výskumov SLA zdôrazňuje, že korpusovo založená EA nemá za cieľ len kvantifikáciu a kategorizáciu chýb, ale že dokáže opísať a explanovať rôznorodé aspekty akvizičného procesu. Napr. R. Ellis (2003) poukazuje na fakt, že medzi longitudinálnymi štúdiami a EA neexistuje rozpor, pretože štúdiom chýb v rôznych fázach procesu učenia sa môže prispieť k pochopeniu stratégií, ktoré učitelia sa uplatňujú pri osvojovaní si cudzieho jazyka.

Do členenia predloženej publikácie sa premieta potreba reflektovať jednak teoreticko-metodologické východiská LCR vzhľadom na slovenský kontext, jednak zameranie výskumu na analýzu konkrétnych aspektov a kategórií medzijazyka hovoriacich osvojujúcich si slovenčinu ako cudzí jazyk cez prizmu dát akvizičného korpusu.

V úvodnej metodologicky ladenej časti je predstavený zvolený postup tvorby anotačného tagsetu so zreteľom na možnosti aj limity aplikácie akvizičného korpusu ako komplementárnej súčasti Slovenského národného korpusu, vrátane porovnania s fungovaním korpusov podobného typu v zahraničí. Akvizičný korpus korp 01. obsahuje databázu písaných textov cudzincov s rozličným východiskovým jazykom a príslušnou jazykovou úrovňou slovenčiny deklarovanou v čase produkcie analyzovaného textu. Tieto parametre sú súčasťou vonkajšej anotácie, zahŕňajúcej súbor metadát o autorovi textu, o mieste, kde sa učí slovenčinu, prípadne o charaktere výučby.

Kapitola o jazykových chybách v kontexte osvojovania si slovenčiny ako CJ/DJ J. Pekarovičovej má charakter syntetizujúceho textu s cieľom prispieť k lingvodidaktickej diagnostike slovenčiny ako L2. Vytvára poznatkový základ pre štúdium špecifik jednotlivých jazykových chýb, ktorým sa editovaná kniha venuje v samostatných kapitolách. Výskum jazykovej chyby je zasadený do dynamického rámca jeho premien v domácom i zahraničnom kontexte, pričom sa kontrastívna analýza porovnáva s analýzou chýb na báze korpusu, ktorá poskytuje viacej údajov a odhaľuje ďalšie typy i príčiny chýb.

Kapitola o korpusových dátach K. Gajdošovej, J. Levickej & I. Uhliarika rozširuje možnosti interpretácie jazykových chýb v súlade so zásadami korpusovej lingvistiky. Hodnoty relatívnej frekvencie môže ovplyvniť aj počet analyzovaných textov, preto získané údaje spracované v 25 diagramoch tematicky prepájajú jednotlivé témy a pomáhajú vytvoriť komplexnejší obraz o procese učenia sa slovenčiny ako L2.

Obsahom ďalších kapitol sú chyby na úrovni jedného segmentu v rámci jedného slova pri tvorení slov a slovných spojení, chyby v rámci jednej vety, týkajúce sa chybného radenia slov či nesprávneho slovosledu. Osobitne sa vyhodnocujú chyby v ortografii, ale aj chyby na vyššej textovej úrovni súvisiace so štýlom textu. Pri opise danej oblasti medzijazyka sa zohľadňuje aj fakt, že najmä študenti nižších úrovní ešte nedokážu diferencovať jednotlivé komunikačné sféry a podľa toho vybrať adekvátne stylistické prostriedky.

Členenie kapitol 3 – 10 má jednotnú triadickú štruktúru. Autorky jednotlivých kapitol najprv v úvode predstavujú výskumné ciele, metodológiu a aplikované stratégie uplatnené pri analýze konkrétnych typov chýb vzhľadom na domáci lingvistický kontext.

Po úvodnej časti nasleduje štatisticko-quantitatívna analýza dát zameraná na vyhodnotenie frekvenčnej distribúcie chýb, objasňuje sa spracovanie a vyhodnocovanie získaných dát. Podstatnú časť kvantitatívnej analýzy tvoria výskyty konkrétnych typov chýb podľa špecifického kľúča so zreteľom na materinský jazyk

študenta i jeho ďalšie jazyky, príslušnosť materinského jazyka študenta do jazykovej skupiny (slovanskí verzus neslovanskí hovoriaci), pričom rozhodujúce je postulovanie frekvenčnej distribúcie podľa typu chyby a príslušná jazyková úroveň študenta.

Jadrom každej kapitoly je tretia, analytická časť, ktorá obsahuje opis a lingvistickú interpretáciu chybovosti, pričom sa zohľadňujú typologické osobitosti L1 študenta v porovnaní so slovenčinou (v lexikálnej, gramatickej či stylistickej rovine), ako aj vývin chybového registra v medzijazyku študenta, ktorý je indikátorom jeho formujúcej sa jazykovej kompetencie. Metodologicky inšpiratívnym je rozlíšenie troch štádií v akvizícii L2, ide o formálne štádium, sprostredkujúce štádium a integračné štádium.

2 ANALYTICKO-INTERPRETAČNÁ ČASŤ

Kapitola **Chyby v tvorení slov (substderiv)** M. Ivanovej vyniká systematickým prehľadom a jasnosťou výkladu potenciálnych príčin vzniku derivačných chýb v medzijazyku študentov. Analýza chýb je na jednej strane usúvzťažnená s domácou derivatologickou tradíciou, čo umožňuje chyby interpretovať s ohľadom na status slovtvorného prostriedku v slovenčine v porovnaní so statusom v jazyku študentov L1. Jazykové chyby sa interpretujú v kontexte poznatkov o produktívnosti slovtvorných typov a slovtvorných prostriedkov, ako aj údajov o ich distribúcii v slovenčine. Vnútna rozmanitosť v oblasti derivačnej polysémie podmieňuje typy chýb vyplývajúce z fungovania motivantov i motivátov v medzijazyku študentov.

Predmetom chybovej analýzy M. Ivanovej v kapitole **Chyby v aspekte** sú evidované typy chýb s komponentom (**word0_asp**, **word1_asp**). Chyby v aspekte sa skúmajú nielen na verbách, ale aj na verbálnych substantívach vo vzťahu k času, kolokabilite i diskurzívnemu kontextu v konfrontácii s domácim i medzinárodným výskumom aspektológie. Pri skúmaní sa uplatňuje kvantitatívny i kvalitatívny prístup. Výsledkom je poznanie frekvenčnej distribúcie evidovaných chýb v závislosti od jazykovej úrovne a jazyka L1 s následnou detailnou analýzou spojenou s interpretáciou aspektových chýb, ktorá prispieva k pochopeniu učenia sa aspektu zo strany cudzincov. Súčasne však tvorí východisko pre novú lingvodidaktickú koncepciu výučby aspektu, ale zároveň je aj obohatením aspektologickej teórie. Výsledky poukazujú na problematické stanovenie všeobecne akceptovanej preferencie imperfektívneho vidu ako východiskového člena vidotvorby.

Kapitola **Chyby v lexike (defword, word0, word1)** M. Kysel'ovej, A. Gálisovej a M. Imrichovej sa venuje chybám, ktoré vyplývajú z nezrozumiteľnosti slova alebo z použitia slova ovplyvneného iným jazykom. Ide aj o chyby spôsobené chýbajúcim, prípadne redundantným slovom. Tieto chyby primárne patria k lexikálnym chybám. V niektorých prípadoch však ide aj o presahy do syntaktickej kompetencie študentov, najmä do kategórie dependenčných chýb. V kapitole

sa prelínajú zásady kvantity ukazujúce určité trendy v distribúcii chýb so zásadami kvality. Získané údaje sa nepredkladajú ako hotové, ale verifikujú sa, podporujú argumentmi a interpretujú v porovnaní s výsledkami vlastných výskumov i zahraničných zdrojov. Súčasne sa uvádzajú otvorené miesta na ďalší výskum a diskusiu. Metodologicky presvedčivo sa dokumentuje, ako charakter dát ovplyvňuje výsledok kvantifikácie, čím sa naznačuje aj potreba ďalšieho overovania záverov. Kvantitatívno-kvalitatívna analýza odкрýva ďalšie vzorce verbálneho správania sa cudzincov. Ide o substitučné vzorce na kompenzáciu lexikálneho deficitu a ďalšie špecifické vzorce v používaní reflexívnych, verbálnych a pronomínálnych komponentov a spájacích operátorov. Deformácie cudzojazyčných lexém v kombinácii s flektivizačnými tendenciami slovenčiny odpozorovanými v jazykovej praxi cudzinca, použitie motivanta s mierne posunutým významom síce vedú k vzniku tvaru, ktorý v slovenčine nejestvuje, ale v kontexte zaručujú porozumenie.

Kapitola **Chyby v dependencii (dep, word0_dep, word1_dep, substword_dep, secdep)** M. Kyselovej, A. Gálisovej & M. Ivanovej sa vyznačuje precíznou analýzou korpusových textov, systematickým výskumom jednotlivých aspektov sledovanej chyby a kontextovým uvažovaním o príčinách zistených dependenčných chýb. Úvodné vymedzenie termínu dependencia vo vzťahu k valencii a intencii vytvára východiskový rámec pre porozumenie podstaty chýb anotovaných ako chyby v dependencii (dep), ale aj chýb súvisiacich s dependenciou so špecifickými prejavmi – absencia doplnenia, redundancia doplnenia, zámény prvkov v dependenčnom vzťahu. Výskum chýb v dependencii sa zasadzuje do uvažovania o fázach fluktuácie a stabilizácie dependenčnej kompetencie. Terminologické inštrumentárium sa precizuje jasne, zreteľne a prehľadným nastavením na procesuálne chápanie chyby dep. Súvislostné chápanie problematiky sa odrazilo vo vymedzení korelačného vzťahu medzi frekvenciou chýb dep a frekvenciou prepozícií. Výskum odkrýl bod zlomu, od ktorého sa frekvencia prepozícií síce zvyšuje, avšak výskyt dependenčných chýb klesá, čo vypovedá o prechode od fluktuácie k stabilizácii dependenčnej kompetencie.

Obsahom kapitoly **Chyby v slovoslede podmienené aktuálnym členením výpovede (theme)** M. Ivanovej je slovosled a jeho realizačné podoby v textoch študentov učiacich sa slovenčinu ako cudzí jazyk. Voľnosť slovosledu sa zvyčajne spája so zdaním ľubovoľnosti. V skutočnosti ide o mimoriadnu flexibilitnosť v lineárnom radení komponentov výpovede, ktoré je však determinované konkrétnym komunikačným kontextom. Text presvedčivo dokumentuje, že slovosled z hľadiska vzťahu východiska a jadra, témy a rémy, radenia tematických postupností, typov kontextu, sémantických a valenčných činiteľov, gramatikalizácie niektorých spojení (napr. sponovej a mennej časti predikátu) je výsledkom spolupôsobiacich, často aj proti sebe stojacich činiteľov. Zistenia potvrdili zmenu prototypických slovosledných pozícií sémantických typov adverbiálne s preferenciou tematických a rematických použití, ktoré sa v konkrétnej kontextovo začlenenej výpovedi môže niekedy realizovať aj v neprototypickej pozícii vzhľadom na informačný dôraz

alebo kontextovú známosť. Vnímanie frekventovaných a typických slovosledných štruktúr môže pôsobiť ako retardačný činiteľ pri učení sa menej typických, kontextovo determinovaných slovosledných poradí komponentov výpovede. Výskum potvrdil náročnosť akvizície slovosledu, ako aj samotného lingvodidaktického výkladu slovosledných chýb.

Kapitola M. Ivanovej **Chyby v slovoslede podmienené rytmickými a gramatickými faktormi (order)** tematicky, metodologicky i spôsobom spracovania a prezentácie dát súvisí s analýzou chýb theme. Spojením oboch kapitol vzniká plastický obraz o neuralgických bodoch učenia sa slovosledu v slovenčine, pričom v kapitole ORDER sa do centra pozornosti dostávajú slovosledné chyby podmienené rytmickými a gramatickými faktormi a značka THEME sa používa pri chybách vznikajúcich v dôsledku porušenia princípov aktuálneho členenia výpovede. Text nielenže prináša zistenia na báze korpusových dát, ale pomenúva aj možné príčiny evidovaných chýb, a to na základe poznania slovenských i početných zahraničných výskumov slovoslednej problematiky. Jednotlivé typy chýb sa podávajú prehľadným spôsobom a sú doložené početnými príkladmi z textov korpusu, čo zvyšuje názornosť textu a orientáciu v špecifikách chýb tohto typu.

Kapitola L. Urbancovej **Chyby v ustálených slovných spojeniach (phrase) a v štylistickom použití slov (styl)** prináša jednak poznatky o vývine a typológii chýb v ustálených spojeniach a vo frazémach, jednak svedčí o štylistických zručnostiach autorov. Ukazuje postupný prechod od používania ustálených viacslovných spojení k pokusom o použitie obrazných frazeologických spojení. Interpretujú sa kvantitatívno-kvalitatívne dáta vzhľadom na relatívnu frekvenciu skúmanej chyby na jednotlivých úrovniach cudzincov a ich východiskového jazyka. Osobitne sa skúma aj vplyv mimojazykových faktorov na chybovosť. Ide skôr o súbor jednotlivých a rôznorodých lexikálnych zámen, všeobecnejšie problematické sa ukazuje použitie spojení s významom preferencie a hodnotenia. So zvyšujúcou sa jazykovou úrovňou mierne rastie aj zastúpenie frazeologických jednotiek, resp. pokusov o ich vyjadrenie použitím lexikálneho fragmentu frazémy alebo synonyma, ktoré evokuje zámer cudzinca použiť frazému.

Druhá časť kapitoly je venovaná chybám v štylistickom použití slova. Teoretický základ tejto chyby rámcuje uvažovanie o rozdieloch medzi kodifikovanou a reálnou normou, formovanou sledovaním jazykových prostriedkov v rečovej praxi. Kvantitatívna časť je založená na korpusových štatistikách vyplývajúcich z frekvenčnej distribúcie chyby STYL v závislosti od jazykovej úrovne a od príslušnosti učiaceho sa k jazykovej skupine. Korpusovú štatistiku dopĺňa poradie chýb STYL podľa absolútnej frekvencie výskytu v korpuse. Kvalitatívna časť výskumu má charakter individuálnej prípadovej štúdie.

Kapitola M. Imrichovej **Chyby v ortografii (cap0, cap1, comma0, comma1, caron0, caron1, hyph, hypn, dot0, dot1, defdiacr, space)** dopĺňa interpretáciu rozličných zložiek komunikačnej kompetencie cudzincov učiacich sa slovenčinu ako L2 o ortografický aspekt chybovosti. Rešpektuje dvojčlenný kompozičný

princíp, najprv sa uvádza korpusová štatistika a kvantitatívna analýza korpusových dát, v druhej časti sa prezentuje kvalitatívna analýza každej chyby a uvažuje sa o možných príčinách jej vzniku z hľadiska ortografického systému v L1, ale aj z hľadiska možných interlexémových interferencií v rámci znalostí študenta zo slovenčiny. Prehľadným tabuľkovo-grafovým spôsobom sa prezentujú dáta v štruktúre, ktorá sa uplatňuje v ostatných častiach komplexnej práce (frekvenčná distribúcia chyby z hľadiska jazykovej úrovne aj z hľadiska príslušnosti študenta k jazykovej skupine). Poznávacím prínosom výskumu sú zistenia o povahe a príčinách 11 pravopisných chýb, z ktorých väčšina funguje zrkadlovo, t. j. ako chyba vznikajúca absenciou alebo redundanciou istého ortografického elementu. Tieto dvojstranné chyby sa predstavujú súvzťažne, čím sa zvyšuje prehľadnosť a názornosť výkladu. Ukazuje sa, že systematicky prevláda absencia ortografického prvku nad jeho redundanciou.

Dosiahnuté výsledky vyplývajúce z riešenia výskumnej úlohy sú obsiahnuté v záverečnom zhrnutí, kde sú naznačené aktuálne lingvodidaktické benefity kvantitatívno-kvalitatívnej analýzy chýb pre ďalšie smerovanie aplikovaného výskumu v oblasti akvizície slovenčiny ako cudzieho/druhého jazyka na báze akvizičného korpusu.

6

CHYBY V DEPENDENCIÍ (DEP, WORD0_ DEP, WORD1_DEP, SUBSTWORD_DEP, SECDEP)

Miroslava Kyseľová – Anna Gálisová – Martina Ivanová

6.1 CHYBY V DEPENDENCIÍ

Termín dependencia má svoj pôvod v tzv. dependenčnej gramatike, v ktorej sa veta interpretuje ako štruktúra založená na priamych vzťahoch syntaktickej závislosti medzi jednotlivými slovami; ide tu o binárny vzťah medzi riadiacim a závislým slovom (porov. Petkevič 2017). V tomto chápaní je použitie nejakého syntaktického člena vety ako dominovaného, závislého člena (tzv. dependenta) podmienené použitím dominujúceho, riadiaceho člena (tzv. reagenta), porov. Karlík (2017b).

Termín dependencia úzko súvisí s termínom valencia. Valenciu chápeme ako schopnosť jednotky (najčastejšie slovesa) viazať na seba istý počet ďalších jazykových jednotiek (doplnení) a určovať ich tvarové a významové vlastnosti. Valencia úzko súvisí s intenciou. Tieto pojmy však nie sú totožné. Pri intencii ide o sémantické vlastnosti slovesa ako predikátu, na základe ktorých sa realizuje jeho spájateľnosť s participantmi. Termíny valencia a ľavovalenčné/pravovalenčné doplnenie možno použiť v prípade, že referujeme na počet pozícií otváraných riadiacim prvkom v syntaktickej štruktúre vety a na ich formálno-gramatické stváranie, zatiaľ čo termínom intencia odkazujeme na počet participantov vyžadovaných sémantikou riadiaceho prvku a na ich sémantické charakteristiky, porov. Ivanová, Sokolová, Kyseľová & Perovská (2014). V iných prístupoch sa s termínom intencia nepracuje a odlišuje sa syntaktická valencia (valencia na rovine syntaktickej štruktúry) a sémantická valencia (valencia na rovine sémantickej štruktúry).

Značkami DEP v našom spracovaní reflektujeme chyby týkajúce sa kvalitatívnych aspektov syntaktickej valencie (teda chyby vo formálnom stváraní závislých prvkov), najčastejšie ide o zámenny pádových foriem, porov.

- (1) *Stretávala som kamarátov na univerzitu.* (ko, A2.2)

TH: *Stretávala som kamarátov na univerzite.*

Chyby, ktoré sa týkajú kvantitatívnych aspektov syntaktickej valencie, anotujeme značkami WORD0_DEP (vynechanie valenčne selektovaného doplnenia) (doklad 2) a WORD1_DEP (redundancia doplnenia, ktoré nie je selektované valenciou dominujúceho výrazu) (doklad 3), porov.

- (2) *Je trochu ťažké pre študentov.* (zh, A2.2)

TH: *Je to trochu ťažké pre študentov.* (pl, B2)

- (3) *Dostupnosť do rôznych kníh je väčšia prostredníctvom internetu.*

TH: *Dostupnosť rôznych kníh je väčšia prostredníctvom internetu.*

Zámeny prvkov v dependenčnom vzťahu sa anotujú značkou SUBSTWORD_DEP:

- (4) *Mama musela emigrovať za prácou do mesta, stretávali sme sa iba na sviatky a vo víkendy.* (pl, B2)

TH: *Mama musela odísť za prácou do mesta, stretávali sme sa iba na sviatky a cez víkendy.*

Ako dependenčné nehodnotíme chyby týkajúce sa sémantickej valencie, teda použitie výrazov, ktoré na základe svojej sémantickej špecifikácie nemožno hodnotiť ako selektované intenčným rámcom riadiaceho výrazu, napr.

- (5) *Pretože nový inzerát bol chladný v lete a v zime teplý.* (ko, A2.2)

TH: *Pretože nový internát bol chladný v lete a v zime teplý.*

V doklade (5) dochádza k zámene substantív *inzerát* a *internát*, ktorú možno chápať aj ako chybu v sémantickej valencii (substantívum *internát* vo funkcii subjektu ako dependent závisí od predikátu *byť chladný* ako riadiaceho prvku, ktorý určuje sémantické vlastnosti závislého subjektu). Tento typ zámen však hodnotíme značkou SUBSTWORD.

Valencia sa chápe jednosmerne, teda ako určenie tých členov vety, ktoré môžu alebo musia od daného riadiaceho slova závisieť. V našej analýze sa teda nezameriavame na tie typy dependenčných vzťahov, ktoré sa označujú ako tzv. pasívna valencia (napr. adjektívum závislé od substantíva). Ako dependenčný typ vzťahu chápeme aj predikáciu (v dependenčných prístupoch sa aj podmet hodnotí ako dominovaný člen, porov. Karlík 2017b), teda vzťah medzi predikátom a subjektom, ktorý sa vo valenčnej teórii označuje ako tzv. prvý aktant.

V dependenčných prístupoch je aj rôzne chápanie pomocných slov, teda najmä predložiek, spojok, synsémantických slovičiek, ktorým sa často (aj v tradícii slovenskej syntaxe) neprisudzuje samostatné postavenie v štruktúre vety (predložka

je vždy spojená so substantívom, pomocné sloveso s plnovýznamovým slovesom a pod.), a preto sa zvyčajne nepočíta so zvláštnymi pozíciami pre tieto slová. V niektorých prístupoch sa však aj pomocné slová chápu ako prvky vetnej stavby, čo vedie k diskusii o tom, či sa má takýto pomocný výraz, napr. predložka, chápať ako riadiace slovo nejakej substantívnej skupiny. V našom prístupe postupujeme tak, že reflektujeme aj dependenčné vzťahy pomocných slov. Napr. v prípade neadekvátneho použitia predložkového spojenia anotujeme značkou SUBSTWORD_DEP, WORD0_DEP, resp. WORD1_DEP chybné použitie predložky a neadekvátne pádové stvárnenie substantívneho prvku anotujeme značkou SECDEP (predložka ako pomocné slovo teda v našom spracovaní predstavuje akýsi pomyslený závislostný uzol, ktorý selektuje pád substantívneho výrazu, s ktorým sa spája), porov.

- (6) *Mám bolesti s žaludkom.* (de, B1)

TH: *Mám bolesti v žalúdku.*

V dokladoch typu (6) anotujeme teda dve samostatné chyby: zámena prepozícií *s – v* sa označuje ako SUBSTWORD_DEP a chybné pádové stvárnenie substantíva *žalúdok* značkou SECDEP.

V prípade bezpredložkových pádov sa nesprávne použitie pádu hodnotí iba značkou DEP, porov.

- (7) *Mali ste v rodine rakovina žalúdka?* (es, B1)

TH: *Mali ste v rodine rakovinu žalúdka?*

Značka WORD0_DEP je rezervovaná pre dva prípady. Anotujeme ňou v prvom rade tie typy štruktúr, v ktorých je pri slovese vyžadujúcim si doplnenie predložkovým pádom neadekvátne vynechaná prepozícia, porov.

- (8) *Pôjdeme kúpele Cheon Anu.* (ko, A2.2)

TH: *Pôjdeme do kúpeľov Cheonan.*

Okrem toho sa daná anotačná značka používa v prípadoch absencie doplnenia pri slovese, ktoré si toto doplnenie na základe svojej valencie vyžaduje, porov.

- (9) *Ten film bol o lásce milovníci. Už som videla v prahe, kde som chodila do školy.* (ko, A2.2)

TH: *Ten film bol o láske milencov. Už som ho videla v Prahe, kde som chodila do školy.*

Značku WORD1_DEP používame pri anotovaní chýb vzťahujúcich sa na redundantné použitie prepozície pri verbe, ktoré si vyžaduje doplnenie bezpredložkovým pádom, porov.

- (10) *A dám dar k mojej rodine.* (ko, A2.2)

TH: *A dám dar mojej rodine.*

Okrem prepozície sa môže vo vetnej štruktúre uplatniť redundantne aj iný výrazový prvok podmienený valenčnými charakteristikami nadradeného výrazu, napr. nadbytočné použitie konjunkcie, porov.

- (11) *Dúfam, že ešte mám dosť času aby prísť domov.* (uk, B1)

TH: *Dúfam, že ešte mám dosť času prísť domov.*

Pokiaľ ide o značku SUBSTWORD_DEP, tá sa využíva najmä pri substitúcii prepozícií ako prvkov selektovaných valenciou riadiaceho výrazu, porov. doklady (4) a (6). Okrem prepozícií môže dôjsť aj k zámene iných výrazov, napr. adverbiálnych foriem so sémantickým príznakom statickosť – dynamickosť, porov.

- (12) *Pripomína mi niekoho, kto pozerá vonku vedľa okna v chladnej a holé zime.* (ko, A1.1)

TH: *Pripomína mi niekoho, kto pozerá von oknom do chladnej a holej zimy.*

6.2 KORPUSOVÉ ŠTATISTIKY

V Tabuľke 1 zaznamenávame frekvenčnú distribúciu chýb vo vzťahu k rôznym typom dependenčných chýb.

Tabuľka 1 Frekvenčná distribúcia dependenčných chýb

Typ chyby	Absolútna frekvenčná distribúcia	ipm
neadekvátne pádové stváranie doplnenia (DEP)	2410	6 937,39
vynechané doplnenie (WORD0_DEP)	474	1 364,45
redundantné doplnenie (WORD1_DEP)	348	1 001,75
zámena doplnení (SUBSTWORD_DEP)	720	2 072,58
sekundárna dependenčná chyba (SECDEP)	786	2 262,57

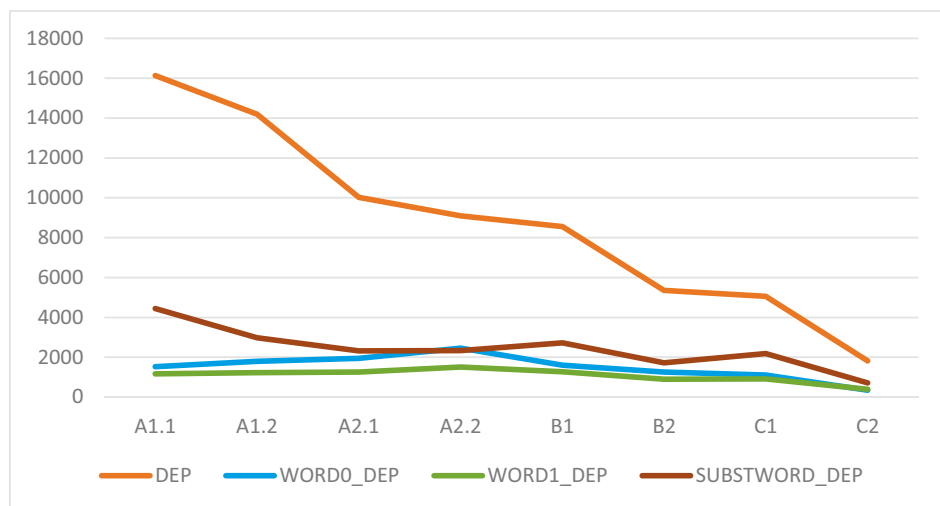
Na základe údajov v Tabuľke 1 možno konštatovať, že najčastejšou dependenčnou chybou je neadekvátne pádové stváranie dominovaného člena dependenčnej relácie, teda neadekvátne pádové stváranie valenčného doplnenia. Tento typ chyby sa týka kvalitatívnej dimenzie fungovania valencie. Chyby vzťahujúce sa na kvantitatívne aspekty dependencie (teda buď vynechanie, alebo redundantné použitie doplnenia) sú zriedkavejšie. Pomerne frekventované sú aj prípady substitúcie prvkov konštituujujúcich dependenčnú reláciu, ktoré majú vyššiu frekvenčnú

distribúciu ako kvantitatívne zmeny valencie, ale nižšiu ako záměny pádových foriem. Sekundárne dependenčné chyby nebudeme v ďalších častiach interpretovať, keďže sú len reflexom chýb na vyššej závislostnej úrovni.

Pokiaľ ide o zastúpenie chýb typu DEP v závislosti od jazykovej úrovne, ich frekvenčná distribúcia na základe údajov o relatívnej frekvencii (podľa typu textu) vyzerá takto (pozri Tabuľka 2 a Graf 1):

Tabuľka 2 Frekvenčná distribúcia dependenčných chýb v závislosti od jazykovej úrovne (relatívna frekvencia)

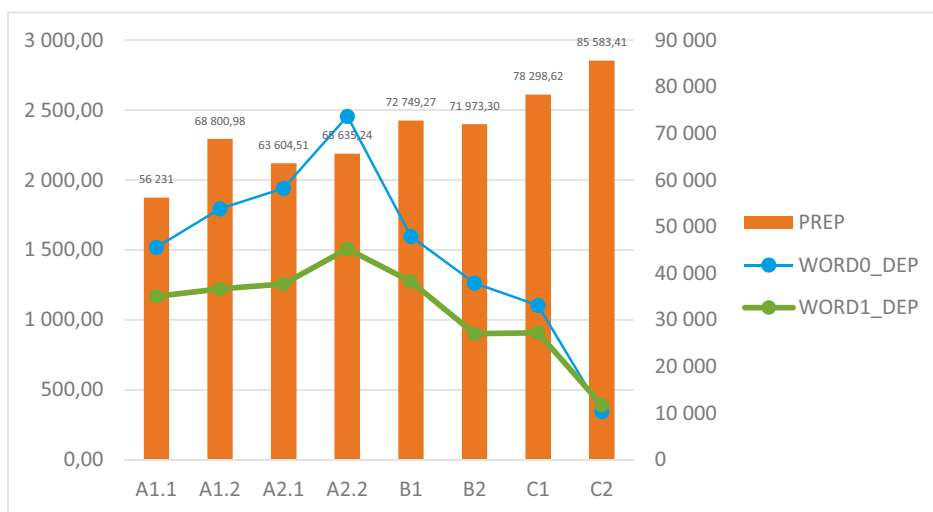
Chyby	A1.1	A1.2	A2.1	A2.2	B1	B2	C1	C2
DEP	16 132,80	14 192,50	10 016,76	9 093,26	8 551,15	5 351,02	5 053,11	1 818,47
WORD0_DEP	1 519,76	1 794,45	1 942,41	2 456,47	1 597,29	1 264,02	1 103,83	345,28
WORD1_DEP	1 169,04	1 223,49	1 256,86	1 508,36	1 274,60	901,67	907,60	391,32
SUBSTWORD_DEP	4 442,37	2 977,16	2 323,28	2 327,18	2 726,69	1 727,49	2 183,14	713,58

Graf 1 Frekvenčná distribúcia dependenčných chýb v závislosti od jazykovej úrovne (relatívna frekvencia)

Na základe korpusových dát zachytených v Tabuľke 2 a Grafe 1 možno konštatovať, že v medzijazyku študentov sa pri frekvenčnej distribúcii dependenčných chýb ukazuje výrazná tendencia smerom k poklesu chybovosti v závislosti od jazykovej úrovne, pokiaľ ide o záměny bezpredložkových pádov označované anotačnou značkou DEP. Dependenčné chyby označené značkou SUBSTWORD_DEP čiastočne kopírujú distribúciu chýb typu DEP, t. j. najviac ich zaznamenávame na najnižších

jazykových úrovniach A1.1 a A1.2, najmenej na najvyšších jazykových úrovniach B2, C1 a C2 s miernou fluktuáciou na úrovniach A2.1, A2.2 a B1. V prípade chýb vzťahujúcich sa na kvantitatívnu rovinu valencie (teda nadbytočné vyjadrenie dominovaného člena neselektovaného valenciou dominujúceho člena, pri značke WORD1_DEP a vynechanie dominovaného člena, ktorého prítomnosť vo vetnej štruktúre sa predpokladá na základe valencie dominujúceho člena, pri značke WORD0_DEP) pozorujeme v medzijazyku mierne odlišný vývin. V prvom rade, najvyšší počet chýb typu WORD1_DEP a WORD0_DEP nepozorujeme na najnižších jazykových úrovniach, ale na jazykových úrovniach A2.1 až B1 s kulmináciou na úrovni A2.2. Tento údaj čiastočne koreluje so zastúpením prepozícií v medzijazyku učiacich sa, porov. Graf 2.

Graf 2 Frekvenčná distribúcia chýb WORD0_DEP a WORD1_DEP v závislosti od frekvenčnej distribúcie prepozícií v medzijazyku (relatívna frekvencia)

Údaje v Grafe 2 poukazujú na dve zaujímavé tendencie. Na najnižšej jazykovej úrovni A1.1 možno pozorovať najnižšiu frekvenčnú distribúciu prepozícií, čo koreluje s nižším počtom chýb typu WORD1_DEP a WORD0_DEP v porovnaní s chybami typu DEP. Od jazykovej úrovne A1.2 začína podiel prepozícií v medzijazyku stúpať, čo sa odráža vo vyššej distribúcii chýb typu WORD1_DEP a WORD0_DEP s kulmináciou na úrovni A2.2. Od jazykovej úrovne B1 síce podiel prepozícií v medzijazyku kontinuálne stúpa, ale podiel chýb typu WORD1_DEP a WORD0_DEP klesá. Korpusové údaje nám teda prinášajú informáciu o procese akvizície predložkových konštrukcií. Ukazuje sa, že v medzijazyku výraznejší nástup ich používania možno pozorovať od úrovne A1.2, v ďalších etapách evidujeme vyššiu chybovosť, keďže dependenčná kompetencia ešte výrazne fluktuuje, a až na najvyšších jazykových úrovniach dochádza k stabilizácii dependenčnej kompetencie, takže vyšší podiel prepozícií sa nepremiata do vyššieho počtu chýb pri ich používaní.

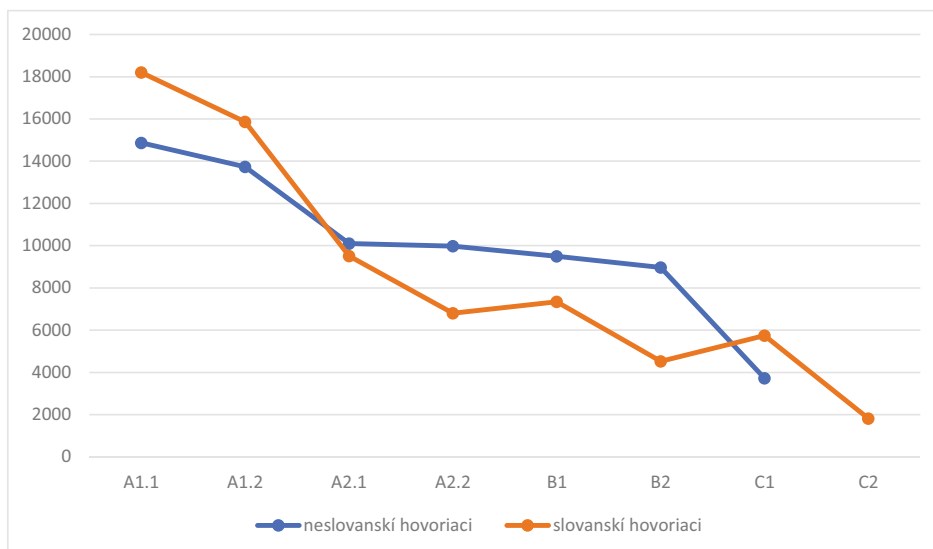
Ďalším aspektom pri mapovaní dependenčných chýb je skúmanie vývojových vzorcov formovania syntaktickej kompetencie v medzijazyku študentov v závislosti od ich príslušnosti do konkrétnej jazykovej skupiny. V Tabuľke 3 prinášame frekvenčné zistenia týkajúce sa zastúpenia dependenčných chýb v skupine neslovanských a slovanských hovoriacich kalkulované na základe relatívnej frekvencie (podľa typu textu).

Tabuľka 3 Frekvenčná distribúcia dependenčných chýb v závislosti od jazykovej skupiny (relatívna frekvencia)

Chyby	Slavic	Non-Slavic
DEP	5 139,23	9 789,62
WORD0_DEP	1 027,85	1 898,37
WORD1_DEP	769,71	1 369,80
SUBSTWORD_DEP	1 882,04	2 374,82

Korpusové dáta ukazujú na štatisticky významný rozdiel v počte chýb v skupine slovanských a neslovanských študentov. Dependenčné chyby sú výrazne frekventovanejšie v textoch Neslovanov, a to v prípade všetkých typov dependenčných chýb, teda chýb typu DEP, SUBSTWORD_DEP, WORD0_DEP aj WORD1_DEP.

Na detailnejšie zmapovanie vývinu v medzijazyku je potrebné analyzovať vzťah medzi frekvenčnou distribúciou chýb v príslušnej jazykovej skupine a jednotlivými jazykovými úrovňami. Zistenia týkajúce sa chyby typu DEP sú zachytené v Grafe 3.

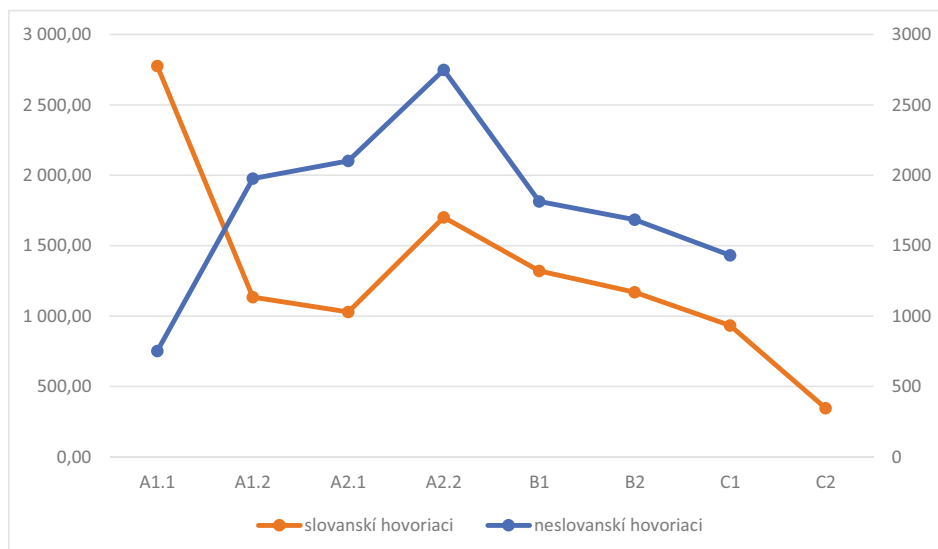

Graf 3 Zastúpenie chýb DEP v skupine neslovanských a slovanských hovoriacich podľa jednotlivých jazykových úrovní (relatívna frekvencia)

Údaje v Grafe 3 naznačujú, že vývoj chybovosti typu DEP má v skupine slovanských a neslovanských študentov mierne odlišný priebeh. V skupine slovanských študentov sa na najnižších jazykových úrovniach objavuje väčšie množstvo chýb než v skupine neslovanských študentov. Na úrovni A1.1 dependenčné chyby v textoch slovanských študentov vznikajú nadužívaním nominatívu v súlade s výskumami D. Artoniho & M. Magnaniho (2015), ktorí konštatujú, že v raných štádiách akvizície často dochádza k tomu, že všetky substantíva bez ohľadu na funkciu sú kódované nominatívnou formou. Oproti tomu na úrovni A1.2 často chyby vznikajú nadužívaním akuzatívu, ktorý sa u slovanských študentov začína profilovať ako základná pádová forma v postverbálnej pozícii (napr. *stretli sme sa na diskotéku; oblečená je so svetly sveter; modru nohavicu; ona nechcela predat' mna listok, miestni obyvatelia bojovali proti nacistických útočníkov*).

Prudký pokles v chybovosti evidujeme na úrovni A2.1, keď počet chýb DEP rapídne klesá a následne sa chyby typu DEP v textoch slovanských študentov objavujú v nižšej frekvencii než v textoch neslovanských študentov. Jedinou výnimkou je úroveň C1, kde je počet týchto chýb v textoch slovanských študentov mierne vyšší, následne však na úrovni C2 dochádza k ich výraznému poklesu (texty neslovanských študentov na úrovni C2 nemáme v korpuse k dispozícii). V prípade textov neslovanských študentov je pokles počtu chýb pozvoľnejší, prvý výrazný pokles podobne ako v skupine slovanských študentov evidujeme na úrovni A2.1 a potom až na jazykovej úrovni C1.

Podobný typ analýzy možno urobiť aj vo vzťahu k chybám WORD0_DEP a WORD1_DEP. Výsledky analýzy na základe korpusových dát prezentujeme v Grafe 4 a Grafe 5.

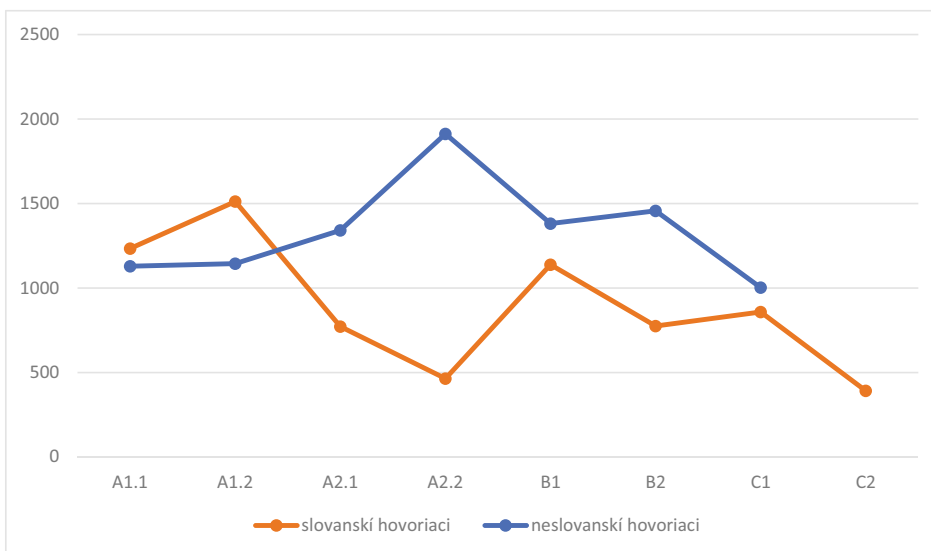

Graf 4 Zastúpenie chýb WORD0_DEP v skupine neslovanských a slovanských hovoriacich podľa jednotlivých jazykových úrovní (relatívna frekvencia)

Korpusové dáta ukazujú, že v prípade dependenčnej chyby WORD0_DEP možno v medzijazyku slovanských a neslovanských študentov identifikovať odlišný vývin.

Konvergentne sa chybovosť vyvíja približne od úrovne A2.1: rastie a kulminuje na úrovni A2.2 a na vyšších jazykových úrovniach kontinuálne klesá (pre úroveň C2 nemáme v skupine neslovanských študentov k dispozícii žiadne písomné texty).

Divergentne sa však vyvíja dependenčná kompetencia slovanských a neslovanských hovoriacich na najnižších jazykových úrovniach: v skupine slovanských študentov sa najvyššia miera chybovosti spája s úrovňou A1.1 a následne počet chýb klesá, zatiaľ čo v skupine neslovanských študentov je frekvenčná distribúcia chýb na úrovni A1.1 relatívne nízka a následne stúpa. Vysvetlením odlišnej frekvenčnej distribúcie je zastúpenie prepozícií (ako dominovaných prvkov, ktoré sa pri tomto type chyby vynechávajú najčastejšie): v skupine slovanských študentov je relatívna frekvencia prepozícií na úrovni A1.1 74 336,83, v skupine neslovanských študentov 45 180,72. Slovanskí študenti teda používajú predložkové pády už od raných štádií akvizície jazyka vo väčšej miere, čo však zároveň vytvára podmienky na výraznejšiu chybovosť. U neslovanských hovoriacich na najnižšej úrovni dominujú skôr bezpredložkové pády, v menšej miere teda vznikajú chyby založené na vynechávaní prepozícií.

Graf 5 Zastúpenie chýb WORD1_DEP v skupine neslovanských a slovanských hovoriacich podľa jednotlivých jazykových úrovní (relatívna frekvencia)

V prípade dependenčnej chyby WORD1_DEP je vývin chybovosti v skupine slovanských a neslovanských študentov opäť odlišný.

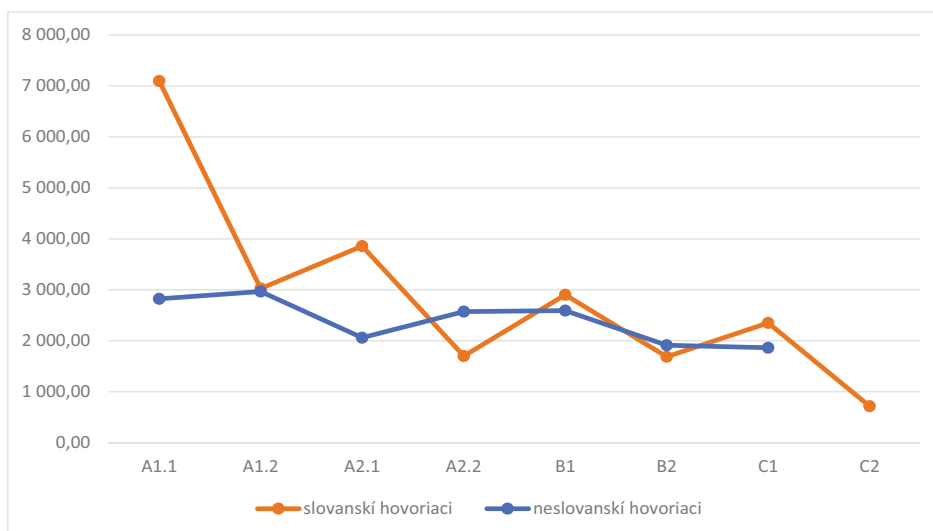
V začiatkových štádiách akvizície nepozorujeme medzi danými jazykovými skupinami výraznejšie rozdiely.

Divergentne sa chybovosť vyvíja na stredných jazykových úrovniach, najmarkantnejšie na úrovni A2.2. V skupine slovanských študentov následne na úrovni B1 chybovosť typu WORD1_DEP opäť stúpa a v skupine neslovanských študentov zase klesá, čím dochádza k výraznejšiemu zblížovaniu medzijazykového vývinu týchto dvoch skupín hovoriacich. Pokles v skupine slovanských študentov evidujeme následne na úrovni B2 a C1, zatiaľ čo chybovosť v skupine neslovanských študentov výraznejšie klesá až na úrovni C1.

Výrazný nárast chybovosti na úrovni A2.2 v skupine neslovanských študentov možno vysvetliť prudkým nárastom používania predložkových konštrukcií v medzijazyku: frekvenčná distribúcia prepozícií v textoch Neslovanov stúpa z relatívnej frekvencie 45 180 na úrovni A1.1 na 61 782,98 na úrovni A2.2. Ide o pomerne razantné zvýšenie frekvencie predložkových konštrukcií v tej etape vývinu medzijazyka, keď dependenčná kompetencia ešte nie je stabilizovaná. Ďalší kontinuálny nárast predložkových konštrukcií na vyšších jazykových úrovniach u neslovanských študentov nie je spojený s rapídny nárastom chybovosti vzhľadom na fakt, že dependenčná kompetencia v medzijazyku postupne stabilizuje.

Vývin v skupine slovanských študentov je paradoxný. Na úrovni A1.2 dochádza oproti úrovni A1.1 k poklesu zastúpenia predložkových konštrukcií, avšak chybovosť v tejto skupine stúpa a podobný vývoj sa zopakuje pri prechode z úrovne A2.2 na úroveň B1. Čiastočne to možno vysvetliť nárastom heterogenity predložkových konštrukcií, napr. na úrovni A2.2 v medzijazyku evidujeme cca 30 prepozícií, zatiaľ čo na úrovni B1 počet predložkových lemm stúpa na 38.

Pokiaľ ide o frekvenčnú distribúciu chýb typu SUBSTWORD_DEP, tá je zachytená v Grafe 6.

Graf 6 Zastúpenie chýb SUBSTWORD_DEP v skupine neslovanských a slovanských hovoriacich podľa jednotlivých jazykových úrovní (relatívna frekvencia)

Údaje v Grafe 6 prinášajú svedectvo o vývinových tendenciách dependenčných chýb týkajúcich sa zámeny doplnení, prednostne prepozícií. Vývinová trajektória v skupine slovanských a neslovanských hovoriacich je zásadne odlišná na úrovni A1.1, na ktorej v chybovosti vysoko skórujú hovoriaci so slovanským L1. Podiel tohto typu chýb však u Slovanov rapídne klesá už na úrovni A1.2 a potom sa podiel chýb kontinuálne znižuje s fluktuáciou na úrovniach A2.1, B1 a C1. V prípade neslovanských študentov nemá vývinová trajektória prudké výkyvy a podiel tohto typu chýb ostáva viac-menej konštantný aj na vyšších jazykových úrovniach.

V rámci skupiny slovanských študentov možno verifikovať zastúpenie dependenčných chýb podľa L1. Možno totiž predpokladať, že najvyššie skóre chybovosti budú dosahovať študenti s bulharským materinským jazykom vzhľadom na zánik nominálnej flexie v bulharčine. Výsledky korpusového výskumu sumarizujeme v Tabuľke 4.

Tabuľka 4 Frekvenčná distribúcia dependenčných chýb v skupine slovanských hovoriacich v závislosti od L1 (relatívna frekvencia)

L1	DEP	WORD0_DEP	WORD1_DEP	SUBSTWORD_DEP
bg	11 948,86	1 815,94	1 815,94	3 595,55
sl	6 824,39	909,92	227,48	1 137,40
hr	6 488,11	1 746,80	1 330,89	2 495,43
ru	5 497,01	864,16	600,11	1 800,33
be	4 746,84	2 373,42	395,57	3 955,70
sr	4 380,64	1 617,47	404,37	1 752,26
uk	3 231,30	1 102,15	751,47	1 728,37
pl	3 178,09	484,55	498,80	1 239,88

Ako ukazujú výsledky prezentované v Tabuľke 4, naše hypotézy sa potvrdili. Najvyššiu frekvenčnú distribúciu dependenčných chýb zaznamenávame v rámci slovanských jazykov u hovoriacich s bulharským materinským jazykom (v prípade chyby WORD0_DEP a SUBSTWORD_DEP má o niečo vyššie skóre bieloruština, ale tu môže svoju úlohu zohrávať aj malé množstvo textov od študentov s bieloruským L1). Naopak, najnižšiu distribúciu tohto typu chýb evidujeme v textoch poľských hovoriacich.

V akvizitívne orientovaných prácach sa výskum dependenčných vzťahov v medzijazyku koncentroval na rôznorodé aspekty. Problematike valencie v medzijazyku sa vo svojej práci napr. venujú Q. Zhao & J. Jiang (2020). Autorky sa na materiáli anglicky písaných textov čínskych rodených hovoriacich pokúšajú odpovedať na otázku, (1) či slovesná valencia v L2 vykazuje podobné distribučné pravidelnosti ako v L1, (2) aká je miera korelácie medzi cieľovým jazykom L2 a medzijazykom, pokiaľ ide o valenčné parametre a komplexnosť foriem doplnení

uplatňujúcich sa v textoch, (3) aká je valenčná variabilita v medzijazyku v porovnaní s L1 a či distribučné parametre valenčných typov manifestujú vývin jazykovej kompetencie učiacich sa.

Autori danej štúdie zistili, že valenčné parametre verb v medzijazyku majú podobnú distribúciu ako v jazyku rodených hovoriacich L2. Opis valenčných parametrov v medzijazyku zodpovedá parametru, ktorý sa označuje ako tzv. Dobrá distribúcia (z angl. *Good distribution*, porov. Wimmer & Altmann 1999, 219n). Ide o parameter, ktorý stanovuje, akým spôsobom sa realizujú vo vetných štruktúrach valenčné rámce. Dobrá distribúcia predpokladá, že 1) vzťah medzi počtom valenčných rámcov a počtom slovies, ktoré týmito valenčnými rámcami disponujú, je vo vzťahu nepriamej úmery (v jazyku je najviac tých slovies, ktoré vo svojom polysémante disponujú len jedným valenčným rámcom, oproti nim evidujeme menej slovies, ktoré disponujú viacerými valenčnými rámcami atď.), 2) existuje korelácia medzi počtom valenčných rámcov a priemernou dĺžkou slova: čím sloveso disponuje väčším počtom valenčných rámcov, tým väčšia pravdepodobnosť, že je kratšie (merané v počte slabík), a naopak, slovesá, ktoré disponujú menším počtom valenčných rámcov, majú väčšiu priemernú dĺžku (porov. výskumy v češtine v práci Čech & Mačutek 2010).

V medzijazyku je situácia mierne odlišná. Q. Zhao & J. Jiang (2020) na základe svojich výskumov konštatujú, že štatisticky sa načrtnuté distribučné zákonitosti vzťahujú na dáta ako celok, ale neplatí to o jednotlivých jazykových úrovniach. Dôvodom môže byť fakt, že jazyková kompetencia hovoriacich, pokiaľ ide o vyjadrovanie dependenčných vzťahov, v medzijazykovom vývine fluktuuje, čo vedie k tomu, že na niektorých jazykových úrovniach distribúcia valenčných parametrov nezodpovedá opísaným distribučným zákonitostiam. Napríklad na nižších jazykových úrovniach majú študenti tendenciu používať len obmedzený repertoár valenčných rámcov, ktorými jedno konkrétne sloveso disponuje, a viac diverzifikované valenčné štruktúry verbálneho polysémantu sa začínajú objavovať až na vyšších jazykových úrovniach. Samozrejme, táto tendencia je logická, súvisí s počtom postupne osvojovaných významov, keďže valenčnými rámcami nedisponuje verbálny polysémant, ale jednotlivé lexie verbálnej lexémy.

Spomínanú tendenciu v medzijazyku budeme ilustrovať na príklade verba *robiť*, ktoré možno vymedziť ako prototypové verbum v makroskupine akčných slovies a podľa korpusových údajov patrí v medzijazyku k najfrekvencovanejším verbám (podľa údajov errkorpu-1.0 ide o 12. najfrekvencovanejšie verbum). Na základe údajov z *Valenčného slovníka slovenských slovies na korpusovom základe* (Ivanová et al. 2014) možno pri danom verbe vymedziť 12 valenčných rámcov. V Tabuľke 5 zachytávame distribúciu aktívne uplatňovaných valenčných štruktúr (VŠ) podľa jednotlivých jazykových úrovní.

Tabuľka 5 Distribúcia VŠ verba *robiť* v akvizičnom korpusu

Jazyková úroveň	Frekvencia verba (ipm)	Počet VŠ	Variabilita VŠ
A1.1	818	3	0,004
A1.2	815	3	0,004
A2.1	761	2	0,003
A2.2	1335	3	0,002
B1	1371	6	0,004
B2	1247	10	0,008
C1	613	4	0,007
C2	276	3	0,01

Na základe korpusových dát možno konštatovať, že distribúcia valenčných rámcov verba *robiť* zodpovedá predpokladom postulovaným v práci Q. Zhao & J. Jiang (2020). Pri zohľadnení relatívnej frekvencie danej verbálnej jednotky na jednotlivých jazykových úrovniach možno vidieť, že najvyššiu mieru variability (počet valenčných štruktúr vo vzťahu k frekvencii verba) pozorujeme na najvyšších jazykových úrovniach (C2, B2, C1). Valenčná diverzita je naopak najnižšia v skorých štádiách akvizície. Relatívne nízka valenčná diverzita je spôsobená nielen tým, že na nižších jazykových úrovniach majú hovoriaci osvojené len vybrané lexie polysémantu *robiť*, ale aj neadekvátnym nadužívaním štruktúry s bezpredložkovým akuzatívom, v ktorej verbum *robiť* plní kategoriálnu funkciu, porov.

- (8) *Ja nejem zdravý jedlo a každý rano nejem raňajky a nepijem veľa vody ale robim cvičenie.* (mn, A2.1)

TH: *Ja nejem zdravé jedlo a každé ráno nejem raňajky a nepijem veľa vody, ale cvičím.*

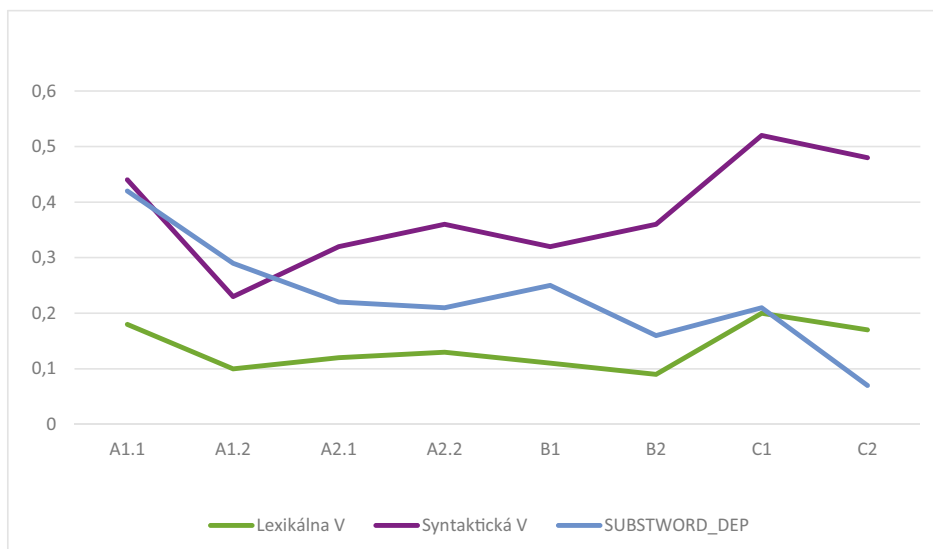
V konštrukčnogramatických prístupoch sa valenčné aspekty skúmali v rámci tzv. slovesno-argumentových konštrukcií (tzv. *verb-argument constructions*), porov. napr. (Ellis 2008; Gries & Wulff 2005; Herbst 2016). V týchto štúdiách sa potvrdili isté vývojové vzorce pri distribúcii konštrukcií: od raných štádií akvizície sa v jazykovom inpu objavujú rôzne typy slovesno-argumentových konštrukcií s rozličnými lexikálnymi verbami, avšak pri prototypických, frekventovaných verbách sa v medzijazyku učiacich sa uplatňuje len malé množstvo slovesno-argumentových konštrukcií (porov. Choi & Sung 2020, Ellis & Ferreira-Junior 2009, Kim et al. 2020). K expanzii repertoára slovesno-argumentových konštrukcií dochádza až na vyšších jazykových úrovniach (porov. napr. (Ellis & Ferreira-Junior 2009, Manzanares & López 2008).

Jedno z možných vysvetlení priebehu akvizičného procesu vzťahujúceho sa na realizáciu dependenčných vzťahov v medzijazyku nám môže poskytnúť porovnanie

tzv. lexikálnej a syntaktickej diverzity alebo variability textov na jednotlivých jazykových úrovniach. Lexikálnu diverzitu sme merali prostredníctvom koeficientu, ktorý sa označuje ako TTR (*type-token ratio*, porov. Johnson 1939, 1944), a to pre sloveso ako centrálny prvok vetnej štruktúry, ktorý prednostne vystupuje v role radiaceho prvku, tzv. reagentu. TTR lexikálnej diverzity možno vypočítať ako pomer počtu lemm konkrétného slovného druhu k celkovému počtu tokenov tohto slovného druhu na príslušných jazykových úrovniach. Ak je tento pomer vysoký a blíži sa k hodnote 1, možno hovoriť o texte s veľkou lexikálnou diverzitou, naopak, nižšie čísla ukazujú na veľkú mieru opakovania. Ako príklad možno uviesť kalkuláciu TTR lexikálnej diverzity na jazykovej úrovni A1.1. Na tejto úrovni máme v korpuse celkovo 1310 tokenov verb a 248 lemm verb, TTR pre verbá je teda $248/1310 = 0,18$.

Syntaktickú variabilitu možno stanoviť na základe pomeru medzi počtom realizácií konkrétnej syntaktickej konštrukcie a počtom lexikálnych verb uplatňujúcich sa v tejto konštrukcii. Ako príklad uvádzame slovesno-argumentovú konštrukciu „sloveso + predložka + substantívum“. TTR syntaktickej variability pre túto konštrukciu na jednotlivých jazykových úrovniach vypočítavame ako pomer počtu slovesných lemm k celkovému počtu tokenov danej konštrukcie. Ako príklad možno uviesť kalkuláciu TTR syntaktickej diverzity na jazykovej úrovni A1.1. Na tejto úrovni máme v korpuse celkovo 83 tokenov skúmanej slovesno-argumentovej konštrukcie a 37 lemm verb, TTR syntaktickej diverzity je teda $37/83 = 0,44$.

V nasledujúcom grafe zachytávame mieru lexikálnej diverzity verb na jednotlivých jazykových úrovniach.

Graf 7 Lexikálna diverzita verb a syntaktická diverzita konštrukcie „V + prep + N“ podľa jazykovej úrovne vo vzťahu k dependenčnej chybovosti v medzijazyku

Frekvenčné údaje o lexikálnej a syntaktickej diverzite textov na jednotlivých jazykových úrovniach poukazujú na ich koreláciu. Relatívne vysoká lexikálna diverzita verb a syntaktická diverzita sa vzťahuje na jazykovú úroveň A1.1, keď si učitelia sa osvojujú základnú slovnú zásobu. Na jazykovej úrovni A1.2 lexikálna aj syntaktická diverzita pomerne výrazne klesá a zasa jemne stúpa na úrovniach A2.1 a A2.2. Divergentný je priebeh vývinu lexikálnej a syntaktickej diverzity na úrovni B2: lexikálna diverzita jemne klesá, zatiaľ čo syntaktická diverzita mierne stúpa. Naopak, výrazný nárast lexikálnej aj syntaktickej diverzity pozorujeme na úrovni C1 s následným miernym poklesom na úrovni C2. Ak tieto údaje porovnáme s frekvenčným zastúpením chýb v prepozíciách anotovaných ako SUBSTWORD_DEP, môžeme pozorovať isté aspekty akvizičného procesu dependenčnej kompetencie v tomto výseku lexikálnej zásoby. Ako vidíme, začiatok akvizičného procesu je spojený nielen s vyššou mierou lexikálnej a syntaktickej diverzity, ale aj s väčším počtom dependenčných chýb pri prepozíciách. Celkovo má však chybovosť zostupný charakter, s výnimkou jazykových úrovní B1 a C1, keď dochádza k zvýšeniu počtu chýb. V prípade jazykovej úrovne C1 to možno vysvetliť rapidnejším nárastom lexikálnej aj syntaktickej diverzity. Naopak, na úrovni B1 takúto expanziu lexikálnych verb ani slovesno-argumentových typov príslušnej konštrukcie nepozorujeme. Vysoká chybovosť na úrovni B1 signalizuje, že v akvizičnom procese u hovoriacich dochádza k stagnácii, resp. ustrnutiu, aké musí rigor mortis alebo sieste pri formovaní dependenčnej kompetencie, samozrejme, len pokiaľ ide o slovesno-argumentovú konštrukciu predložkového typu.

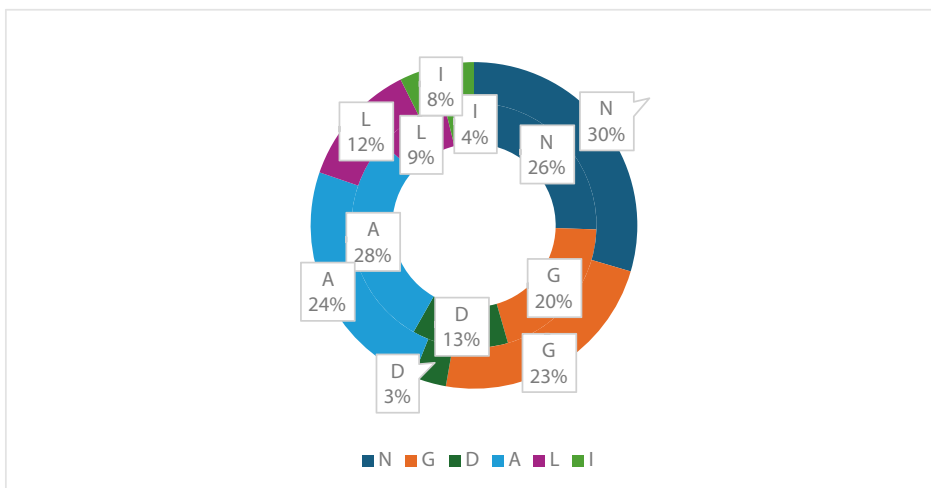
Náš parciálny výskum ukazuje, že napriek istým miernym výkyvom možno od jazykovej úrovne A1.2 postulovať výrazný trend k expanzii slovesno-argumentových typov v rámci príslušnej konštrukcie. Tieto závery korelujú aj so zahraničnými výskumami (porov. Kyle & Crossley 2017, Römer 2019, Park & Sung 2023), v ktorých sa dokonca uvažuje o tom, že repertoár slovesno-argumentových konštrukcií možno považovať za významný indikátor kompetenčnej úrovne písania z hľadiska gramatického rozsahu (porov. Park 2017). Jednou z ďalších výzev je zistiť, či je rozsah slovesno-argumentových konštrukcií lepším prediktorom kompetencie v L2 než iné typy gramatických repertoárov (napr. systémy časov, subordináčne rámce a pod.). Samozrejme, platí, že na presnejší opis priebehu akvizičného procesu v oblasti dependenčných vzťahov v slovenčine ako L2 budú potrebné ďalšie kvantitatívne podložené podrobné výskumy, aj pokiaľ ide o iné typy slovesno-argumentových konštrukcií.

6.3 ANALÝZA DEPENDENČNÝCH CHÝB

6.3.1 Dependenčné chyby týkajúce sa pádového stvárnenia dominovaného prvku

V tejto časti sa pozrieme bližšie na dependenčné chyby anotované značkou DEP. Ide o chyby, ktoré sa týkajú zámény pádu pri stváraní dominovaných prvkov.

Pri analýze chýb je dôležité zohľadniť frekvenčnú distribúciu nadužívaných pádov (teda tých pádových stvárnení, ktoré hovoriaci v medzijazyku použili namiesto iného pádu) a porovnať ich s celkovou frekvenčnou distribúciou pádov. Výsledky korpusových bádání prinášame v Grafe 8.

Graf 8 Frekvencia nadužívaných pádov anotovaných v rámci chyby DEP a celková frekvenčná distribúcia pádov v medzijazyku

V Grafe 8 uvádzame percentuálne zastúpenie jednotlivých pádov pri substantívnych doplneniach (vonkajší prstenec kruhového grafu) a percentuálne zastúpenie nadužívaných pádov identifikovaných na základe anotovanej značky DEP (vnútorný prstenec kruhového grafu). Poradie, ktoré pre pádovú distribúciu v slovenčine uvádza J. Mistrík (1985, 69) – *nominatív, akuzatív, genitív, datív, lokál, inštrumentál* –, je čiastočne zhodné s poradím pádov zoradených podľa frekvencie výskytu v reči nerodených hovoriacich – *nominatív, akuzatív, genitív, lokál, inštrumentál, datív*. Výnimku oproti distribúcii v L1 teda tvorí len datív, ktorý je v medzijazyku najmenej zastúpeným pádom. Možno to čiastočne vysvetliť povahou skúmaných textov: akvizitný korpus obsahuje písomné komunikáty, ktoré zo žánrového hľadiska možno v prevažnej miere charakterizovať ako úvahy, eseje a pod., výrazne absentujú dialogické typy textov, v ktorých možno predpokladať preferenčnú realizáciu datívu ako typického „interakčného“ pádu.

Pokiaľ ide o frekvenčnú distribúciu nadužívaných pádov, dáta ukazujú takéto poradie: *akuzatív, nominatív, genitív, datív, lokál, inštrumentál*. Možno konštatovať, že poradie nadužívaných pádov kopíruje – okrem datívu a vymeneného poradia na prvých dvoch priečkach – frekvenčnú distribúciu pádov v medzijazyku.

Vzťah medzi celkovou distribúciou pádov a ich nadužívaním, ktoré vedie k vzniku chýb, sme analyzovali na základe štatistického parametra nazývaného Pearsonov korelačný koeficient. Opisuje sa ním miera intenzity lineárnej korelácie medzi

dvoma náhodnými veličinami. Výsledná stanovená hodnota R bola 0,9417, čo znamená silnú pozitívnu koreláciu veličín. Tento výsledok potvrdzuje, že študenti majú v medzijazyku nadužívať najmä tie pády, ktoré sú vysoko frekventované.

Otázka frekvencie jednotiek a jej vplyvu na podobu medzijazyka bola predmetom diskusií v práci R. Ellisa (2002) a ostáva jedným z otvorených problémov akvizitného výskumu. Mnohí autori sa pokúšajú zistiť, akým spôsobom sa osvojujú predložkové konštrukcie: či vysoká frekvencia istej formy v jazykovom inpute vedie k tomu, že sa v medzijazyku hovoriacich automaticky formuje systémová reprezentácia sémantických a syntaktických vzťahov daného predložkového spojenia (ktorú dokážu prípadne extrapolovať aj na ďalšie analogické príklady), alebo či aj na vyšších jazykových úrovniach pretrváva u hovoriacich tendencia konceptualizovať predložkové konštrukcie ako nečlenené celky, aby tým kompenzovali absenciu pochopenia sémantických a syntaktických vzťahov uplatňovaných v daných spojeniach (porov. Mueller 2011).

Tento otázke sa napríklad venuje práca W. Lowieho & M. Verspoor (2004), ktorí skúmali úlohu podobnosti L1 (ako základu na medzijazykový transfer) a frekvenciu ako determinujúce faktory pri osvojení si anglických prepozícií holandskými hovoriacimi. Ich výskum potvrdil úlohu podobnosti aj frekvencie pri akvizícii, a to aj na vyšších jazykových úrovniach. Autori však zároveň ukázali, že podobnosť predložkových konštrukcií v L1 a L2 plní rozhodujúcu úlohu len v prípade, keď je frekvencia príslušnej konštrukcie v medzijazyku nízka.

(a) datív

Korpusové dáta ukazujú, že diskrepancia medzi frekvenciou a nadužívaním istého pádu sa vzťahuje najmä na datív. V teoretických prácach sa datív opisuje ako tzv. inherentný, sémantický pád, čo znamená, že pridelenie datívnej formy menému výrazu je spojené s istým všeobecným významom, napr. adresát deja, resp. smerovanie deja (porov. Dvořák 2017). Ukazuje sa, že nadužívanie datívnej formy má v medzijazyku dvojakú motiváciu. V prvom rade zohráva dôležitú úlohu frekvencia pádu. Ak je datív pri istých sémantických triedach substantív frekventovanou formou, učitelia sa majú tendenciu extrapolovať datívnu formu aj do kontextov, kde sa pri danom substantíve očakáva iný pád.

Bezpredložkový datív je úzko spojený najmä s kategóriou životnosti (Miko 1962, 184 – 185), datívne formy sa frekventovane uplatňujú pri personálnych substantívach. V paradigme personálnych substantív je tak datív frekventovaným pádom, čo spôsobuje, že v medzijazyku sa datívna forma pri personálnych substantívach uplatňuje často namiesto iných pádov, ktoré sú selektované verbatim v príslušnej štruktúre, porov.

- (13) ... a čo sa týka **Ludovítovi Fullovi**, on bol slovenský grafik, ilustrátor, scénograf a výtvarný pedagóg... (sr, B2)

TH: ... a čo sa týka **Ludovíta Fullu**, on bol slovenský grafik, ilustrátor, scénograf a výtvarný pedagóg...

Nadužívané uplatnenie datívnej formy pozorujeme aj pri iných predložkových aj bezpredložkových pádoch personálnych substantív, napr. *tlak na dieťaťu, narodenie spisovateľovi* a pod.

Datív je tiež typickým pádom tzv. prežívateľa (experientera), entity, ktorú dej nejakým psychologickým zasahuje, predovšetkým senzorycky alebo emocionálne. Ak sa pomenovanie experientera objavuje pri tranzitívnych verbách, kódujúcich prežívateľa bezpredložkovým akuzatívom, na základe prototypickej formy má hovoriaci tendenciu používať v príslušných typoch konštrukcií namiesto neho datív, porov.

- (14) *Bohužiaľ, v noci bolelo **Monike** brucho.* (it, B1)
TH: *Bohužiaľ, v noci bolelo **Moniku** brucho.*

Nadužívanie datívu pozorujeme aj pri substantívach s lokalizačnou sémantikou (napr. pomenovania krajín, miest a pod.). Príslušná forma sa pri nich nadužíva namiesto iných pádov s významom dynamického smerovania (napr. genitívu alebo akuzatívu). Tu treba poznamenať, že v korpuse sú tieto formy anotované ako datív, hoci ide o tvar, ktorý je synkretický s lokálovou formou. Práve lokál je pri substantívach s lokalizačným významom vysoko frekventovaným pádom, a preto možno predpokladať, že v daných prípadoch ide skôr o zámenu genitívu, resp. akuzatívu lokálom, porov.

- (15) *Potom som išla do **Taliansku** študovať politológiu.* (ru, A2.2)
TH: *Potom som išla do **Talianska** študovať politológiu.*

Nadužívanie datívnej pádovej formy je tiež často dôsledkom medzijazykového transferu z L1, najmä u hovoriacich s poľským materinským jazykom. Datívna forma sa v daných prípadoch objavuje v kontextoch, v ktorých je očakávaný genitív. Ide najmä o prípady substantív ženského rodu, pri ktorých je v poľštine pádový synkretizmus v substantívnej paradigme feminín typu *ulica* extenzívnejší ako v slovenčine (poľština má identické formy v genitíve, datíve a lokáli), porov.

- (16) *Najdôležitejšie, najpopulárnejšie a najprestížnejšie slovenské literárne ceny charakterizujem v štvrtej kapitole diplomovej **práci**.* (pl, C2)
TH: *Najdôležitejšie, najpopulárnejšie a najprestížnejšie slovenské literárne ceny charakterizujem v štvrtej kapitole diplomovej **práce**.*

V daných substantívnych paradigmách sa uplatňuje pádová polysémia, v dôsledku ktorej sú pádové formy datívu a lokálu identické. To je dôvod, prečo možno údaj o nadužívaní datívu, ktorý sme získali na základe morfológicky anotovaných dát, čiastočne relativizovať (korpus danú formu anotuje ako datívnu, hoci by mohlo ísť aj o formu lokálu).

Podobnú situáciu pozorujeme pri substantívach stredného rodu, pri ktorých sa forma datívu používa namiesto lokálovej formy, porov.

- (17) *Dnes sa zdôrazňuje ich obrovský vplyv najprv pri popularizácie a potom pri **posilňovaní** a **udržiavaní** postavenia nejakej ceny.* (pl, C2)
 TH: *Dnes sa zdôrazňuje ich obrovský vplyv najprv pri popularizácii a potom pri **posilňovaní** a **udržiavaní** postavenia nejakej ceny.*

Ďalším dôvodom nadužívania pádovej formy datívu sú prípady, keď sa datív použije v kontexte, v ktorom sa očakáva doplnenie genitívom. Možným dôvodom zámeny tu je forma genitívu singuláru v makroskupine neživotných maskulín, kde sa môžu v slovenčine uplatniť koncovky *-a* alebo *-u* (pri niektorých substantívach je prípustná aj morfológická variantnosť). Chyba vzniká použitím koncovky *-u* pri substantíve, ktoré má v genitíve koncovku *-a*, pričom koncovka *-u* zodpovedá práve forme datívu, porov.

- (18) *Podľa **zdroju** a objektu sa rozlišuje vnútorná aj medzijazyková interferencia a prejavovať sa môže na všetkých rovinách jazyka.* (ru, C2)
 TH: *Podľa **zdroja** a objektu sa rozlišuje vnútorná aj medzijazyková interferencia a prejavovať sa môže na všetkých rovinách jazyka.*

V citovanom doklade môže istú úlohu zohrávať aj vnútrokonštrukčná analógia, pri ktorej je použitie formy *zdroju* podmienené formálne analogickou formou *objektu* v rámci viacnásobného vetného člena.

Pádový synkretizmus v triede neživotných maskulín spôsobuje identické formálne stvárnenie genitívu a datívu pri vybraných substantívach (napr. *vlak* – *vlak*). V korpuse preto často nachádzame doklady, ktoré sú anotované ako datív, hoci v rámci morfológickej anotácie by im bolo možné prisúdiť aj formu genitívu. V nasledujúcom doklade sa takáto forma objavuje v kontexte, kde je očakávaný akuzatív, možno však predpokladať, že použité pádové stvárnenie zodpovedá skôr záporovému genitívu, ktorý je v slovenčine zriedkavým a príznakovým javom, porov.

- (19) *V svojom byte nikdy nemá **hmyzu**, pretože má obyčaj zabíjať ho a potom umývať byt.* (be, B1)
 TH: *Vo svojom byte nikdy nemá **hmyz**, pretože má obyčaj zabíjať ho a potom umývať byt.*

Pri predložkových pádoch k zámenám pádových foriem často dochádza v dôsledku polyfunkčnosti prepozícií, napr. prepozícia *o* sa v slovenčine môže spájať s akuzatívom aj lokálom, avšak datívno-lokálový pádový synkretizmus spôsobuje, že v korpuse je príslušná forma anotovaná ako datív, porov.

- (20) ... *mám veľký záujem o nórskom spisovateľovi.* (ru, B2)
 ... *mám veľký záujem o nórskeho spisovateľa.*

(b) nominatív a akuzatív

Korpusový výskum ďalej ukazuje, že nadužívanými pádmi sú predovšetkým akuzatív a nominatív ako najfrekventovanejšie pády. Ide zároveň o prototypické pády dvoch strán valenčného rámca: nominatív je prototypovo pádom subjektu na ľavej strane valencie a akuzatív pádom objektu na pravej strane valencie. Nadužívanie nominatívu a akuzatívu je očakávateľné i z toho dôvodu, že v slovenčine ide o centrálne prvky pádového systému so všeobecnejšou a širšou pádovou sémantikou ako pri tzv. periférnych pádoch (Kesselová 2014, 29).

Napriek tomu je medzi nominatívom a akuzatívom čiastočný rozdiel: nominatív sa frekventovane nadužíva pri objektových doplneniach na pravej strane valencie, zatiaľ čo akuzatív sa na ľavej strane valencie v pozícii subjektu nenadužíva takmer vôbec. Jedinou výnimkou sú lokalizačné konštrukcie, v ktorých sa subjektový participant realizuje v postverbálnej pozícii, ktorá je na základe prototypického slovosledného modelu SVO v slovenčine rezervovaná pre objektové doplnenie, porov.

- (21) *Na druhom poschodí je izbu.* (bg, B1)
 TH: *Na druhom poschodí je izba.*

Aj na príklade (21) sa potvrdzuje výrazná tendencia kódovať substantívne prvky v postverbálnej pozícii akuzatívom.

Hoci korpusové dáta ukazujú vyššiu mieru nadužívania akuzatívu ako nominatívu, na základe manuálnej kontroly dát možno konštatovať, že kvantifikáciu nadužívania do značnej miery komplikuje pádový synkretizmus nominatívnej a akuzatívnej formy vo viacerých deklináčnych paradigmách slovenských substantív. V mnohých prípadoch, ktoré sú v morfolologickej anotácii označené tagom akuzatívu, ide o použitie základnej formy. Možno konštatovať, že tendencia nadužívať základnú, nominatívnu formu je v medzijazyku veľmi výrazná, a to najmä v raných štádiách akvizície, porov.

- (22) *Najprv kampoali sme vedľa jeden vulkán.* (hu, A2.1)
 TH: *Najprv sme kampoali vedľa jedného vulkánu.*

Zvlášť výrazné je nadužívanie základných tvarov cudzích toponým a prevzatých substantív, pri ktorých aj v deklináčnom systéme slovenčiny existuje výrazná tendencia k nesklonnosti, porov. nasledujúce doklady:

- (23) *Bývam v Lyon.* (hu, A1.1)
 TH: *Bývam v Lyone.*
- (24) *Často sme kupovali cola a hamburgery.* (ar, A2.1)
 TH: *Často sme si kupovali colu a hamburgery.*

Nadužívanie základných tvarov často v medzijazyku evidujeme aj v nominálnych spojeniach s očakávaným genitívnym atribútom, porov.

- (25) *V dome varim všetky druhy jedlo.* (mn, A2.1)

TH: *Doma varím všetky druhy jedla.*

Ďalším činiteľom, ktorý vedie k vzniku dependenčnej chyby, je polyfunkčnosť prepozície, ktorá sa môže spájať s dvoma odlišnými pádmí. Ide napríklad o prepozíciu *na*, ktorá sa v slovenčine môže spájať s lokálom v prípade statických lokalizačných adverbialíí alebo s akuzatívom v prípade adverbialíí dynamického smerovania. Substitúcia pádov v predložkovej konštrukcii môže byť podmienená aj kontextom, napríklad v nasledujúcom doklade môže použitie akuzatívu ako pádu adverbialie dynamického smerovania vysvetliť prítomnosťou dynamického verba *prišla* v prvej vete, porov.

- (26) *Najsmutnejší bol koniec filmu, keď Mária prišla do Ruska a na jeho pamätník nechala biele srdce.* (sr, B2)

TH: *Najsmutnejší bol koniec filmu, keď Mária prišla do Ruska a na jeho pamätníku nechala biele srdce.*

Nadužívanie akuzatívu ako základného objektového pádu spôsobuje viacero faktorov. Jedným z nich je napríklad skríženie väzieb, pri ktorom možno použitie akuzatívu vysvetliť na základe vplyvu sémanticky blízkeho verba s odlišným pádovým stvárnením, napr. *rozumieť* – *chápať*, porov.

- (27) *Bolo dojemné, že otec rozumie dcéru Terezu.* (ko, A2.2)

TH: *Bolo dojemné, že otec rozumie dcére Tereze.*

Chyby taktiež vznikajú v prípadoch, ak si vetná štruktúra vyžaduje substitúciu akuzatívu genitívom, napríklad v prípade numeratívneho genitívu. V medzijazyku existuje výrazná tendencia v konštrukciách s tranzitívnym verbom aj po kvantitatívnych výrazoch uplatňovať namiesto genitívu akuzatív, porov.

- (28) *Pila som veľa kávu.* (hu, A2.1)

TH: *Pila som veľa kávy.*

Pokiaľ ide o nadužívanie nominatívnej formy, na základe korpusových údajov možno konštatovať, že najväčší podiel dependenčných chýb na základe relatívnej frekvencie majú hovoriaci, ktorých materinský jazyk nedisponuje morfológickými markermi pádu, napr. francúzština, španielčina, holandčina, zo slovanských jazykov najviac skóruje bulharčina. Druhým faktorom, ktorý podmieňuje vznik tohto typu dependenčnej chyby, je jazyková úroveň. V nasledujúcej tabuľke zachytávame

frekvenčnú distribúciu chýb DEP založenej na nadužívaní nominatívnej, základnej formy podľa jazykových úrovní.

Tabuľka 6 Nadužívanie nominatívu pri chybe DEP podľa jazykových úrovní

Úroveň	Rel [%]
A1.1	7 014,26
A1.2	3 792,82
A2.1	2 437,54
A2.2	1 853,13
B1	1 758,63
B2	665,72
C1	613,24
C2	276,22

Údaje v Tabuľke 6 jednoznačne poukazujú na vývinovú trajektóriu dependenčnej kompetencie v medzijazyku. Preferovanie základnej formy na úkor iných pádov je typické pre najnižšie jazykové úrovne a s postupne sa formujúcou gramatickou kompetenciou podiel takýchto chýb klesá.

Na najvyšších jazykových úrovniach sa nominatív nadužíva predovšetkým pri prevzatých a cudzích substantívach. Chyby vznikajú v dôsledku neistoty používateľa, či pri príslušnej interlingválne motivovanej jednotke došlo v slovenčine k transmorfológizácii. Ide napríklad o prípady skloňovania vlastných cudzích mien alebo fonematically neadaptovaných substantív, porov.

- (29) *Podľa **James** Englisha škandalózna je už samotná existencia cien.*
(pl, C2)

TH: *Podľa **Jamesa** Englisha škandalózna je už samotná existencia cien.*

- (30) *Môžeme teda povedať, že tvorenie **gender** sa vykonáva pomocou vhodne použitého jazyka...* (pl, C2)

TH: *Môžeme teda povedať, že tvorenie **gendra** sa vykonáva pomocou vhodne použitého jazyka...*

Príčinou, ktorá vedie k vzniku chyby, je v daných prípadoch vplyv L1 (poľštiny), kde sa substantíva typu *gender* správajú ako morfológicky neadaptované. V prípade vlastných krstných mien môže istú rolu zohrávať aj skutočnosť, že v spojeniach „krstné meno + priezvisko“ sa môžu v slovenčine krstné mená používať aj v nesklonnej podobe, aj keď sú potenciálne skloňovateľné (porov. napr. *bez André Agassiho – bez Andrého Agassiho*).

Naopak, na najnižších jazykových úrovniach sa nominatív nadužíva aj pri domácich substantívach z jadra lexikálnej zásoby, porov.

- (31) *Bývam v Lyon s môj otec a moja mama a moj brat.* (fr, A1.1)
 TH: *Bývam v Lyone s mojím otcom a mojou mamou a mojím bratom.*

V mnohých prípadoch hovoriaci disponuje znalosťou príslušnej požadovanej pádovej formy a chyba DEP vzniká v príslušnej konštrukcii nerešpektovaním valencie riadiaceho prvku. Dôvody vzniku takýchto chýb môžu byť rôzne. Istú úlohu tu môže zohrávať napríklad vzťah medzi nereflexívnym tranzitívnym a reflexívnym intranzitívnym slovesom. Reflexívna intranzitívizácia vedie k tomu, že pôvodné objektové doplnenie sa pri reflexívnom intranzitívne transponuje do subjektovej pozície a kóduje sa základnou nominatívnou formou. Zámena reflexívnej a nereflexívnej podoby tak vedie k vzniku chyby, porov.

- (32) *Zároveň som dala vodu do hrnca a uvarila voda.* (zh, B1)
 TH: *Zároveň som dala vodu do hrnca a vodu uvarila.*

Ako vidíme v citovanom doklade, študent v prvej vete použije adekvátnu akuzatívnu formu substantíva *voda* pri verbe *dala*. V druhej časti vety však neadekvátne použije nominatívnu podobu, pričom možno uvažovať o tom, či táto chyba nevzniká pod vplyvom existujúcej reflexívnej intranzitívnej podoby (*voda sa uvarila*).

Iným dôvodom vzniku chyby môže byť aj uplatnenie vnútrokonštrukčnej analógie, porov.

- (33) *Ráno gazdinka miesí cesto a pečie chlieb a tiež pečie aj sliepka.* (bg, B1)
 TH: *Ráno gazdinka miesí cesto a pečie chlieb a tiež pečie aj sliepku.*

V danom doklade sa vo vetnej štruktúre uplatňujú tri tranzitívne verbá. V prvých dvoch prípadoch sa však vo vete uplatňuje substantívne doplnenie, pre ktoré je typický pádový synkretizmus nominatívu a akuzatívu. Pod vplyvom kontextu tak hovoriaci extrapoluje základnú formu aj pri substantíve *sliepka*, pri ktorom sa však tento typ pádového synkretizmu v slovenčine neuplatňuje.

Nadužívanie nominatívu pozorujeme aj v prípade predikatívnych mien v slovesno-menných predikátoch. V prípade, že v pozícii slovesného výrazu figuruje rezultatívna kopula *stať sa*, sa v slovenčine predikatívny výraz kóduje formou instrumentálu. Vzhľadom na fakt, že pri centrálnej kopule *byť* sú predikatívne komplementy primárne kódované nominatívom, sa nominatívna forma uplatní analogicky aj pri rezultatívnej spone, porov.

- (34) *... a potom Ragnar zabije vodcu a stáva sa on vodca.* (bg, B1)
 TH: *... a potom Ragnar zabije vodcu a stáva sa on vodcom.*

Častým prípadom je vznik dependenčnej chyby v numeratívnej konštrukcii, v ktorej sa v slovenčine meno počítaného predmetu kóduje genitívom. V medzijazyku

sa tento substantívny výraz ponecháva často v nominatívnej podobe (možno aj pod vplyvom konštrukcií typu *dvaja, traja ľudia*), porov.

- (35) *V autobuse boli veľa **ľudia**.* (ru, B1)
TH: *V autobuse bolo veľa **ľudí**.*

Výraznou tendenciou je uplatňovanie nominatívnej formy v prípade pomenovania *euro* po číslovkách od *päť* vyššie a iných kvantitatívnych výrazoch, pri ktorých sa v slovenčine predpokladá uplatnenie numeratívneho genitívu, porov.

- (36) *Súčasná výška minimálnej mzdy je na úrovni 405 **euro**.* (sl, B2)
TH: *Súčasná výška minimálnej mzdy je na úrovni 405 **eur**.*

(c) genitív

Pokiaľ ide o chyby vznikajúce neadekvátnym uplatnením genitívnej formy, korpusové dáta ukazujú, že najviac problémov evidujeme pri deklinačných typoch *idea* a *reštaurácia*. V niektorých prípadoch je chyba dôsledkom nedostatočnej ortografickej kompetencie, nejde o problém týkajúci sa substitúcie pádových koncoviek (napr. genitívu a lokálu), porov.

- (37) *V Prahe bolo všetko iné ako v **Kórey**.* (ko, A2.2)
TH: *V Prahe bolo všetko iné ako v **Kórei**.*

Zámena pádových koncoviek je častá aj pri feminínach s nulovou gramatickou morférou v nominatíve singuláru ako slabou rodovou koncovkou, pri ktorých dochádza k nadužívaniu genitívnej formy na úkor lokálu, porov.

- (38) *... moja otec a teta. a jednu sistra byva v Rakúsko v **Viedne**.* (mn, A1.2)
TH: *... môj otec a teta a jedna sestra bývajú v Rakúsku vo **Viedni**.*

Zriedkavejšie je nadužívanie atributívneho genitívu pri substantívnych spojeniach, v ktorých sa substantívny atribút v slovenčine správa ako nezhodný a používa sa v základnej podobe, porov.

- (39) *Dokoncé som vyštudovala bakalarské štúdium v odbore **ruštiny**.* (pl, B2)
TH: *Dokonca som vysštudovala bakalárske štúdium v odbore **ruština**.*

Podobne raritné je podľa korpusových dát nadužívanie záporového genitívu, ktorý je v slovenčine pomerne obmedzeným a príznakovým pádovým stvárnením (porov. Ivanová 2016). V danom prípade ide o interferenciu z L1 (ukrajinčiny), kde je pri negovaných slovesách genitív obligatónym pádovým stvárnením, porov.

- (40) *On nemá ani ruk ani noh.* (uk, B2)
On nemá ani ruky, ani nohy.

Genitív sa často nadužíva v konštrukciách „deň + mesiac“ s časovým významom najmä v prípadoch, keď sa dané spojenia použijú v subjektivej pomenovacej funkcii, a nie ako temporálne orientujúce adverbiále, pri ktorých sa uplatňuje genitívna forma, porov.

- (41) *Dňa 28. októbra 1994 Rada rektorov prijala oficiálne rozhodnutie, že 8. decembra nebude školským dňom.* (bg, B2)
Dňa 28. októbra 1994 Rada rektorov prijala oficiálne rozhodnutie, že 8. december nebude školským dňom.

Genitívna forma sa často nadužíva na úkor nominatívnej formy v prípade substantíva *ľudia*. Možným vysvetlením je tu opäť frekvenčný faktor. Hoci v paradigme substantíva *človek* je najfrekvencovanejším pádom nominatív, v plurálovej paradigme je genitív (604,3 ipm) frekvencovanejšou formou ako nominatív (411,28), porov.

- (42) *Uzbekistan je pekná krajina, ktorá má starodávne dejiny a krásne tradície, sú tu pekné pamiatky, krásna príroda a pohostinné ľudia, chutné jedlo a ovocie.* (uz, A2.1)
 TH: *Uzbekistan je pekná krajina, ktorá má starodávne dejiny a krásne tradície, sú tu pekné pamiatky, krásna príroda a pohostinní ľudia, chutné jedlo a ovocie.*

Možno predpokladať, že práve frekvenčná dominancia plurálovej formy *ľudia* spôsobuje, že v medzijazyku sa táto forma konceptualizuje ako základná a vytláča aj nominatív.

Nadužívanie genitívnej formy môže byť podmienené aj vnútrokonštrukčnou formálnou analógiou, pri ktorej učiaci sa extrapoluje pádovú koncovku v rámci viacnásobného vetného člena, porov.

- (43) *Po čaji alebo kávy si polievam polievku, väčšinou je to kuracie mäso, zeleninová alebo kravská polievka.* (sw, A2.1)
 TH: *Po čaji alebo káve si dám/objednám polievku, väčšinou je to z kuracieho mäsa, zeleninová alebo hovädzia polievka.*

(d) lokál

Lokál je v slovenčine vždy predložkovým pádom, ktorým sa typicky kódujú adjunktivy s lokalizačným významom. Preto ide o pád, ktorý je frekvencovanejší najmä pri konkrétnych substantívach s priestorovou sémantikou. K nadužívaniu lokálu dochádza v prípadoch, keď sa lokál neadekvátne použije namiesto pádu, ktorý je pri danom substantíve zriedkavý. Často napríklad dochádza k nadužívaniu loká-

lu namiesto datívu pri pomenovaniach časti tela. Vysvetlením tejto dependenčnej chyby je fakt, že datív ako pád životného participanta nie je pri pomenovaniach časti tela frekventovaný (datívne formy typu *hlave, ruke, oku, telu* a pod. sú v jazyku zriedkavé), zatiaľ čo forma lokálu je pre tieto skupiny substantív typická, porov.

- (44) *Samozrejme že budeme mať zdravotné problémy ak si každý deň dáme niečo čo našom **tele** nevyhovuje.* (sr, B2)

TH: *Samozrejme, že budeme mať zdravotné problémy, ak si každý deň dáme niečo, čo nášmu **telu** nevyhovuje.*

Nadužívanie lokálu je často podmienené polyfunkčnosťou konkrétnej prepozície, ktorá sa môže spájať s viacerými pádmi. V prípade lokálu ide o opozíciu statická relácia (kódovaná lokálom) – dynamická relácia (kódovaná akuzatívom). Medzi takéto polyfunkčné prepozície patrí napríklad predložka *na*, pri ktorej často dochádza k nadužívaniu lokálu na úkor akuzatívu, porov.

- (45) *Keby moji rodičia prišli na **Slovensku**, mohli by sme prechádzať v starom meste.* (zh, B1)

TH: *Keby moji rodičia prišli na **Slovensko**, mohli by sme sa prechádzať v Starom Meste.*

Podobný jav pozorujeme v prípade prepozície *o*, ktorá sa môže spájať s akuzatívom aj lokálom, porov.

- (46) *Mám záujem o **reklame**.* (ko, A2.2)

TH: *Mám záujem o **reklamu**.*

Lokál sa nadužívané uplatňuje aj v atributívnych konštrukciách namiesto genitívu najmä pri substantívach deklináčného typu „idea“, „ulica“ a „situácia“ (vzhľadom na pádový synkretizmus by bolo možné príslušnú formu hodnotiť aj ako datívnu), porov.

- (47) *... ktoré sa odzrkadľujú v prezentovaní lyrickej **situácii** v básňach...*

(pl, C2)

TH: *... ktoré sa odzrkadľujú v prezentovaní lyrickej **situácie** v básňach...*

(e) inštrumentál

Inštrumentál sa v pádovej teórii vymedzuje ako sémantický pád reprezentujúci prototypicky sémantickú rolu inštrumentu deja. Vysokú frekvenciu teda dosahuje pri substantívach zo sémantickej triedy pomenovaní nástrojov, resp. prostriedkov deja. Nadužívanie inštrumentálu v medzijazyku študentov sa objavuje práve pri jednotkách z danej sémantickej triedy v konštrukciách, ktoré si vyžadujú iný typ objektového alebo adverbialného doplnenia s iným formálnym stvárnením, porov.

- (48) *Cestujem s trolejbusom alebo lietadlom, pretože nemám rada **autobusom** alebo **električkou**.* (ro, A2.2)
 TH: *Cestujem trolejbusom alebo lietadlom, pretože nemám rada **autobusy** ani **električky**.*

Daný typ dependenčnej chyby tiež vzniká uplatnením inštrumentálvej formy pri verbe s inštrumentálnou rekeciou v prípadoch, keď je príslušné doplnenie modifikované numeratívnym výrazom, ktorý si vyžaduje prítomnosť kvantifikovaného genitívu, porov.

- (49) *Atmosféra, každé mesto žiari tisícmi **svetielkami**.* (uk, B1)
 TH: *Atmosféra, každé mesto žiari tisícmi **svetielok**.*

Popri adverbálnej funkcii plní inštrumentál aj úlohu obsahového pádu, používa sa v rámci predikátu na formálne stvárnenie predikatívneho výrazu. Ak sa predikatívny výraz objavuje v iniciálvej pozícii vety, plní tzv. disimilačnú funkciu (slúži na odlíšenie predikatívneho výrazu a subjektívneho doplnenia), porov. Ivanová (2016). Nadužívanie inštrumentálu sa objavuje práve v týchto typoch konštrukcií v prípade doplnení s vetnočlenskou rolou subjektu, v ktorých sa nominatív v iniciálvej pozícii neadekvátne nahrádza práve disimilačným inštrumentálom, porov.

- (50) *Obyvateľov je približne 37 miliónov a celkovou **rozlohou** je približne 652,0 km².* (ps, B2)
 TH: *Obyvateľov je približne 37 miliónov a celková **rozloha** je približne 652,0 km².*

Za chybu možno považovať aj neidentické pádové stvárnenie dvoch predikatívnych výrazov v koordinatívnom vzťahu, porov.

- (51) *Náš Prorok je náš najlepší vzor a **príkladom**.* (ps, B2)
*Náš Prorok je náš najlepší vzor a **príklad**.*

6.3.2 Dependenčné chyby týkajúce sa povrchovej typológie dominovaného prvku

Povrchovú typológiu ako východisko klasifikácie dependenčných chýb vzťahujúcich sa na použitie prepozícií nachádzame v práci M. Chodorowa, J. Tetreaulta & N-R. Hana (2007, 26), podľa ktorých tento typ chyby vzniká v dôsledku nekorrektného výberu prepozície (v našom prístupe ide o chybu SUBSTWORD_DEP), použitia prepozície v kontexte, ktorý toto použitie neumožňuje (v našom prístupe ide o chybu WORD1_DEP), a neschopnosti použiť prepozíciu v kontexte,

ktorý jej použitie predpokladá (v našom prístupe ide o chybu WORD0_DEP). Tendencii vynechávať prepozície v medzijazyku sa vo svojej práci venuje S. Granger (1998, 48), naopak, redundantné používanie prepozícií analyzujú A. Cogo & M. Dewey (2012, 48). V práci S. Granger et al. (2022, 23) sa tiež upozorňuje na potrebu venovať pri analýze chýb v prepozíciách osobitnú pozornosť tzv. závislým prepozíciám (selektovaným konkrétnym verbom, adjektívom alebo iným riadiacim výrazom) a tzv. nezávislým prepozíciám (ktoré sa spájajú s istým formálnym stvárnením bez ohľadu na dominujúci výraz, porov. napr. vyjadrenie temporálnej lokalizácie pri pomenovaniach dní v týždni: v *pondelok*, v *sobotu*, ktoré sa uplatňujú v predložkovom akuzatíve bez ohľadu na riadiace verbum).

6.3.2.1 SUBSTWORD_DEP

Chyba typu SUBSTWORD_DEP vzniká v dôsledku neadekvátnej zámény prepozície. Na základe korpusových dát možno konštatovať, že k najčastejším patria zámény týchto slovnodruhových jednotiek (uvádzame len predložkové konštrukcie, pri ktorých sme identifikovali aspoň 10 dependenčných chýb):

(a) **do – na // na – do**

Prepozície *do* a *na* majú vo svojich primárnych významoch status prepozícií s významom dynamického smerovania, pričom prepozícia *do* vyjadruje smerovanie do vnútra objektu, zatiaľ čo prepozícia *na* smerovanie na povrch objektu alebo navrch objektu. Zámény predložiek pri vyjadrovaní týchto primárnych funkcií nie sú v medzijazyku časté, ale môžu sa vyskytnúť:

(52) ... *ísť do strechy* a *stáť tam nejakú dobu*... (ru, C1)

TM ... *ísť na strechu* a *stáť tam nejakú dobu*...

(53) *Potom na múkach* dáme vajcia, sol', päť koreniec prášku a 50 ml vody.

(zh, B1)

TH: *Potom do múky* dáme vajcia, sol', päť druhov korenia a 50 ml vody.

Jedným z dôvodov vzniku chýb pri týchto prepozíciách je skutočnosť, že ich používanie nie je v slovenčine úplne stabilizované a v mnohých prípadoch tvoria súčasť istých uzualizovaných spojení s konkrétnym substantívom.

Navyše, vo viacerých prípadoch nie je odlišenie významu „smerovanie do vnútra“ a „smerovanie na povrch niečoho, navrch niečoho“ relevantné a pri voľbe prepozície treba zohľadňovať sémantiku dominovaného substantíva pomenúvajúceho istý typ objektu alebo lokality. Pomenovania objektov a priestorov s charakteristikami ako „otvorenosť, neuzavretosť, nezakrytosť, okrajovosť, nevyhranenosť, neohraničenosť, situovanosť na vyvýšenej pozícii“ sa spájajú s prepozíciou *na* (porov. Hrdlička 1998, 97) a chyby tak vznikajú použitím prepozície *do* pri daných typoch substantív, napr.

- (54) *Autom sme cestovali zo Sýrie do Libanonu a potom lietadlom z Libanonského letiska **do letiska** Prahy.* (ar, A1.2)
 TH: *Autom sme cestovali zo Sýrie do Libanonu a potom lietadlom z libanonského letiska **na letisko** v Prahe.*

Signálom nižšej miery stabilizácie používania daných prepozícií v medzijazyku je skutočnosť, že hovoriaci niekedy zamieňa predložky v rámci štruktúry, v ktorej použije adekvátne predložkové konštrukcie (*do kina*) spolu s defektnou formou (*na kaviareň*), porov.

- (55) *Chodí často do kina, **na kaviareň** a do pivovar.* (fr, A2.1)
 TH: *Chodí často do kina, **do kaviarne** a do pivovaru.*

Druhým faktorom podmieňujúcim distribúciu daných prepozícií je spoločenská dôležitosť objektu. Prepozícia *na* sa frekventovane používa v spojeniach vzťahujúcich sa na inštitúcie väčšej spoločenskej váhy, môže indikovať „vyššie situovanú pozíciu v spoločenskej hierarchii“ (porov. Hrdlička 1998, 100). Dependčné chyby tak vznikajú neadekvátnou substitúciou a použitím prepozície *do* pri substantíve s príznakom spoločenskej superiority, porov.

- (56) *Cesta Autobus trvá 2 hodín **do Univerzity**.* (ko, A2.2)
 TH: *Cesta autobusom **na univerzitu** trvá 2 hodiny.*

V prípade, že ide o pomenovanie objektu alebo inštitúcie nižšej spoločenskej váhy, sa v slovenčine preferovane používa prepozícia *do*, chyba tak vzniká nadužívaním prepozície *na*, porov.

- (57) *A ideme **na obchod**.* (ar, A2.1)
 TH: *A chodíme **do obchodu**.*

Značne rozkolísané je v slovenčine používanie daných prepozícií pri pomenovaní ostrovov a ostrovných štátov (porov. *ísť do Japonska, do Indonézie, ale ísť na Bali, na Sardíniu*). V spojení so substantívom *ostrov* je však prípustná len prepozícia *na*, porov.

- (58) *Pôjdem **do** Jeju ostrov so svojou rodinou.* (ko, A2.2)
 TH: *Pôjdem **na** ostrov Jeju so svojou rodinou.*

Prepozícia *na* sa frekventovane používa na vyjadrenie účelu, najmä pri pomenovaní podujatí, resp. činností, v týchto prípadoch použitie prepozície *do* možné nie je, porov.

(59) ... a potom išli sme späť **do** *festivála* na koncertoch. (hu, A2.2)

TH: ... a potom sme išli späť **na** *festival* na koncerty.

Osobitý prípad predstavujú verbo-nominálne spojenia, pri ktorých je pádové stvárnenie nominálnej časti lexikalizované, porov.

(60) *Iba takýmto spôsobom môžeme dať vláde* **do** *vedomia*, že nesuhlasíme so žiadnym politickým programom a chceme si požiadať iných kandidátov.

(ru, C1)

TH: *Iba takýmto spôsobom môžeme dať vláde* **na** *vedomie*, že nesúhlasíme so žiadnym politickým programom a chceme požiadať o iných kandidátov.

(b) **v/vo – do // do – v/vo**

Pri prepozíciách *v/vo* a *do* ide o protiklad statického významu miesta, vnútri ktorého sa niečo deje, a dynamického významu smerovania do vnútra. Zámenou predložiek vznikajú aj sekundárne dependenčné chyby, keďže predložka *v* sa spája typicky s lokálom alebo akuzatívom a predložka *do* s genitívom.

Nadužívanie prepozície *v/vo* na úkor prepozície *do* evidujeme v korpusových dátach najmä v prípadoch vetných štruktúr, v ktorých sa uplatňuje dynamické sloveso vyžadujúce si doplnenie dynamickým smerovým adverbiále. Najčastejšie ide teda o zámeny predložkového genitívu predložkovým lokálom a naopak, porov.

(61) *Podte* **v** *Pariži*. (fr, B2)

TH: *Podte* **do** *Pariža*.

(62) *Vitajte* **do** *Číny*. (zh, A1.2)

TH: *Vitajte* **v** *Číne*.

Substitúcie často vznikajú aj v prípade atributívnych konštrukcií s nadradeným substantívom s pôvodným priestorovým významom, pri ktorom atributívne doplnenie metaforicky vyjadruje smerovanie do vnútra objektu, porov.

(63) ... pripravovali všetko potrebné pre dokonali vstup **v** nový školský rok.

(sl, B2)

TH: ... pripravovali všetko potrebné na dokonalý vstup **do** nového školského roku.

Zriedkavejšie dependenčná chyba vzniká aj v predložkových konštrukciách s objektovým doplnením, porov.

(64) *Keď* človek sa dôkaže vcítiť **v** *druheho*... (de, B2)

TH: *Keď* sa človek dokáže vcítiť **do** *druhého*...

Možným vysvetlením vzniku chyby v citovanom doklade je skutočnosť, že v niektorých jazykoch (v tomto prípade v nemčine) majú prepozície *do* a *v* iba jeden ekvivalent (nemecká prepozícia *in* pokrýva význam oboch prepozícií, porov. *im Meer baden* „kúpať sa v mori“ – *in die Tasche stecken* „vložiť do tašky“).

V niektorých prípadoch dochádza k zámene aj v rámci ustálených konštrukcií, porov.

- (65) *Mal pocit, že od námahy nevybuchnúť v smiech už má dve prasknuté rebrá.* (bg, C1)

TH: *Mal pocit, že od námahy nevybuchnúť do smiechu už má dve prasknuté rebrá.*

(c) **z/zo – s/so // s/so – z/zo**

Prepozície *z/zo* a *s/so* sa v slovenčine majú v slovenčine odlišný základný význam. Zatiaľ čo prepozícia *z/zo* je primárne priestorová predložka spájajúca sa s genitívom, prepozícia *s/so* má primárne sociatívny význam a spája sa s inštrumentálom. Na základe analýzy korpusového materiálu možno konštatovať, že chyby vznikajúce substitúciou týchto prepozícií nemajú charakter dependenčnej chyby, ale skôr ide o chyby ortografického charakteru. Zámény nevedú k vzniku sekundárnych dependenčných chýb, vo všetkých prípadoch študent použije pri danej jednotke pád, ktorý sa očakáva v kontexte príslušnej konštrukcie. Chyby pri týchto prepozíciách tak vznikajú len na základe fonetickej blízkosti daných jednotiek, aj keď nie vždy v dôsledku výslovnostnej podoby, porov.

- (66) *... bolo by to ľahšie prispôbiť sa a si zvyknúť, pretože bol by živý kontakt z prednášateľmi...* (uk, A2.2)

TH: *... bolo by ľahšie prispôbiť sa a zvyknúť si, ak by bol živý kontakt s prednášateľmi...*

Ako vidíme, v citovanom doklade nie je použitie prepozície *z* motivované výslovnosťou, keďže ani v hovorenej podobe by nedošlo k znelostnej neutralizácii prepozície.

Výnimočne je zámena prepozícií sprevádzaná aj sekundárnou dependenčnou chybou vedúcou k zámene pádu, porov.

- (67) *Žijem zo spolubývajúcej v 3-lôžkovej izbe na prízemí.* (uz, A1.2)

TH: *Žijem so spolubývajúcimi v 3-lôžkovej izbe na prízemí.*

Zámény daných prepozícií evidujeme v predložkových konštrukciách s objektom, pri ktorých je použitie predložky *s/so* selektované valenciou riadiaceho verba alebo adjektíva, porov.

(68) ... koalícia spolupracovala z **opozíciou**. (pl, B1)

TH: ... koalícia spolupracovala s **opozíciou**.

Okrem toho k zámenám dochádza v rámci predložkových konštrukcií s atribútom, v rámci ktorých sa prepozíciou *s/so* kóduje význam pripájania vecí, ktoré tvoria súčasť, obsah niečoho, porov.

(69) *Kúpila som si obrovský album z **fotografiami** ruských a sovietských laureátov WordPress Photo z rokov 1955 – 2013.* (pl, B2)

TH: *Kúpila som si obrovský album s **fotografiami** ruských a sovietskych laureátov WordPress Photo z rokov 1955 – 2013.*

(d) **na – v/vo // v/vo – na**

Pri prepozíciách *v/vo* a *na* ide o protiklad statického významu miesta, vnútri ktorého sa niečo deje, a dynamického významu smerovania na povrch niečoho alebo navrch niečoho. Zámenou predložiek vznikajú aj sekundárne dependenčné chyby, keďže predložka *v/vo* sa spája typicky s lokálom alebo akuzatívom a predložka *na* s lokálom alebo akuzatívom, porov.

(70) *Dudley bol akceptovaný v **škole**.* (bg, C1)

TH: *Dudley bol prijatý **na školu**.*

V danom doklade dependenčná chyba vzniká použitím predložky *v* s lokálom ako statickým pádom v kontexte, v ktorom si dynamické verbum *byť prijatý* vyžaduje použitie prepozície *na* kódujúcej význam dynamického smerovania.

Korpusové dáta ukazujú, že v medzijazyku dochádza frekventovanejšie k zámenám prepozícií v prípade vyjadrovania statických významov lokalizácie, čo nevedie k vzniku sekundárnych dependenčných chýb, keďže obe jednotky sa v týchto prípadoch spájajú s lokálom. Statický význam prepozície *na* sa týka vyjadrovania miesta na povrchu niečoho alebo prostredia, zatiaľ čo v prípade prepozície *v/vo* ide o význam miesta, vnútri ktorého sa niečo deje, alebo všeobecného priestorového významu, porov.

(71) *Ja by som chcela žiť v **primestie**.* (uz, A1.2)

*Ja by som chcela žiť **na predmestí**.*

V citovanom doklade sa substantívum *predmestie* spája s prepozíciou *na*, keďže ide o pomenovanie prostredia, nie o lokalizáciu vo vnútri niečoho. Chyba v tomto prípade mohla vzniknúť aj v dôsledku analógie so spojením *žiť v meste*.

Podobný typ chyby vzniká zámenou prepozície *v/vo* prepozíciou *na* pri pomenovaní miest, porov.

- (72)
- Moja sestra tiež žije na Szeged.*
- (hu, A2.2)

TH: *Moja sestra tiež žije v Segedíne.*

Pri niektorých substantívach je možné uplatniť obe prepozície a často rozhoduje kontext alebo bližšie určenie substantíva, ktorá z dvoch predložiek sa v danej vetnej konštrukcii pociťuje ako vhodnejšia, porov.

- (73)
- Jej Oblubené mesto je Žakovce, prečo je rásťla v dedina.*
- (bg, A1.1)

TH: *Jej oblúbené mesto sú Žakovce, pretože vyrastala na dedine.*

Pri substantíve *dedina* sa vyjadruje protiklad všeobecného pomenovania prostredia (*žiť, vyrastať na dedine*) a konkrétnej lokalizácie. V druhom prípade sa použitie prepozície *v/vo* spája s bližším určením dominovaného substantíva (napr. *žiť, vyrastať v dedine Kurimany, v dedine vo východnom Poľsku*). Schopnosť uplatniť adekvátnu prepozíciu v doklade (73) tak predpokladá schopnosť diferencovať tieto dva typy kontextov.

Pri vyjadrovaní statického významu lokalizácie nie je používanie daných prepozícií v slovenčine úplne stabilizované a v mnohých prípadoch je ich použitie ustálené s konkrétnym substantívom, porov.

- (74)
- Keď nakupujem v internete, mám menej stresu pretože nemusím behať po nákupnom centre.*
- (ro, A2.2)

TH: *Keď nakupujem na internete, mám menej stresu pretože nemusím behať po nákupnom centre.*

Používanie prepozície *na* je uzualizované pri pomenovaniach inštitúcií s vyšším stupňom superiority (napr. *univerzita, vysoká škola*). Prepozícia *na* sa v slovenčine tiež stabilizovala pri vyjadrovaní statickej lokalizácie so substantívom *internát*, v ktorom postupne vytlača prepozíciu *v/vo*. Najmä na nižších jazykových úrovniach dochádza k zámene prepozícií a k používaniu prepozície *v/vo* so základnými tvarmi substantív, porov.

- (75)
- Žijem v Družba.*
- (ka, A1.1)

TH: *Žijem na Družbe/v Družbe.*

Prepozícia *na* sa v slovenčine používa aj v kontextoch, kde vyjadruje temporálny význam perspektívneho časového určenia s radovými číslovkami, porov.

- (76)
- Všetko bolo výborné aj v druhom dňom.*
- (it, B1)

TH: *Všetko bolo výborné aj na druhý deň.*

Naopak, prepozíciou *v/vo* s akuzatívom sa kóduje temporálna lokalizácia v rámci časového orientátora pri spojení „deň + atribút“, porov.

- (77) ... **na ten deň**, keď im ukradly šperky, prišiel k nemu niekto a požiadal ho, aby mohol odísť k zlatníkovi. (hr, B2)
 TH: ... **v ten deň**, keď im ukradli šperky, prišiel k nemu niekto a požiadal ho, aby išiel k zlatníkovi.

Pri vybraných adjektívach sa na vyjadrovaní významu zreteľa používa prepozícia *na* (napr. *bohatý na niečo*), v iných prípadoch zasa prepozícia *v/vo* (napr. *byť verný v niečom*), čo vedie k ich častým substitúciám, porov.

- (78) Slovensko je veľmi bohaté **v architektúre**. (fr, B2)
 TH: Slovensko je veľmi bohaté **na architektúru**.

Okrem adverbiálnych konštrukcií nachádzame zámenny daných prepozícií aj v konštrukciách s objektovými doplneniami, kde je voľba konkrétnej prepozície podmienená valenciou riadiaceho verba alebo adjektíva, porov.

- (79) Hoci sa nevyznám **na ekonómie**, mám svoj názor na takéto problémy. (pl, B2)
 TH: Hoci sa nevyznám **v ekonómii**, mám svoj názor na takéto problémy.

Chybu v citovanom doklade možno hodnotiť aj ako interferenčnú, uplatňujúcu sa pod vplyvom rekcie poľského verba *znać się na czymś*.

(e) **do – k/ku // k/ku – do**

V prípade prepozícií *do* a *k/ku* ide o protiklad tzv. kontaktovej a pozičnej prepozícií (porov. Horák 1972, 343). Kontaktovej predložky vyjadrujú kontakt s povrchom a vnútom objektu (v prípade prepozície *do* ide o kontakt s vnútom objektu), pozičnej predložky vyjadrujú smerovú, blízkostnú a rovinovú pozíciu (prepozícia *k/ku* kóduje smerovú pozíciu).

Prepozíciou *k/ku* sa vyjadruje zaujímanie pozície smerom k objektu, prepozíciou *do* zasa vyjadrovanie kontaktu s vnútom objektu. Možným vysvetlením vzniku dependenčnej chyby je skutočnosť, že obe jednotky sa spájajú s dynamickými verbami, porov.

- (80) Keď v lete idem na dovolenku **do more** a môžem sa opaľovať a plávať. (ru, A1.1)
 TH: Keď v lete idem na dovolenku **k moru** a môžem sa opaľovať a plávať.
 (81) V sobotu **k čaj** dáva aj lyžicu medu. (be, B1)
 TH: V sobotu **do čaj** dáva aj lyžicu medu.

Výberom prepozície možno tiež modifikovať význam príslušného substantíva, s ktorým sa prepozícia viaže, porov.

- (82) *Máme obdobie v ktorom každý ma počítač a dostup do massmedií.* (pl, B2)
 TH: *Máme obdobie, v ktorom má každý počítač a prístup k masmédiám.*

Substantívum *dostup* sa v slovenčine používa v špecifickom význame („maximálna výška nad hladinou mora, ktorú lietadlo môže dosiahnuť v štandardnej atmosfére“), adekvátnou formou je v tomto prípade substantívum *prístup*. V kolokácii s prepozíciou *do* sa substantívom *prístup* vyjadruje význam „možnosť, oprávnenie vstúpiť, vniknúť do vnútra objektu“, s prepozíciou *k/ku* sa ním zasa vyjadruje význam „možnosť dosiahnuť niečo, zúčastniť sa na niečom“. Chyba v zámene prepozícií tak vedie k zmene významu konštrukcie, ktorý v danom kontexte nemožno považovať za adekvátny.

Vznik chyby možno v niektorých prípadoch vysvetliť aj tzv. vnútrokonštrukčnou analógiou, porov.

- (83) *Keď musíte ísť k lekárovi alebo k nemocnice, môžete ísť autobusom.* (de, B1)
 TH: *Keď musíte ísť k lekárovi alebo do nemocnice, môžete ísť autobusom.*

Prepozícia *k/ku* vyjadruje tiež väzbu pri slovesách a menách, v prípade nominálnych konštrukcií je dominovaným výrazom tejto prepozície najčastejšie personálne substantívum (napr. *láska k deťom, úcta rodičom*), naopak, kolokácie prepozície *do* s personálnymi substantívami sú v slovenčine zriedkavé, ich zámenou teda často vznikajú dependenčné typy chýb, porov.

- (84) *... vidíme ako láska Jakuba do Alžbetky len rastie.* (ru, A1.2)
 TH: *... vidíme, ako láska Jakuba k Alžbetke len rastie.*

V slovenčine sa prepozíciou *k/ku* kóduje tiež význam pribúdania alebo pridávania, v daných kontextoch je teda uplatnenie prepozície *do* možné považovať za neadekvátne, porov.

- (85) *Je možné tam nájsť veľa rôznych kníh, ktoré sú menej rozšírené v Poľsku, do toho nájsť ich lacnejšie alebo so úplnou zľavou.* (pl, B2)
 TH: *Je možné nájsť tam veľa rôznych kníh, ktoré sú v Poľsku menej rozšírené a k tomu ich nájsť lacnejšie alebo s úplnou zľavou.*

(f) o – na // na – o

Zámeny prepozícií *o* a *na* sa vzťahujú predovšetkým na predložkové konštrukcie s objektovými doplneniami. Obe prepozície sú do istej miery sémanticky vyprofilované, pokiaľ ide o vyjadrovanie sémantických rolí objektových aktantov. Prepozícia *na* sa typicky používa pri tzv. cieľovom objekte, zatiaľ čo prepozícia *o* kóduje obsahový alebo cieľový objekt, porov.

- (86) *Môj dedko a babka vždy hovoria, že sú nerozumejú čo robia vnúčatú celý deň na tablet, a niekedy o nich nahnevajú.* (ar, B1)
 TH: *Môj dedko a babka vždy hovoria, že nerozumejú, čo robia vnúčatú celý deň na tablete, a niekedy sa na nich nahnevajú.*

Pomerne často sa substitúcia týchto prepozícií realizuje pri verbe *mysliet'* s významom „zaoberať sa v mysli niekým, niečím“, ktoré sa spája s prepozíciou *na* a akuzatívom. Možným zdrojom vzniku dependenčnej chyby je interlexémová analógia s verbom *rozmyšľať o niečom*, pri ktorom sa uplatňuje prepozícia *o* s lokálom. Výsledkom zámény je kontaminovaná konštrukcia, porov.

- (87) *Rodičia si myslia o budúcnosti svojich detí, na akú školu ona/on pôjde, kde a čo bude študovať, v akej krajine.* (uk, B2)
 TH: *Rodičia myslia na budúcnosť svojich detí, na akú školu ona/on pôjde, kde a čo bude študovať, v akej krajine.*

Obe prepozície sa tiež profilujú odlišným spôsobom pri vyjadrovaní temporálnych významov. Predložka *o* v adverbiálnych konštrukciách vyjadruje časový úsek, po ktorom nastáva dej, zatiaľ čo predložka *na* vyjadruje časový úsek, počas ktorého trvá dej, porov.

- (88) *Emilia sa vrátila na niekoľko mesiacov prv.* (uk, B2)
 TH: *Emília sa vrátila o niekoľko mesiacov skôr.*

(g) *na* – *k/ku* // *k/ku* – *na*

V prípade prepozícií *na* a *k/ku* ide o protiklad tzv. kontaktovej a pozičnej prepozícií (porov. Horák 1972, 343). Kontaktovej predložky vyjadrujú kontakt s povrchom a vnútro objektu (v prípade prepozície *na* ide o kontakt s povrchom objektu), pozičné predložky vyjadrujú smerovú, blízkostnú a rovinovú pozíciu (prepozícia *k/ku* kóduje smerovú pozíciu).

Zámena daných prepozícií sa týka najmä kontextov, kde je dominujúcim výrazom predložky dynamické sloveso a voľba konkrétnej prepozície je podmienená sémantickou špecifikáciou substantíva, ktoré umožňuje alebo neumožňuje vyjadriť kontaktovej význam, resp. potrebou vyjadriť kontaktovej alebo pozičnej význam pri substantíve, ktoré je kolokabilné s oboma typmi prepozícií. V nasledujúcom doklade voľba pohybovej verba *bežať* a substantíva *brána* v konštrukcii neumožňuje interpretovať konštrukčný význam ako kontakt s povrchom objektu, porov.

- (89) *Keď sme videli kórejšanky, ktoré bežali na bránu, cítili sme sa uvoľnene a šťastne.* (zh, B1)
 TH: *Keď sme videli Kórejšanky, ktoré bežali k bráne, cítili sme sa uvoľnene a šťastne.*

Substantívum *stól* je kolokabilné s oboma prepozíciami, spolu s prepozíciou *k/ku* môže vyjadriť smerovú orientáciu, spolu s prepozíciou *na* zasa kontakt s povrchom objektu, a to v rámci statického a dynamického významu. Úspešné použitie predložkovej konštrukcie teda predpokladá schopnosť na základe kontextu sa rozhodnúť, ktorý z predložkových významov je v prípade danej vetnej štruktúry relevantný, porov.

- (90) *Sadol si **na stole** a sa snážil nemyslieť, ako bude vyzerať na prvom dni v Stonewalle.* (bg, C1)
 TH: *Sadol si **k stolu** a snažil sa nemyslieť, ako bude vyzerať prvý deň v Stonewalle.*

Prepozíciou *k/ku* možno vyjadriť význam pribúdania, pridávania, resp. doplnkovosť, komplementárnosť. Dependenčná chyba vzniká použitím prepozície *na* v kontexte, ktorý evokuje jeden z daných významov, porov.

- (91) *Například **na nohavičiach** s topánkami nosím blúzku alebo bundu.* (ar, B2)
 TH: *Například **k nohavičiam** s topánkami nosím blúzku alebo bundu.*

K substitúcii prepozícií dochádza aj pri predložkových konštrukciách s objektovými doplneniami, pri ktorých je predložka a pádové stvárnenie selektované valenciou verba alebo adjektíva, porov.

- (92) *Štát by mal ponúkať viacerých zamestnaní aby ľudia neboli nútení **na nezamestnanosť**.* (hu, B2)
 TH: *Štát by mal ponúkať viac zamestnaní, aby ľudia neboli nútení **k nezamestnanosti**.*
- (93) *Fanúšikovia boli veľmi pripravení **k zápasu**.* (be, B1)
 TH: *Fanúšikovia boli veľmi pripravení **na zápas**.*

Prepozícia *na* sa systémovo používa na vyjadrenie účelového významu v rámci adverbialných konštrukcií, substitúcia teda vedie k vzniku dependenčnej chyby, porov.

- (94) *Viedla by som svoj kanál YouTube **k popularizácii** fakulty medzi študentmi.* (ru, A1.1)
 TH: *Viedla by som svoj kanál YouTube **na popularizáciu** fakulty medzi študentmi.*

6.3.2.2 WORD0_DEP

Značkou WORD0_DEP anotujeme chýbajúce doplnenie pri nadradenom výraze, ktorý na základe svojej valencie prítomnosť doplnenia predpokladá. Analýza korpusových dát ukazuje, že medzi najčastejšie vynechávané výrazy vo vetných

štruktúrach patria prepozície (uvádzame výberovo iba prepozície, pri ktorých evidujeme v korpuse min. 10. dokladov): *v/vo* (95), *na* (87), *s*, *so* (50), *o* (40), *k*, *ku* (19), *z*, *zo* (25), *cez* (15), *do* (15), *pre* (12), *od* (13) a *za* (11).

Okrem prepozícií v dátach evidujeme vynechávanie pronominálnych výrazov vo funkcii objektových doplnení.

- (95) *Náš dom je starý chceme predať.* (ps, B1)
TH: *Náš dom je starý, chceme **ho** predať.*

(a) objektové konštrukcie

Jedným zo zdrojov dependenčných chýb býva vynechávanie prepozície pri stvárnení objektového doplnenia v dôsledku tzv. interlexémovej analógie, keď do pádového stvárnenia interferuje valencia sémanticky blízkeho verba. Práve vplyv takéhoto verba, ktoré predpokladá doplnenie bezpredložkovým pádom, vedie k skríženiu väzieb a vzniku chyby, porov.

- (96) *Slovník obsahuje a opisuje slovenské onomatopoje a ich poľské a ukrajinské ekvivalenty, tým spôsobom poukazuje porovnávaci charakter práce.* (pl, C2)
TH: *Slovník obsahuje a opisuje slovenské onomatopoje a ich poľské a ukrajinské ekvivalenty a tým spôsobom poukazuje **na** porovnávaci charakter práce.*

V citovanom doklade sa uplatnilo verbum *poukazovať*, ktoré si na základe svojej valencie vyžaduje objektové doplnenie stvárnené predložkovou konštrukciou „na + akuzatív“. Možno predpokladať, že dôvodom vzniku chyby je tu možná interlexémová analógia s verbom *ukazovať*, ktoré sa môže spájať aj s bezpredložkovým akuzatívom (porov. *ukazovať niečo/na niečo*).

Častým zdrojom chyby býva použitie nereflexívneho verba s bezpredložkovým doplnením namiesto reflexívneho pendantu, ktorý si vzhľadom na kontext vetná štruktúra vyžaduje, pričom očakávané reflexívne verbum predpokladá predložkovostvárnené doplnenie, porov.

- (97) *Keď pozeráme nejaké bežné mesto, po prvé vidíme paneláky a obytné domy, ktoré ešte voláme aj bytovky.* (sr, B2)
TH: *Keď sa pozeráme **na** nejaké bežné mesto, po prvé vidíme paneláky a obytné domy, ktoré ešte voláme aj bytovky.*

Ďalším typom dependenčnej chyby, ktorá sa objavuje v korpusových dátach, je zámena predložkového a bezpredložkového doplnenia pri dvoch lexiách v rámci verbálneho polysémantu. Chyba tu teda vzniká ako dôsledok intralexémovej analógie, porov.

- (98) *Dolu možno počuť hlas Dudliho, ktorý kričal mame: „Nechcem ho... potrebujem tu izbu... povedz mu aby zmizol...“* (bg, C1)
 TH: *Dolu bolo možno počuť hlas Dudleyho, ktorý kričal na mamu: „Nechcem ho tam... potrebujem tú izbu... povedz mu, aby zmizol...“*

V danom doklade dochádza k vzniku chyby pri verbe *kričať*. To v rámci polysémickej štruktúry disponuje jednak významom „silným hlasom, krikom niekomu niečo hovoriť, oznamovať“, pri ktorom možno predpokladať doplnenie kódované bezpredložkovým datívom. V danom kontexte sa však toto verbum uplatňuje vo význame „veľmi hlasno hovoriť, krikom napomínať“, pri ktorom je potrebné objektové doplnenie stvárnené predložkovou konštrukciou „na + akuzatív“.

Pomerne častá je zámena predložkového inštrumentálu bezpredložkovým inštrumentálom v konštrukciách s riadiacim verbom alebo adjektívom, porov.

- (99) *Jednoducho som spokojná tým.* (hu, B2)
 TH: *Jednoducho som s tým spokojná.*

Podobné typy zámen možno pozorovať aj pri iných pádoch, časté je napríklad použitie bezpredložkového datívu namiesto predložkového datívu, porov.

- (100) *Maďarsko patrí tiež takým štátom, kde funguje konzervatívny sociálny sytsém.* (hu, B1)
 TH: *Maďarsko tiež patrí k takým štátom, kde funguje konzervatívny sociálny systém.*

Možným zdrojom chyby v citovanom doklade je aj zámena valenčných rámcov dvoch lexii polysémantu *patríť*: posesívnej lexie s doplnením v bezpredložkovom datíve (*patríť niekomu*) a lexie s významom prináležitosti s doplnením „k + datív“ (*patríť k niekomu*).

Frekventovane sa v korpusových dátach objavujú chyby typu WORD0_DEP pri polyvalentných verbách s viacerými objektovými doplneniami (priamym aj nepriamym objektom). Neadekvátne konštrukcie vznikajú použitím bezpredložkového akuzatívu namiesto predložkového spojenia „o + lokál“, ktoré má v slovenčine platnosť obsahového objektu, porov.

- (101) *Povedala by som im históriu budovy.* (zh, B1)
 TH: *Rozprávala by som im o histórii budovy.*

Zámenou predložkového a nepredložkového doplnenia sa vo vetnej štruktúre môže implikovať iná sémantická rola doplnenia v protiklade s kontextovými predpokladmi, porov.

- (102) *Iba takýmto spôsobom môžeme dať vláde do vedomia, že nesuhlasíme so žiadnym politickým programom a chceme si požiadať iných kandidátov.*
(ru, C1)

TH: *Iba takýmto spôsobom môžeme dať vláde na vedomie, že ne-súhlasíme so žiadnym politickým programom a chceme požiadať o iných kandidátov.*

V citovanom doklade sa objavuje objektové doplnenie verba *požiadať* kódované bezpredložkovým akuzatívom. Takéto pádové stvárnenie sa pri danom objekte spája so sématickou rolou adresáta (*požiadať niekoho*). Na základe kontextu však možno predpokladať, že v príslušnej vetnej štruktúre ide o vyjadrenie cieľového objektu (*požiadať o niekoho*). Ten sa v slovenčine pri tomto slovese kóduje predložkovou konštrukciou „o + akuzatív“.

Dependenčná chyba WORD0_DEP môže vzniknúť aj ako sekundárna chyba v dôsledku zámény dvoch verb s odlišným pádovým stvárnením objektových doplnení, porov.

- (103) *Slovo balet sa týka talianskeho slova ballare.* (ar, B2)

TH: *Slovo balet pochádza z talianskeho slova ballare.*

V citovanom doklade sa zamieňa verbum *pochádzať*, selektujúce sa základe svojej valencie predložkový genitív, verbom *týkať sa*, ktoré si vyžaduje doplnenie bezpredložkovým genitívom.

(b) adverbialne konštrukcie

V lokalizačných adverbialných konštrukciách sa často vynecháva prepozícia *na*, ktorou sa vyjadruje lokalizácia alebo smerovanie v rámci priestorového orientátora, porov.

- (104) *Každý deň dáva svoju stránku najmä nej 3 fotky.* (bg, B2)

TH: *Každý deň dáva na svoju stránku najmenej tri fotky.*

Najmä na nižších jazykových úrovniach je pomerne časté vynechávanie prepozície a používanie substantívneho prvku v základnom páde, porov.

- (105) *Najkrajšie pre mňa hrady sú Praha a Budapešť.* (ru, A2.2)

TH: *Najkrajšie hrady sú pre mňa v Prahe a v Budapešti.*

Jedným zo zdrojov chýb je tiež vynechávanie prepozície v rámci viacnásobného vetného člena pri prvkoch, ktoré na základe svojej sémantiky predpokladajú použitie inej predložky, porov.

- (106)
- V obývacej izbe a balkóne je veľa rastlín.*
- (ko, A2.1)

TH: *V obývacej izbe a **na** balkóne je veľa rastlín.*

Pri časových adverbiálnych konštrukciách so substantívom *rok* je tendencia vynechávať prepozíciu *v/vo* pri vyjadrení temporálnej lokalizácie v rámci časového orientátora. Neadekvátnosť použitia bezpredložkového pádu sa odvíja od toho, že lokál je v slovenčine vždy predložkový pád, porov.

- (107)
- Najlepším športovým zážitkom v mojom živote boli II. Európske hry, ktoré sa konali v Minsku roku 2019.*
- (be, B1)

TH: *Najlepším športovým zážitkom v mojom živote boli II. Európske hry, ktoré sa konali v Minsku v roku 2019.*

Frekventovanou chybou je tiež vynechávanie prepozície *o* v temporálnych adverbiálnych konštrukciách pri vyjadrovaní časového úseku, po ktorom nastáva dej, porov.

- (108)
- Ale niekoľko rokov potom FAP mal 7000 zamestnancov.*
- (sr, B2)

TH: *Ale **o** niekoľko rokov neskôr mal FAP 7000 zamestnancov.*

Vynechávanie prepozície sa tiež objavuje pri vyjadrovaní spôsobu na základe porovnania prostredníctvom porovnávacích konštrukcií s konjunkciou *ako*. V slovenčine je potrebné toto adverbiálne spôsobu vo funkcii tzv. komparátu (modelu určitej vlastnosti, činnosti) kódovať opakovane tou istou prepozíciou, ktorá sa uplatňuje aj pri stvárnení komparandu (porovnáwanej entity), porov.

- (109)
- Chodila by som často na rande, a k tým jedinečným ženám by som správala ako princeznej.*
- (hu, B2)

TH: *Chodila by som často na rande a k tým jedinečným ženám by som sa správala ako **k** princeznám.*

Pri vyjadrovaní adverbiálne miery sa v slovenčine používa predložková konštrukcia s prepozíciou *o*, ktorou sa vyjadruje miera na základe porovnania, rozdiel medzi dvoma porovnávanými javmi, vynechaním predložky tak vzniká dependenčná chyba, porov.

- (110)
- Muži majú mzdu 22 % vyššiu než ženy.*
- (sr, B2)

TH: *Muži majú mzdu **o** 22 % vyššiu než ženy.*

Časté býva vynechávanie prepozície *na* v účelových adverbiálnych konštrukciách, porov.

- (111)
- Budem študovať angličtinu certifikát TOELC.*

TH: *Budem študovať angličtinu **na** certifikát TOELC.*

Dependenčná chyba môže vzniknúť aj vynechaním časti analytickej prepozície, napr. v prípade prepozície *s* ide o zložené predložkové výrazy v *súvislosti s, spolu s, porov.*

(112) *Budeš mať americkú kuchyňu spolu obývačkou.* (hu, B1)

TH: *Budeš mať americkú kuchyňu spolu s obývačkou.*

Korpusové dáta tiež ukazujú, že nadužívanie bezpredložkového základného pádu (nominatívu) je časté pri vyjadrovaní adverbialne pôvodu, ktoré by malo byť kódované predložkovou konštrukciou „z + genitív“, porov.

(113) *Po čaji alebo kávy si polievam polievku, väčšinou je to kuracie mäso, zeleninová alebo kravská polievka.* (sw, A2.1)

TH: *Po čaji alebo káve si dám/objednám polievku, väčšinou je to z kuracieho mäsa, zeleninová alebo hovädzia polievka.*

(c) atribútové konštrukcie

Pomerne častou dependenčnou chybou je vynechávajúce prepozície a nadužívanie bezpredložkového genitívu. Táto chyba sa frekventovane objavuje napríklad v atributívnych konštrukciách s účelovým významom, porov.

(114) *Máme miesta trávenia voľného času!* (ru, A2.1)

TH: *Máme miesta **na** trávenie voľného času.*

Podobným prípadom je vynechávajúce prepozície *s/so* pri vyjadrovaní významu spojenia, zlučovania, styku s niekým a pod., porov.

(115) *Firma má približne 20 % podiel na poľskom trhu obuvi.* (pl, B1)

TH: *Firma má približne 20 % podiel na poľskom trhu s obuvou.*

Vynechávajúce prepozície *z, zo* pozorujeme v atributívnych konštrukciách s významom miestneho alebo časového východiska, porov.

(116) *... je umiestnený v budove XIII st.* (be, B1)

TH: *... je umiestnené v budove z XIII. st.*

6.3.2.3 WORD1_DEP

Značkou WORD1_DEP anotujeme redundantné doplnenie, ktoré nie je selektované valenciou nadradeného výrazu. Na základe korpusových dát môžeme konštatovať, že medzi najčastejšie výrazy, ktoré sa nadbytočne uplatňujú vo vetných štruktúrach, patria prepozície (uvádzame výberovo iba prepozície, pri ktorých evidujeme v korpuse min. 10. dokladov): *na* (67), *s, so* (59), *v/vo* (58), *pre* (40), *o* (25),

z, zo (19), *k, ku* (16), *cez* (15), *za* (13) a *od* (13). Výrazy s inou slovnodruhovou klasifikáciou sa redundantne uplatňujú vo vetných štruktúrach zriedkavo. V dvoch prípadoch zaznamenávame redundantné použitie konjunkcie *aby*. Redundantne sa táto spojka uplatňuje v štruktúre s gramatikalizovaným volitívnym modálnym verbom *chcieť* v tautoaktantovej konštrukcii, v ktorej sa modálne verbum spája s infinitívnym komplementom, porov.

(117) *Každý človek chce aby vedel, že ma podporu.* (bg, B2)

TH: *Každý človek chce vedieť, že má podporu.*

Druhým prípadom je redundantné použitie konjunkcie *aby* pri vyjadrení účelu. V slovenčine sa v tomto prípade uplatňuje buď atribútová veta s účelovým významom uvedená príslušnou konjunkciou, alebo infinitív v platnosti atribútu, porov.

(118) *Dúfam, že ešte mám dost času aby prísť domov a dokúpiť všetko.* (uk, B1)

TH: *Dúfam, že ešte mám dost času prísť domov a všetko dokúpiť.*

Pokiaľ ide o nadbytočné používanie prepozícií, v korpusových dátach zaznamenávame najmä tieto typy konštrukcií, v ktorých sa prepozície uplatňujú redundantne.

(a) objektové konštrukcie

Tento typ chyby vzniká v dôsledku uplatnenia prepozície pri verbe, ktoré predpokladá doplnenie bezpredložkovým pádom. Spomínané typy chýb možno vysvetliť viacerými faktormi.

Jedným z faktorov, ktoré podmieňujú nadbytočné uplatnenie predložky, je podobná sémantická špecifikácia predložkového a nepredložkového pádu. Napríklad význam prospechovosti sa môže v slovenčine vyjadriť datívom (ide o tzv. prospechový datív alebo o datív adresáta), ako aj predložkovou konštrukciou „pre + akuzatív“ (napr. *žiť pre deti*). Voľba konkrétneho formálneho stvárnenia je podmienená jednak valenciou riadiaceho prvku (ak ide o objektové doplnenie), jednak sémantikou samotného substantíva (predložka *pre* sa používa prednostne s personálnymi substantívami). Dependenčná chyba vzniká zámennou týchto formálnych prostriedkov vyjadrenia (často aj ako dôsledok interferencie z L1), porov.

(119) *Rada čítam knihy pre moje vnučky.* (de, A1.1)

TH: *Rada čítam knihy svojim vnučkám.*

Možno konštatovať, že prepozícia *pre* sa najčastejšie nadužíva práve v konštrukciách, v ktorých sa na základe valencie riadiaceho prvku vyžaduje doplnenie bezpredložkovým datívom.

V prípade bezpredložkového datívu takisto často dochádza k situácii, že sa pri datívnom doplnení nadbytočne používa prepozícia *k/ku*, porov.

(120) *A dám dar k mojej rodine.* (ko, A2.2)

TH: *A dám dar mojej rodine.*

Neadekvátne uplatnenie predložky môže byť napríklad motivované intralexémovou analógiou. Ide o prípady verbálnych polysémantov, keď sa pri niektorej lexii v rámci valenčnej štruktúry uplatňuje predložková konštrukcia a študent extrapoluje príslušnú formu aj pri inej lexii daného polysémantu, porov.

(121) *Ona rada veľa pozerala na seriali.* (ro, A2.2)

TH: *Ona rada pozerá veľa seriálov.*

V danom doklade sa uplatňuje verbum *pozerat'*, ktoré disponuje v závislosti od významu odlišnými valenčnými rámcami. V prípade významu „zrakom vnímať, upierať zrak istým smerom“ sa spája s predložkovou konštrukciou „na + akuzatív“ (napr. *pozerat' na deti*), v prípade významu „venovať pozornosť, sledovať“ zasa s bezpredložkovým akuzatívom (napr. *pozerat' televíziu*).

Podobný typ chyby vzniká aj v súvislosti s prepozíciou *o*. Napríklad pri verbe *obávať sa* možno predpokladať dva valenčné rámce: vo význame „mať pocit úzkosti z niečoho nepríjemného, čo môže nastať, pociťovať, prejavovať strach z niečoho“ sa pravovalenčné doplnenie kóduje bezpredložkovým genitívom, zatiaľ čo vo význame „mať pocit starosti o niečo, o niekoho, pociťovať, prejavovať strach o niečo, o niekoho“ predložkovou konštrukciou „o + akuzatív“. V medzijazyku však môže dôjsť k vnútrolexémovej kontaminácii pádového stvárnenia, porov.

(122) *Ak sa obávate o tom, či to, čo sa zdalo byť lepším* NEZROZUMITEĽNÉ
(ko, A1.1)

TH: *Ak sa obávate toho, či to, čo sa zdalo lepšie* NEZROZUMITEĽNÉ

K redundantnému použitiu predložky môže dôjsť aj v dôsledku zámeny odlišne formálne stváraných doplnení v rámci valenčného rámca tej istej lexie napr. pri trivalentných slovesách (slovesách, ktoré otvárajú tri valenčné pozície, z toho dve na pravej strane valencie), porov.

(123) *Niekoľkokrát som sa sťažovala na strážca.* (bg, B1)

TH: *Niekoľkokrát som sa sťažovala vrátnikovi.*

V citovanom doklade študent používa verbum *sťažovať sa*, ktoré disponuje dvoma možnými objektovými doplneniami s odlišnými sémantickými rolami. Datívnym doplnením sa pri danom verbe kóduje sémantická rola adresáta, predložkovou konštrukciou „na + akuzatív“ zasa sémantická rola obsahového objektu. Zámenou formálneho stvárnenia verbálneho doplnenia tak dochádza k neadekvátnemu kódovaniu sémantickej roly, ktorú daný kontext výpovede predpokladá.

Podobne pri verbe *študovať* možno predpokladať buď doplnenie kódované predložkovou konštrukciou „o + lokál“ s významom obsahového objektu alebo bezpredložkové doplnenie v akuzatíve s významom cieľového objektu. Chyba vzniká v dôsledku zámény formálneho stvárnenia a použitia predložkovej väzby pri substantíve, ktoré na základe svojej sémantiky predpokladá bezpredložkový akuzatív, porov.

(124) *Budem študovať o finančnom znalosti.* (ko, A2.2)

TH: *Budem študovať finančníctvo.*

Častá je tiež chyba vznikajúca v dôsledku interlexémovej analógie. V takom prípade vzniká defektná konštrukcia, ktorá sa štandardne označuje ako kontaminácia, skríženie väzieb. Tento jav pozorujeme aj v textoch rodených hovoriacich. Kontaminácia vzniká v dôsledku uplatnenia valenčnej štruktúry, ktorou disponuje sémanticky blízke verbum. Tento typ valenčného rámca študent následne extrapoluje aj pri verbe, ktoré je z významového hľadiska podobné inej verbálnej jednotke, porov.

(125) *Pretože na zamestnanie žien ovplyvňuje aj to, či čoskoro plánujú mať deti.* (sr, B2)

TH: *Pretože zamestnanie žien ovplyvňuje aj to, či čoskoro plánujú mať deti.*

V citovanom doklade vzniká chyba v dôsledku uplatnenia interlexémovej analógie sémanticky blízkych verb *ovplyvňovať* a *vplývať*, ktoré sa však líšia valenčnou štruktúrou (*ovplyvňovať niečo*, ale *vplývať na niečo*).

Ďalšou možnosťou je, že redundantné použitie prepozície vzniká ako sekundárna dependenčná chyba. Študent v danom kontexte uplatní neadekvátnu verbálnu lexému selektujúcu na základe svojej valencie predložkovú konštrukciu a redundancia vzniká v dôsledku nutnosti použiť kolokačne adekvátne verbum vyžadujúce si bezpredložkový pád, porov.

(126) *Sklamaná, pretože som sa pozrela na izbu, ktorú som dostala.* (hr, B1)

TH: *Sklamaná, pretože som uvidela izbu, ktorú som dostala.*

Vznik dependenčnej chyby možno tiež vysvetliť ako dôsledok negatívneho transferu z L1. Ako príklad uvádzame doklad z písomného textu poľského hovoriaceho, porov.

(127) *... lebo si takouto predvedenou hrou v beznádejnom štýlu nezaslúžili na ďalšie duely oni v nižšej súťaži.* (pl, C1)

TH: *... lebo si takouto predvedenou hrou v beznádejnom štýle nezaslúžili ďalšie duely ani v nižšej súťaži.*

Možno predpokladať, že redundantné uplatnenie prepozície je v danom prípade motivované valenčnou štruktúrou interlingválneho homonyma *zaslužiť (sobie) na* *čoś*.

Podobne vzniká kontaminácia aj v prípadoch s inými prepozíciami. Napríklad častá je interlexémová analógia uplatňovaná pri verbe *konkurovať* pod vplyvom poľského *konkurować z kimś/czymś*, porov.

(128) *V Poľsku konkuruje s firmou Deichmann.* (pl, B1)

TH: *V Poľsku konkuruje firme Deichmann.*

Pomerne časté je napríklad nadužívanie prepozície *s/so* pri verbe *zaoberať sa*, ktoré sa však vyskytuje aj v textoch rodených hovoriacich.

(b) **adverbiálne konštrukcie**

Pokiaľ ide o adverbiálne konštrukcie s lokalizačným významom, medzi časté chyby patrí nadužívanie predložky *v/vo* v kolokácii s lokalizačnou príslovkou *doma*, porov.

(129) *... môžeme sedieť v doma...* (vi, A2.1)

TH: *...môžeme sedieť doma...*

Jednou z častých chýb vyskytujúcich sa v temporálnych adverbiálnych konštrukciách je vyjadrovanie temporálnej lokalizácie v rámci časového orientátora (porov. Ivanová 2016, 92). V slovenčine sa môže na vyjadrenie daného temporálneho významu použiť predložková konštrukcia „v + lokál“, resp. „v + akuzatív“ (napr. pri názvoch mesiacov, dní v týždni, časových úsekoch) alebo bezpredložkový genitív (pri pomenovaní dňa a mesiaca). Pri signalizácii časovej okolnosti deja sa tieto výrazové prostriedky v medzijazyku často zamieňajú, čo vedie k redundantnému používaniu predložky *v/vo* v kontextoch, ktoré predpokladajú použitie bezpredložkového genitívu, porov.

(130) *Nový rok sa začíná v 1. február.* (vi, A2.1)

TH: *Nový rok sa začína 1. februára.*

Pomerne časté je nadbytočné používanie predložky *na* v prípade duratívnych adverbiálií, ktoré sa v slovenčine kódujú bezpredložkovým akuzatívom, porov.

(131) *Študovala som anglické slová s kamarátkami na jeden mesiac.* (ko, A2.2)

TH: *Študovala som anglické slová s kamarátkami jeden mesiac.*

Možným zdrojom zámieny je v tomto prípade blízkosť dvoch typov duratívnych konštrukcií. V prípade vyjadrenia časového úseku, ktoré odpovedá na otázku,

ako dlho trvá dej, sa v slovenčine používa bezpredložkový akuzatív. Tento typ konštrukcie predpokladá použitie imperfektívneho verba (napr. *cestovala som jeden mesiac*). V prípade vyjadrenia perspektívneho časového úseku, ktoré odpovedá na otázku „na ako dlho?“, sa v slovenčine používa predložková konštrukcia „na + akuzatív“. Táto konštrukcia predpokladá použitie perfektívneho verba (napr. *odcestovala som na jeden mesiac*). Vo všetkých týchto prípadoch vzniká chyba spojením nedokonavého verba s predložkovou konštrukciou.

V týchto typoch konštrukcií sa okrem predložky *na* zvykne redundantne uplatňovať aj predložka *pre*, porov.

(132) *Chcela by som študovať v budúcnosti tu pre jeden semester.* (ro, A2.1)

TH: *Chcela by som tu v budúcnosti jeden semester študovať.*

V prípadoch, keď sa vo vetnej štruktúre vyjadruje duratívnosť príznamku („ako dlho?“), sa v slovenčine pri spojení základnej číslovky so substantívom uplatňuje bezpredložkový akuzatív. V týchto typoch konštrukcií sa často redundantne používa predložka *cez*, ktorou možno vyjadriť časový priebeh od začiatku do konca pri substantívach pomenúvajúcich isté časové úseky (napr. *cez prázdniny vyrástol*), porov.

(133) *Bola som recepčná tam cez 4 týždňoch.* (hu, A2.1)

TH: *Bola som tam recepčná 4 týždne.*

Zámenou formálnych stvárnení dochádza k sémantickému posunu, keďže predložkovou konštrukciou sa v slovenčine nekóduje význam duratívnosti („ako dlho?“), ale temporálna lokalizácia v rámci časového orientátora („kedy?“).

Pokiaľ sa duratívne adverbiálne spája s dokonavým slovesom, vyjadruje sa formou „za + A“, porov. *Úlohu písal tri hodiny. – Úlohu napísal za tri hodiny.* (Ivanová 2016, 93). Vznik chyby sa často pri vyjadrení duratívnosti spája s použitím predložkovej konštrukcie pri nedokonavom verbe, porov.

(134) *Študujem slovenčinu za jeden rok.* (de, A1.2)

TH: *Študujem slovenčinu jeden rok.*

Nadbytočne sa často používa predložka *s/so* pri stvárnení temporálno-frekventatívnej charakteristiky príznamku. Pri vyjadrení kvantitatívnosti deja z hľadiska násobnosti a opakovosti možno v slovenčine použiť bezpredložkové substantívne spojenia v akuzatíve alebo inštrumentáli. Práve pri inštrumentálovom vyjadrení dochádza k redundantnému použitiu predložky *s/so*, ktorá je pre daný pád typická, porov.

(135) *Takýchto prípadov je v Európe s každým rokom čím viac.* (ru, C1)

TH: *Takýchto prípadov je v Európe každým rokom čoraz viac.*

Redundantne sa prepozícia uplatňuje pri vyjadrovaní časových údajov. Hovoriaci majú tendenciu zamieňať konštrukcie typu *pol jednej* verzus *trištvrté na jednu*, t. j. redundantne používať prepozíciu aj pri vyjadrovaní časovej relácie „pol + numerále“, porov.

(136) *O pol na jeden obedujem.* (bg, A1.2)

TH: *O pol jednej obedujem.*

Pri vyjadrení adverbialie spôsobu si v slovenčine konkuruje viacero spôsobov formálnej realizácie: adverbium, spojenie „adjektívum + spôsobom“ a predložková konštrukcia „s + substantívum“ (*robiť niečo pyšne, pyšným spôsobom, s psychou*). V medzijazyku študentov môže dochádzať k extrapolácii predložky z predložkovej konštrukcie do adjektívno-substantívneho spojenia, porov.

(137) *Podľa mňa toto správanie Pišťanek kritizuje s ironickým spôsobom.* (de, B2)

TH: *Podľa mňa toto správanie Pišťanek kritizuje ironickým spôsobom.*

Dependenčné chyby môžu v medzijazyku vznikáť aj v prípadoch, keď sa identický typ adverbialie kóduje formálne odlišnými prostriedkami. Voľba formálneho stvárnenia je často podmienená konkrétnou lexémou, ktorá si vyžaduje istý typ kódovania odlišného od prvkov z identickej lexikálnej paradigmy, napr. pri stvárnení adverbialie prostriedku deja, porov.

(138) *Cestoval som na fakultu na autu.* (pt, A1.2)

TH: *Cestoval som na fakultu autom.*

Vznik dependenčnej chyby možno v príslušnom doklade vysvetliť extrapoláciou predložkovej konštrukcie, ktorá sa uplatňuje pri vyjadrovaní prostriedku deja, pri lexéme *bicykel* (porov. *cestovať na bicykli*, ale *cestovať autom, vlakom, autobusom*).

Pri vyjadrovaní významu prostriedku deja je časté najmä nadužívanie prepozície *s/so*, ktorá sa v slovenčine používa v rámci komitatívnej konštrukcie na vyjadrenie súčasnosti deja, stavu alebo spoločnej činnosti (napr. *rásť s bratom na dedine*), porov.

(139) *Raz som si chcela kúpiť lístok v električke s kartou.* (hu, C1)

TH: *Raz som si chcela kúpiť lístok v električke kartou.*

Pri vyjadrovaní významu prostriedku deja často dochádza k vzniku chybu v dôsledku nadmernej generalizácie, ktorá sa aktivuje v konštrukcii s viacnásobným adverbialie. Identická sémantická špecifikácia a syntaktická funkcia spôsobuje, že študent uplatní rovnaký spôsob formálneho stvárnenia pri oboch členoch viacnásobného výrazu, porov.

- (140) *Mala som možnosť zvolit' si, ako chcem platiť: v hotovosti alebo v kartu.*
(hu, B1)
TH: *Mala som možnosť zvolit' si, ako chcem platiť: v hotovosti alebo kartou.*

Redundancia sa často týka prepozície *od/odo* v spojeniach s významom príčiny, resp. pri vyjadrení kauzátora, pri ktorých sa v slovenčine predpokladá stvárnenie bezpredložkovým inštrumentálom, porov.

- (141) *Ide sa o človeku znechutenému a unavenému od spoločnosti.* (uk, B2)
TH: *Ide o človeka znechuteného a unaveného spoločnosťou.*

Pri vyjadrovaní adverbialie pôvodcu deja v pasívnych konštrukciách existuje v dôsledku negatívneho transferu tendencia nadužívať prepozíciu *cez* (pod vplyvom poľského *przez*), porov.

- (142) *Vzhľadom na skúmaný problém začíname od opisu Poliakov, ktorý vyplýva z charakteristík napísaných cez Slovákov v dotazníkoch.* (pl, C2)
TH: *Vzhľadom na skúmaný problém začíname od opisu Poliakov, ktorý vyplýva z charakteristík napísaných Slováckmi v dotazníkoch.*

(c) atribútové konštrukcie

Častým zdrojom dependenčnej chyby WORD1_DEP je použitie prepozície v konštrukcii, ktorá predpokladá použitie bezpredložkového genitívneho atribútu, porov.

- (143) *Bratislava je hlavné mesto na Slovensku.* (vi, A1.2)
TH: *Bratislava je hlavné mesto Slovenska.*

Možným zdrojom chyby je v danom prípade vysoká frekvenčná distribúcia lokalizačnej frázy *na Slovensku*, ktorú študent nadužíva aj v konštrukciách, v ktorých nejde o lokalizačný význam, resp. vyššia miera sémantickej transparentnosti predložkového pádu.

V atribútových konštrukciách sa často nadužíva aj prepozícia *pre*, porov.

- (144) *Stážca v pavilóne pre plazoch bol šokovaný.* (hr, C1)
TH: *Strážca v pavilóne plazov bol šokovaný.*

V prípade atribútových konštrukcií sa pomenovanie paciensa kóduje bezpredložkovým genitívom, ktorý vzniká transformáciou z bezpredložkového akuzatívu. V týchto typoch konštrukcií sa často redundantne uplatňuje prepozícia *z/zo*. Dôvodom je fakt, že pri slovese môže konštrukcii s bezpredložkovým akuzatívom konkurovať predložková konštrukcia „*z/zo* + genitív“, ktorá do spojenia vnáša význam

partitívnosti (porov. *ochutnať tortu – ochutnať z torty*). Táto prepozícia sa potom nadbytočne používa aj v prípadoch, keď o význam partitívnosti nejde, porov.

(145) *Gastronómia – ukážka a pochutnávka z tradičných jedál.* (hu, C1)

TH: *Gastronómia – ukážka a ochutnávka tradičných jedál.*

Pri atributívnych konštrukciách s posesívnym významom sa namiesto bezpredložkového genitívu s významom pôvodcu často používa predložková konštrukcia „od/odo + genitív“ (často aj v dôsledku interferencie), porov.

(146) *Som prvá dcéra od John a Jane.* (de, B1)

TH: *Som prvá dcéra Johna a Jany.*

Nadbytočnosť prepozície sa v atribútovej konštrukcii môže uplatniť aj v dôsledku negatívneho transferu pri deverbatívnom alebo deadjektívnom substantíve. V nasledujúcom doklade sa redundantne uplatňuje prepozícia *do* pod vplyvom poľskej konštrukcie *dostępność do czegoś*, porov.

(147) *... dostupnosť do rôznych kníh je väčšia prostredníctvom internetu...* (pl, B2)

TH: *... dostupnosť rôznych kníh je väčšia prostredníctvom internetu...*

6.4 ZÁVERY

Analýza korpusových dát ukazuje na distribučné tendencie dependenčných chýb v medzijazyku študentov osvojujúcich si slovenčinu ako L2.

V prvom rade dáta odhaľujú, že najfrekvencovanejším typom chyby je zámena pádových foriem podmienených valenčnými parametrami riadiacich výrazov. Tento typ dependenčnej chyby sa uplatňuje najmä v raných štádiách akvizície a prednostne v skupine hovoriacich s neslovanským materinským jazykom. Korpusové dáta zo slovensky písaných textov nerodených hovoriacich potvrdzujú, že pri vzniku tohto typu dependenčnej chyby zohráva významnú úlohu frekvencia pádov v medzijazyku. Frekvenčná distribúcia pádov v textoch kopíruje (s výnimkou datívu) zastúpenie pádov v prejavoch rodených hovoriacich a rovnako platí, že najfrekvencovanejšie pády sa uplatňujú často ako substituujúce pády. Najvýraznejšie to platí pre nominatív a akuzatív, ktoré možno považovať za pády s najvšeobecnejším významom. Nadreprezentácia nominatívu ako základnej pádovej formy sa ukazuje ako jedna zo základných tendencií v začiatkových etapách vývinu medzijazyka študentov. Nadreprezentáciu akuzatívu ako objektového pádu možno vysvetliť tým, že na rozdiel od sémantických typov pádov, akými sú genitív, datív, lokál a inštrumentál, plní akuzatív celé spektrum syntakticko-sémantických funkcií. Primárnou sémantickou špecifikáciou bezpredložkového akuzatívu

je síce sémantická rola paciensa (zásahového objektu), avšak akuzatív plní aj ďalšie sémantické roly výsledkového, cieľového, obsahového, vzťahového a východiskového objektu (porov. Ivanová & Kysel'ová 2017). Zároveň platí, že sémantickú rolu paciensa nachádzame aj pri intranzitívnych verbách pri aktante, ktorý nikdy neobsadzuje akuzatívnu pozíciu. Aj keď je bezpredložkový akuzatív základný predmetový pád, nie je pri ňom vylúčená ani funkcia príslovkového určenia, hoci je výrazne limitovaná. Ako konštatuje J. Oravec (1967, 62), príslovkové určenie v akuzatívne je lexikálne obmedzené na slová, ktoré vecne pomenávajú čiru mieru a váhu alebo mieru priestoru a času (adverbiálne miery), na spojenia s atribútmi *každý, minulý, budúci, prvý, druhý* atď. (adverbiálne času) a na ustálené obraty, ktorými sa vyjadruje adverbiálne spôsoby. Táto významová heterogenosť je dôvodom, prečo v medzijazyku dochádza k jeho nadužívaniu. Pri ostatných pádoch dáta potvrdzujú výraznú tendenciu nadužívať pádové formy pri substantívach z tých sémantických tried, pre ktoré je daný pád typický. Nadužívanie datívu ako životného pádu tak evidujeme pri personálnych substantívach, nadužívanie lokálu pri substantívach s priestorovou sémantikou a nadužívanie inštrumentálu pri pomenovaniach prostriedkov deja.

Dependenčné chyby založené na zámene prepozícií sú značne heterogénne, avšak najvyššia frekvenčná distribúcia sa spája s jadrom priestorových predložiek určených na stvárnenie predstavovej (konceptuálnej) schémy „nádoba“, ktorej základom je protiklad vnútro – vonkajšok v priesečníku s opozíciou miesto – smer. Ide o mikrosystém kontaktných predložiek zodpovedajúcich prednostne slovenským predložkám *na, do, v*. V menšej miere sa dependenčné chyby spájajú s pozíčnými predložkami typu *nad, pod, pri* a *pod.*, k zámenám najčastejšie dochádza v súvislosti s pozíčnou predložkou *k/ku*. Z toho možno usudzovať, že priestorový vzťah z hľadiska vyjadrovania kontaktu patrí aj v medzijazyku k dominantným, kognitívne a rečovo primárne spracúvaným vzťahom.

Pokiaľ ide o dependenčné chyby vzťahujúce sa na kvantitatívny aspekt realizácie valenčných rámcov (vynechávanie a nadužívanie dominovaných výrazov), tento typ dependenčnej chyby sa vzťahuje najmä na prepozície. Výskum dát akvizitného korpusu odhaľuje, že zastúpenie tohto typu chýb koreluje s frekvenčnou distribúciou prepozícií v medzijazyku.

Okrem frekvenčného a sémantického faktora možno vznik dependenčných chýb v medzijazyku vysvetliť paradigmatickými reláciami: ide jednak o interlexémovú analógiu (vplyv valenčných foriem sémanticky blízkych verb) a intralexémovú analógiu (vplyv valenčných foriem v rámci lexii polysémickej jednotky). Dáta takisto ukazujú na možný zástoj vnútrokonštrukčnej analógie (unifikácia foriem pri komponentoch viacnásobného vetného člena), ktorá sa tiež môže podieľať na vzniku dependenčnej chyby.

V neposlednom rade sú dependenčné chyby výsledkom negatívneho medzijazykového transferu, tento faktor v mnohých prípadoch participuje na vzniku chyby najmä v prípade typologicky blízkych jazykov s pádovou morfológiou.

ZÁVER

Analýza jazykových chýb v predloženej publikácii je usúvzťažnená s domácou lingvistickou tradíciou derivatológie, aspektológie, dependenčnej syntaxe, textológie či štylistiky v konfrontácii s medzinárodným výskumom opretým o bohatý repertoár zahraničnej literatúry. Etablujú sa tu nové termíny, v domácej lingvodidaktickej literatúre doteraz nepoužívané, napr. termíny ako *derivačné povedomie*, *dependenčná kompetencia*. Ich zmysluplnosť z hľadiska akvizície slovenčiny ako L2 sa verifikuje v procese samotnej analýzy.

Realizovaný výskum tiež v mnohých zisteniach narúša niektoré doterajšie predstavy o distribúcii chýb vzhľadom na slovanský a neslovanský L1. Mnohé výsledky ukázali, že neplatí automaticky vyššie jazykové povedomie u typologicky blízkych jazykov L1 a L2, že tvrdenia treba podrobiť verifikácii založenej na dátach. Ako príklad možno uviesť výskum slovosledu v slovenčine, ktorý je zdrojom mnohých a rozmanitých chýb študentov učiacich sa SakoCJ. Zistenie, že slovosled klitík je vo väčšine prípadov odolný voči priamemu vplyvu L1 (jedinou výnimkou je časté iníciaľové umiestnenie klitík po niektorých spojkách, ktoré nemôžu v textoch slúžiť ako prozodické nositele, v textoch bulharských učiacich sa), poukazuje na skutočnosť, že pri niektorých javoch v medzijazyku dôležitejšiu úlohu zohrávajú všeobecné kognitívne ukotvené princípy, ktoré sú v hre v rôznych fázach medzijazykového vývinu. Výskum slovoslednej realizácie klitík je tak dôležitým príspevkom k riešeniu otázky, ako sú učiaci sa L2 schopní integrovať jazykové javy týkajúce sa rozhraní (v prípade klitík je to rozhranie prozódia – syntax – informačná štruktúra), čo sa ukazuje ako miesto nestability aj na vyšších úrovniach akvizície. Zistenia potvrdzujú myšlienku, že medzijazyková gramatika sa buduje postupne v rámci vývinových štádií, pri ktorých úlohu zohrávajú rôzne faktory.

Pri skúmaní všetkých typov chýb sa uplatňuje kvantitatívny i kvalitatívny prístup. Výsledkom prvého prístupu je poznanie frekvenčnej distribúcie chyby v závislosti od jazykovej úrovne a v závislosti od jazykovej skupiny ako L1, čím sa rešpektuje štruktúra uplatňovaná v celom diele. Výsledkom druhého prístupu je detailná analýza príslušných chýb. Kvantitatívna štatistika chýb sa v jednotlivých kapitolách dopĺňa kvalitatívnou analýzou dát príslušnej vzorky. Týmto prístupom sledujeme odporúčanie S. Granger (1994, 27), ktorá upozorňuje, že „kvantitatívne údaje by sa nemali považovať za cieľ sám osebe“, ale skôr „za odrazový mostík pre kvalitatívne skúmanie údajov“. Kvantitatívno-kvalitatívny prístup k analýze zohľadňujúci faktor L1 a faktor príslušnosti hovoriacich k jazykovej skupine je zasa v súlade so zameraním LCR, ako ho opisujú teoretické práce. Napr. v práci S. Granger (2015, 8) sa konštatuje, že v rámci LCR sa ako obzvlášť hodnotné ukázali dva typy porovnávaní:

- porovnávanie produkcie v L2 s produkciou v L1;
- porovnanie jednej vzorky medzijazyka učiacich sa s inými vzorkami jazyka učiacich sa, najmä vzoriek od hovoriacich s rôznym L1.

Tento prístup k LCR sa označuje ako kontrastívna medzijazyková analýza (*Contrastive Interlanguage Analysis* – CIA). Na tieto metodologické impulzy v rámci CIA nadväzujeme aj v predkladanej publikácii.

Kvantitatívno-kvalitatívna analýza odkrýva ďalšie vzorce verbálneho správania sa cudzincov, ktoré sú dôsledne odvodené z korpusových dát. Výsledkami výskumu sa relativizuje často uvádzaná téza, podľa ktorej má vnútrojazyková analógia v procese osvojovania vždy pozitívny vplyv na formovanie jazykovej kompetencie, keďže schopnosť prenášať osvojenú jazykovú štruktúru na iný jazykový materiál učiacemu pomáha v akvizícii. Komplexný charakter analýzy medzijazyka zodpovedá najnovším tendenciám v oblasti LCR. Viacerí autori (porov. napr. práce Le Bruyn & Paquot 2021, Tracy-Ventura & Paquot 2021) totiž poukazovali na nedostatočnú teoretickú fundovanosť väčšiny čisto deskriptívne orientovaných výskumov najmä v rámci raných etáp vývoja LCR. Tá sa v prácach často prejavovala v prílišnom zdôrazňovaní (potenciálneho) vplyvu L1 učiacich sa na L2 v zmysle transferu/medzijazykového vplyvu (ten sa príliš často považoval za najzrejmejšie vysvetlenie pozorovaných rozdielov v údajoch). Pre celú publikáciu je preto príznačné súvislostné chápanie problematiky, kontextové bádanie lexikálnej diverzity a syntaktickej variability medzijazyka prejavujúcich sa na všetkých jazykových úrovniach.

Teoreticky mimoriadne prínosné sú i tie časti výskumu, v ktorých sa dáta o chybách usúvzťažňujú s lingvistickými údajmi týkajúcimi sa špecifik jazykového systému slovenčiny a jeho realizácie v reči rodených hovoriacich. Každý naznačený metodologický postup popri lingvistickej analýze sleduje aj príslušné didaktické parametre a je inšpiratívnym pre tvorbu inovovaných učebných materiálov orientovaných na sprístupňovanie problematických javov v didaktickom koncepte SakoCJ.

Pokiaľ ide o perspektívy ďalšieho výskumu, za dôležité považujeme najmä tieto momenty:

1. Vo vzťahu k materiálovým východiskám bude potrebné reflektovať nasledujúce výzvy:
 - pokračovanie v budovaní reprezentatívnej a vyváženej databázy akvizičného korpusu SakoCJ,
 - obohacovanie korpusového materiálu zo štýlového a žánrového hľadiska: v teoretických prácach sa spomína najmä potreba inkorporovania väčšieho množstva interakčne zameraných textov do korpusových databáz,
 - vzhľadom na množstvo premenných, ktoré ovplyvňujú SLA, sa za kľúčové považujú najmä bohaté metadáta (Myles 2021, 260n); viaceré iniciatívy (napr. König et al. 2022) sú preto zamerané na štandardizáciu opisu korpusu vrátane metadát na úrovni korpusu ako celku, ale aj metadát používaných na opis jednotlivých učiacich sa a typov registrov, ktoré korpus reprezentuje.

2. Pokiaľ ide o teoreticko-metodologické impulzy, jedným z pokračujúcich trendov LCR je postupná zmena perspektívy: od fokusu na chyby a odchýlky od normy vzťahujúcej sa na rodeného hovoriaceho sa pozornosť presúva na skúmanie samotného medzijazyka a jeho rôznorodých aspektov. V tejto súvislosti sa v oblasti akvizičných štúdií hovorí o potrebe resignovať na „diskurz deficitu“ (t. j. zdôrazňovanie toho, v čom sa učitelia sa L2 odkláňajú od rodených hovoriacich, porov. Callies 2023) a smerovať skôr ku komplexnej charakteristike medzijazykového vývinu. Podľa M. Paquota & L. Plonského (2017) neustále klesá počet štúdií, ktoré používajú jeden alebo viac referenčných korpusov a LCR sa postupne „odkláňa od skúmania rozdielov medzi L1 a L2 a viac sa približuje k opisu produkcie v rámci L2 ako objektu výskumu, ktorý má hodnotu sám osebe“ (Paquot & Plonsky 2017, 75).

Dosiahnuté výsledky realizovaného aplikovaného výskumu jazykových chýb na báze akvizičného korpusu predstavujú výrazný prínos v oblasti lingvodidaktiky slovenčiny ako cudzieho/druhého jazyka, tak z hľadiska formulovania inovovaných teoretických princípov, ako aj v kontexte ich uplatnenia v praktickej výučbe. Kvantitatívne zistenia prepojené s ich kvalitatívnou vedeckou reflexiou v jednotlivých kapitolách, sú dobrým predpokladom perspektívy bádania s uplatnením aktuálnych výskumných možností korpusovej lingvistiky i tvorbu ďalších modifikovaných verzií akvizičného korpusu.

SUMMARY

The present publication is a scientific output of the research project *Linguistic Errors in Slovak as a Foreign Language on the Basis of the Acquisition Corpus*, solved within the grant project APVV-019-0155. It presents complex and detailed information about the objectives, research strategy, and results of an analysis of selected linguistic errors in specifically oriented chapters. Each chapter follows a partial topic in accordance with the adopted concept of data collection, their annotation and methodology of language errors interpretation as well as the characteristics of the acquisition corpus ERRKORP 1.0, which forms the data-source of the research project. The theoretical and methodological base of the research is connected to two research paradigms: Theory of Interlanguage and Error analysis. Erroneous usage in L2 is projected against reconstructed adequate learner's utterance, i.e., explicit statement of target language structure, called target hypothesis. To determine target structure, profound and sometimes even expert knowledge with regard to investigated language phenomenon in L1 is necessary, including both the knowledge of rule (ideal norm) as well as the distribution pattern of language structure in real communication (real norm).

The structure of the present publication reflects the need to follow and develop both the theoretical and methodological background of existing learner corpus research and integrate it into the Slovak context. Whereas the first three chapters present basic tenets of second language acquisition and learner corpus research in the Slovak linguistic tradition, the subsequent individual chapters are focused on an analysis of specific aspects and categories of the interlanguage of speakers acquiring Slovak as a foreign language through the prism of the acquisition corpus data. The division of the analytical chapters has a unified triadic structure. The authors of each chapter first introduce the research objectives, methodology, and applied strategies in the analysis of specific types of errors with respect to the domestic linguistic context. The introductory section is followed by a statistical-quantitative data analysis aimed at evaluating the frequency distribution of errors, and the processing and explanation of the data obtained. The essential part of the quantitative analysis consists of occurrences of specific types of errors according to specific factors: with respect to the learner's mother tongue and other spoken languages, adherence to a language group (Slavic vs. non-Slavic speakers) and proficiency level. Frequency distribution of particular errors is evaluated with respect to the learner's proficiency level (to uncover development of interlanguage regulated by cognitive factors operating in the process of language acquisition) and affiliation of learner's L1 with a particular language group (to stipulate possible cross-linguistic influence). The core part of each chapter is the third, analytical part, which contains a description and linguistic interpretation of the error profiles, taking into account the typological peculiarities of the learner's L1 in comparison with Slovak (in terms of lexical, grammatical, or stylistic characteristics), as well as

the development of the error profiles in the interlanguage, which can be understood as an indicator of the learner's forming linguistic competence.

The analysis of linguistic errors in the present publication is correlated with the domestic linguistic tradition of derivatology, aspectology, dependency syntax, textology, or stylistics in confrontation with international research based on a rich repertoire of foreign literature. New terms, not used in the domestic linguodidactic literature so far, are introduced. Their meaningfulness in terms of L2 acquisition is verified in the process of the analysis itself.

Both quantitative and qualitative approaches are applied in the investigation of all types of errors. The first approach results in mapping the frequency distribution of errors with respect to proficiency level according to CEFR and L1 language group of speakers. The second approach results in a detailed analysis of the errors. The whole publication is therefore characterized by a contextual understanding of the presented issues, a contextual exploration of the lexical diversity, and syntactic variability of interlanguage manifested at all linguistic levels.

The text builds a coherent picture of second language development on the basis of data from learner corpus by analysing their erroneous usage in written texts of learners acquiring Slovak as a foreign language.

LITERATÚRA

- ADAM, Martin. 2013. *Presentation Sentences (Syntax, Semantics and FSP)*. Brno: Masarykova univerzita.
- ANDERSEN, Roger W. 1984. The one to one principle of interlanguage construction. In: *Language Learning*, 34 (4), 77 – 95.
- ANDERSEN, Roger W. 1991. Developmental sequences: The emergence of aspect marking in second language acquisition. In: *Cross-currents in second language acquisition and linguistics theories*. Eds. T. Huebner & C. Ferguson. Amsterdam: John Benjamins, 305 – 324.
- ANDERSEN, Roger W. 2002. The dimensions of pastness. In: *The L2 acquisition of tense-aspect morphology*. Eds. R. Salaberry & Y. Shirai. Amsterdam: John Benjamins, 79 – 107.
- ANDERSEN, Roger W. & SHIRAI, Yasuhiro. 1996. The primacy of aspect in first and second language acquisition: The Pidgin-creole connection. In: *Handbook of second language acquisition*. Eds. W. C. Ritchie & T. K. Bhatia. San Diego: Academic Press, 527 – 570.
- ARTONI, Daniele & MAGNANI, Marco. 2015. Acquiring case marking in Russian as a second language: An exploratory study on subject and object. In: *Grammatical development in second languages: Exploring the boundaries of Processability Theory*. Eds. C. Bettoni & B. Di Biase. Amsterdam: EuroSLA, 177 – 193.
- BALTEIRO, Isabel. 2011. Awareness of L1 and L2 Word-formation Mechanisms for the Development of a More Autonomous L2 Learner. In: *Porta Linguarum*, 15, 25 – 34.
- BARDOVI-HARLIG, Kathleen. 1994. Anecdote or evidence? Evaluating support for hypotheses concerning the development of tense and aspect. In: *Research methodology in second language acquisition*. Eds. E. Tarone, S. M. Gass & A. D. Cohen. Mahwah: Lawrence Erlbaum, 41 – 60.
- BARDOVI-HARLIG, Kathleen. 2012. After process, then what? A longitudinal investigation of the progressive prototype in L2 English. In: *Development of tense, aspect and mood in L1 and L2*. Eds. E. Labeau & I. Saddour. Amsterdam: Rodopi, 135 – 155.
- BARDOVI-HARLIG, Kathleen. 2000. *Tense and Aspect in Second Language Acquisition*. Oxford: Blackwell.
- BARDOVI-HARLIG, Kathleen & COMAJOAN-COLOMÉ, Llorenç. 2020. The aspect hypothesis and the acquisition of L2 past morphology in the last 20 years: a state-of-the-scholarship review. In: *Studies in Second Language Acquisition*, 42 (5), 1137 – 1167.
- BASTURKMEN, Helen & NGUYEN, Thi Thuy Minh. 2017. Teaching Pragmatics. In: *The Routledge Handbook of Pragmatics*. Eds. A. Barron, Y. Gu & G. Steen. London: Routledge, 563 – 574.
- BERMEL, Neil & KOŘÁNOVÁ, Ilona. 2008. From Adverb to Verb: Aspectual Choice in the Teaching of Czech as a Foreign Language. In: *Between Texts, Languages, and Cultures*. Eds. C. Cravens, M. U. Fidler & S. C. Kresin. Bloomington: Slavica Publishers, Indiana University, 53 – 70.

- BIBER, Douglas 1989. „A typology of English texts“ *Linguistics*, 27 (1), 3 – 44. <https://doi.org/10.1515/ling.1989.27.1.3>.
- BĚLIČOVÁ, Hana & UHLÍŘOVÁ, Ludmila. 1996. *Slovanská věta*. Praha: Euroslavica.
- BOHNACKER, Ute. 2010. The clause-initial position in L2 Swedish declaratives: word order variation and discourse pragmatics. In: *Nordic Journal of Linguistics*, 33 (2), 105 – 143.
- CALLIES, Marcus. 2023. Current perspectives on Learner Corpus Research. In: *Arbeiten aus Anglistik und Amerikanistik (AAA)*, 48 (1), 37 – 51.
- CASTILLEJOS LÓPEZ, Willelmira. 2009. Error analysis in a learner corpus: what are the learners' strategies? In: *A survey of corpus-based research. Panorama de investigaciones basadas en corpus*. Eds. P. Cantos Gómez & A. Sánchez Pérez. Murcia: AELINCO, 675 – 690.
- CIÉŠLICKA, Anna: Idiom Acquisition and Processing by Second/Foreign Language Learners. In: *Bilingual Figurative Language Processing*. Cambridge University Press. 2015, 208 – 244.
- CLANCY, Steven J. 2010. *The Chain of Being and Having in Slavic*. Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins.
- CLYNE, Michael. 1967. *Transference and Triggering. Observations on the Language Assimilation of Postwar German-speaking Migrants in Australia*. Michigan University Martinus Nijhoff.
- CLYNE, Michael. 1972. *Perspectives on Language Contact*. Melbourne: The Hawthorn Press.
- CARRIO-PASTOR, Maria L. & MESTRE-MESTRE, Eva M. 2014. Lexical errors in second language scientific writing: Some conceptual implications. In: *International Journal of English Studies*, 14 (1), 97 – 108.
- COGO, Alessia & DEWEY, Martin. 2012. *Analysing English as a Lingua Franca: A corpus-driven investigation*. London: Continuum.
- CORDER, Stephen Pit. 1967. The Significance of Learner's Errors. In: *IRAL: International Review of Applied Linguistics in Language Teaching*, 5 (4), 161 – 170.
- CORDER, Stephen Pit. 1973. *Introducing Applied Linguistic*. Penguin Education. Hazell Watson and Viney Ltd.
- CORDER, Stephen Pit. 1981. *Error Analysis and Interlanguage*. Oxford: Oxford University Press.
- ČECH, Radek & MAČUTEK, Jan. 2010. On the quantitative analysis of verb valency in Czech. In: *Text and language. Structure, functions, interrelations*. Eds. P. Grzybek, E. Kelih & J. Mačutek. Wien: Preasen Verlag, 21 – 29.
- DAHL, Östen. 1985. *Tense and Aspect Systems*. Oxford: Basil Blackwell.
- DANEŠ, František. 1968. Typy tematických posloupností v textu (na materiále českého textu odborného). In: *Slovo a slovesnost*, 29 (2), 125 – 141.
- DANEŠ, František. 1974. Sémantická struktura slovesná a struktura věty. In: *Zborník Filozofickej fakulty Univerzity Komenského. Philologica 1971–1972*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 17 – 25.

- DANEŠ, František. 1979. O identifikaci známé (kontextově zapojené) informace v textu. In: *Slovo a slovesnost*, 40 (4), 257 – 270.
- DANEŠ, František. 1985. *Věta a text. Studie ze syntaxe spisovné češtiny*. Praha: Academia.
- DASH, Nilandri Sekhar & ARULMOZI, Selvaraj. 2018. *History, Features, and Typology of Language Corpora*. Springer Singapore. 293 s. ISBN 978-981-10-7457-8 <https://doi.org/10.1007/978-981-10-7458-5>.
- DeKEYSER, Robert M. 2005. What Makes Learning Second-Language Grammar Difficult? A Review of Issues. In: *Language Learning. A Journal of Research in Language Studies*, 55 (S1), 1 – 25.
- DOKULIL, Miloš. 1948. Modifikace vidového protikladu v rámci imperativu v spisovné češtině a ruštině. In: *Pocta F. Trávničkovi a F. Wollmanovi*. Eds. A. Grund, A. Kellner & J. Kurz. Brno: Slovanský seminář Masarykovy university, 71 – 88.
- DOLNÍK, Juraj. 2016. Slovenčina ako materinský vs. cudzí jazyk. In: *Slovenčina (nielen) ako cudzí jazyk v súvislostiach II*. Eds. J. Pekarovičová & Z. Hargašová. Bratislava: Univerzita Komenského, 13 – 25.
- DRYER, Matthew S. 2013. Order of Subject, Object and Verb. In: *WALS Online. (v2020.3) [Data set]*. Zenodo. Eds. M. S. Dryer & M. Haspelmath. Dostupné na: <https://doi.org/10.5281/zenodo.7385533>.
- DULAY, Heidi, BURT, Marina & KRASHEN, Stephen D. 1982. *Language Two*. Oxford: Oxford University Press.
- DVOŘÁK, Věra. 2017. DATIV. In: *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny*. Eds. P. Karlík, M. Nekula & J. Pleskalová. Dostupné na: <https://www.czechency.org/slovník/DATIV>.
- DVOŘÁK, Věra. 2017. VERBÁLNÍ SUBSTANTIVUM. In: *Encyklopedický slovník češtiny*. Eds. P. Karlík, M. Nekula & J. Pleskalová. Brno: Masarykova univerzita. Dostupné na: <https://www.czechency.org/slovník/VERBÁLNÍ SUBSTANTIVUM>.
- ELLIS, Nick C. 2002. Frequency effects in language processing: A review with implications for theories of implicit and explicit language acquisition. In: *Studies in Second Language Acquisition*, 24, 143 – 188.
- ELLIS, Nick C. 2006. Language acquisition as rational contingency learning. In: *Applied Linguistics*, 27 (1), 1 – 24.
- ELLIS, Nick C. 2008. Usage-based and form-focused language acquisition: The associative learning of constructions, learned attention, and the limited L2 end state. In: *Handbook of cognitive linguistics and second language acquisition*. Eds. P. Robinson & N. C. Ellis. New York: Routledge, 372 – 405.
- ELLIS, Nick C. & FERREIRA–JUNIOR, Fernando. 2009. Construction learning as a function of frequency, frequency distribution, and function. In: *The Modern Language Journal*, 93 (3), 370 – 385.
- ELLIS, Rod. 1985. *Understanding second language acquisition*. Oxford: Oxford University Press.
- ELLIS, Rod. 1997. *Second language acquisition*. Oxford: Oxford University Press.

- ELLIS, Rod. 2003. *The Study of Second Language Acquisition*. Oxford: Oxford University Press.
- ELLIS, Rod & BARKHUIZEN, Gary. 2005. *Analysing Learner Language*. International Journal of Applied Linguistics 17. Oxford: University Press.
- ESVAN, François. 2017. VID A ČAS V KONTEXTU. In: *Encyklopedický slovník češtiny*. Eds. P. Karlík, M. Nekula & J. Pleskalová. Brno: Masarykova univerzita. Dostupné na: [https://www.czechency.org/slovník/VID A ČAS V KONTEXTU](https://www.czechency.org/slovník/VID_A_ČAS_V_KONTEXTU).
- FRANKS, Steven & HOLLOWAY KING, Tracey. 2000. *A Handbook of Slavic clitics*. Oxford: Oxford University Press.
- FURDÍK, Juraj. 2004. *Slovenská slovo tvorba (teória, opis, cvičenia)*. Prešov: Náuka.
- FRIEDLINE, Benjamin E. 2011. *Challenges in the second language acquisition of derivational morphology: From theory to practice [Doctoral dissertation]*. Pittsburgh: University of Pittsburgh.
- GAIRNS, Ruth & REDMAN, Stuart. 1986. *Working with Words: A Guide to Teaching and Learning Vocabulary*. Cambridge: Cambridge University Press.
- GAJDOŠOVÁ, Katarína. 2022. Čo možno nájsť v pilotnej verzii akvizičného korpusu ERRKORP? In: *Varia 30. Zborník príspevkov z 30. kolokvia mladých jazykovedcov*. Eds. K. Gajdošová & N. Kolenčíková. Bratislava: Slovenská jazykovedná spoločnosť pri Jazykovednom ústave Ľudovíta Štúra SAV, v. v. i., 88 – 94.
- GAJDOŠOVÁ, Katarína, MOŠAŤOVÁ, Michaela & ŠVANCAROVÁ, Petra. 2023. Errors in the Congruent Attribute among Students Learning Slovak as a Foreign Language (Learner Corpus- based). In: *Jazykovedný časopis*, 74 (1), 163 – 172.
- GASS, Susan M. & SELINKER, Larry. 2008. *Second language acquisition. An introductory course*. New York: Routledge.
- GEJBKA-Wolak, Małgorzata. 2015. Czy to naprawdę nie w porządku? Błędy szyku w nauczaniu języka polskiego jako obcego In: *Nowe perspektywy w nauczaniu języka polskiego jako obcego III*. Eds. E. Kubicka & A. Walkiewicz. Toruń: Wydawnictwo naukowe Uniwersytetu M. Kopernika, 111 – 130. [Citované 20. 4. 2024] Dostupné na: <http://repozytorium.umk.pl/handle/item/5085>.
- GIVÓN, Thomas. 1979. *On Understanding Grammar*. New York: Academic Press.
- GIVÓN, Thomas. 1984. Universal of discourse structure and second language acquisition. In: *Language Universals and Second Language Acquisition*. Ed. W. Rutherford. Amsterdam: J. Benjamins, 109 – 136.
- HRDLIČKA, Milan. 2019. *Kapitoly o češtině jako jazyku nemateršském*. Praha: Karolinum.
- CHODĚRA, R. 2006. *Didaktika cizích jazyků: úvod do vědního odboru*. Praha: Academia.
- CHOMSKY, Noam. 1975. *Reflections on Language*. New York: Pantheon books.
- GILQUIN, Gaëtanelle & GRANGER, Sylviane. 2015. Learner language. In: *The Cambridge Handbook of English Corpus Linguistics*. Cambridge: Cambridge University Press, 418 – 435.
- GOLDBERG, Adele E. 2006. *Constructions at work: The nature of generalization in language*. Oxford: Oxford University Press.

- GRANGER, Sylviane. 1994. The Learner Corpus: a revolution in applied linguistics. In: *English Today* 10 (3), 25 – 33.
- GRANGER, Sylviane. 1998. *Learner English on computer*. London & New York: Addison Wesley Longman.
- GRANGER, Sylviane. 2015. Contrastive interlanguage analysis: A reappraisal. In: *International Journal of Learner Corpus Research*, 1(1), 7 – 24.
- GRANGER, Sylviane. 2017. Learner Corpora in Foreign Language Education. In: Thorne, S., May, S. (eds) *Language, Education and Technology*. Encyclopedia of Language and Education. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-319-02237-6_33.
- GRANGER, Sylviane, GILQUIN, Gaëtanelle & MEUNIER, Fanny (eds.). 2015. *Cambridge Handbook of Learner Corpus Research*. Cambridge: Cambridge University Press.
- GRANGER, Sylviane, SWALLOW, Helen & THEWISSEN, Jennifer. 2022. *The Louvain Error Tagging Manual. Version 2.0. CECL Papers 4*. Centre for English Corpus Linguistics: Louvain-la-Neuve.
- GRIES, Stefan Th. & WULFF, Stefanie. 2005. Do foreign language learners also have constructions? In: *Annual Review of Cognitive Linguistics*, 3 (1), 182 – 200.
- GUNDEL, Jeanette K. & FRETHEIM, Thorstein. 2004. Topic and focus. In: *The Handbook of Pragmatics*. Eds. L. R. Horn & G. Ward. Oxford: Blackwell, 175 – 196.
- HAIJČOVÁ, Eva. 2017. AKTUÁLNÍ ČLENĚNÍ VĚTNÉ. In: *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny*. Eds. P. Karlík, M. Nekula & J. Pleskalová. Brno: Masarykova univerzita. Dostupné na: https://www.czechency.org/slovník/AKTUÁLNÍ_ČLENĚNÍ_VĚTNÉ.
- HAIDER, Hubert & SZUCSICH, Luka. 2022. Slavic languages – “SVO” languages without SVO qualities? In: *Theoretical Linguistics*, 48 (1 – 2), 1 – 39.
- HAN, ZhaoHong. 2003. Fossilization: From simplicity to complexity. In: *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism*, 6 (2), 95 – 128.
- HANA, Jirka. 2007. *Czech Clitics in Higher Order Grammar*. Columbus: The Ohio State University.
- HASSELGÅRD, Hilde & JOHANSSON, Stig. 2011. Learner corpora and contrastive interlanguage analysis. In: *A Taste for Corpora*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 33 – 61. <https://doi.org/10.1075/scl.45.06has>.
- HERBST, Thomas. 2016. Foreign language learning is construction learning – what else? Moving towards Pedagogical Construction Grammar. In: *Applied construction grammar*, 32, 56 – 96.
- HORÁK, Emil. 1972. Predložkový systém spisovnej slovenčiny. In: *Slovenská reč*, 37, 341 – 354.
- HRDLIČKA, Milan. 1998. K některým faktorům ovlivňujícím užívání předložek *do* a *na* v současné češtině. In: *Slovo a slovesnost*, 59 (2), 96 – 104.
- HRDLIČKA, Milan. 2000. *Předložky ve výuce češtiny jako cizího jazyka*. Praha: Karolinum.
- CHODOROW, Martin, TETREAUULT, Joel & HAN Na-Rae. 2007. Detection of grammatical errors involving prepositions. In: *Proceedings of the fourth ACL-SIGSEM workshop on prepositions*, 25 – 30.

- CHOI, Jungyoun & SUNG, Min-Chang. 2020. Utterance-Based Measurement of L2 Fluency in Speaking Interactions: A Constructionist Approach. In: *English Teaching*, 75 (1), 105 – 126.
- ISAČENKO, Alexandr V. 1960. *Grammaticeskij stroj ruskogo jazyka v sopostavlenii s slovackim – Čast'vtoraja: morfologija*. Bratislava: Izdatel'stvo akademii nauk.
- IVANOVÁ, Martina. 2016. *Syntax slovenského jazyka*. 2, uprav. a dopl. vyd. Prešov: Vydavateľstvo PU v Prešove.
- IVANOVÁ, Martina. 2020a. Reciprocita v slovenčine a optimalizácia jej lexikografického spracovania. In: *Slovenská reč*, 85 (2), 143 – 161.
- IVANOVÁ, Martina. 2020b. Nástroj SMARTool a problematika osvojovania si deklinácie v slovenčine ako cudzom jazyku. In: *Studia Academica Slovaca 49*. Bratislava: UK v Bratislave, 158 – 176.
- IVANOVÁ, Martina. 2022a. Pojem gramatickosti a negramatickosti pri hodnotení slovosledu (chyby v slovoslednej realizácii enklitik v slovenčine ako cudzom jazyku). In: *Slovenská reč*, 87 (1), 110 – 126.
- IVANOVÁ, Martina. 2022b. Pravdepodobne si myslím, že niekedy v roku 2020. Pragmatické markery v slovenčine ako v cudzom jazyku. In: *Studie z aplikované lingvistiky*, 13 (2), 35 – 64.
- IVANOVÁ, Martina. 2024a. Under pressure: Exploring the impact of cognitive factors on clitics placement in L2 Slovak. In: *Open Linguistics*, 10 (1), 20240002.
- IVANOVÁ, Martina. 2024b. Reflexivity patterns in West-Slavic languages. Between introversion, extroversion, and mutuality. In: *Languages in Contrast*. <https://doi.org/10.1075/lic.00039.iva>. Published online: 7 May 2024.
- IVANOVÁ, Martina & BASHIR GÉČOVÁ, Vladimíra. 2021. Osvojovanie si slovosledu enklitik v slovenčine ako cudzom jazyku na príklade textov slovanských študentov. In: *Jazyk a kultúra*. 12 (47-48), 25 – 40.
- IVANOVÁ, Martina & KYSEĽOVÁ, Miroslava. 2017. Vybrané aspekty sémantickej klasifikácie slovies. In: *Výbrané aspekty valencie verb v slovenčine*. Ed. M. Ivanová. Prešov: FF PU v Prešove, 147 – 300.
- IVANOVÁ, Martina, KYSEĽOVÁ, Miroslava & GÁLISOVÁ, Anna. 2021. Acquiring Word Order in Slovak as a Foreign Language: Comparison of Slavic and Non-Slavic Learners Utilizing Corpus Data. In: *Jazykovedný časopis*. 72 (2), 353 – 370.
- IVANOVÁ, Martina & SOKOLOVÁ Miroslava. 2017. Vybrané aspekty lexikografického spracovania valencie. In: *Výbrané aspekty valencie verb v slovenčine*. Ed. M. Ivanová. Prešov: Filozofická fakulta, 51 – 145.
- IVANOVÁ, Martina, KYSEĽOVÁ, Miroslava & GÁLISOVÁ, Anna. 2023. Osvojovanie si kategoriálnych slovies v slovenčine ako cudzom jazyku. In: *Slovakistika v súvislostiach: tradícia a perspektívy*. Eds. S. Rodić Paunović & R. Rafaj. Beograd: Univerzita v Belehrade – Filologická fakulta, 539 – 552.
- IVANOVÁ, Martina, KYSEĽOVÁ, Miroslava & GÁLISOVÁ, Anna. 2023. Tá robota sa sama neurobí. Zvrtné pasívum a zvrtné deagentívum v slovenčine a jeho osvojenie poľskými hovoriacimi. In: *Horyzonty slowacystyki: literatura, język, dydaktyka*. Katowice: Uniwersytet Śląski w Katowicach, 359 – 370.

- IVANOVÁ, Martina, SOKOLOVÁ, Miloslava, KYSEĽOVÁ, Miroslava & PEROVSKÁ, Veronika. 2014. *Valenčný slovník slovenských slovies na korpusovom základe*. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove.
- IVANOVÁ, Martina, KYSEĽOVÁ, Miroslava & PEROVSKÁ, Veronika. 2015. Verbá. In: *Kvalitatívne a kvantitatívne aspekty tvorenia slov v slovenčine*. Ed. M. Ološtiak. Prešov: FF PU v Prešove, 485 – 629.
- JAMES, Carl. 1998. *Errors in language learning and use*. London: Longman.
- JANOČKOVÁ, Nicol. 2004. Slovtvorné a sémantické súvislosti slovesného vidu v slovenčine. (k štatútu slovesného vidu v slovenčine). In: *Slovenská reč*, 69 (2), 65 – 84.
- JANOČKOVÁ, Nicol. 2009. Verbálny aspekt a motivačné možnosti slovesa (na príklade slovesných podstatných mien). In: *Aspektuálnosť a modálnosť v slovenčine*. Ed. M. Ivanová. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove 2009, 111 – 142. Dostupné na: <http://www.pulib.sk/elpub2/ff/Ivanova1/index.html>.
- JAROŠOVÁ, Alexandra. 2013. Problém rozsahu vidovej korelácie: zisťovanie možnosti za hranicami imperfektivizácie a mutácie. In: *Slovo a slovesnosť*, 74 (4), 243 – 268.
- JAROŠOVÁ, Alexandra (ved. red.). 2015. *Slovník súčasného slovenského jazyka. M – N*. Bratislava: Veda, vydavateľstvo SAV.
- JIANG, Nan. 2000. Lexical representation and development in a second language. In: *Applied Linguistics*, 21, 47 – 77.
- JIANG, Nan. 2004. Morphological insensitivity in second language processing. In: *Applied psycholinguistics*, 25, 603 – 634.
- JOHNSON, Wendell. 1939. *Language and speech hygiene: An application of general semantics*. Ann Arbor: Edwards Brothers.
- JOHNSON, Wendell. 1944. Studies in language behavior: I. A program of research. In: *Psychological Monographs*, 56, 1 – 15.
- KARLÍK, Petr. 2017a. PŘÍVLASTEK. In: *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny*. Eds. P. Karlík, M. Nekula & J. Pleskalová. Brno: Masarykova univerzita. Dostupné na: <https://www.czechency.org/slovník/PŘÍVLASTEK>.
- KARLÍK, Petr. 2017b. DOMINACE. In: *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny*. Eds. P. Karlík, M. Nekula & J. Pleskalová. Dostupné na: <https://www.czechency.org/slovník/DOMINACE>.
- KARLÍK, Petr, & TARLDSEN MEDOVÁ, Lucie. 2017. 2017. KONTROLA. In: *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny*. Eds. P. Karlík, M. Nekula & J. Pleskalová. Brno: Masarykova univerzita. Dostupné na: <https://www.czechency.org/slovník/KONTROLA>.
- KESSELOVÁ, Jana. 2014. Ako sa rodí pád. In: *Registre jazyka a jazykovedy (II). Na počesť Daniely Slančovej*. Eds. J. Kesselová, M. Imrichová & M. Ološtiak. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove, 22 – 34.
- KIBRIK, Andrej A. 2011. *Reference in Discourse, Oxford Studies in Typology and Linguistic Theory*. Oxford: Oxford University Press.
- KIEFFER Michael & LESAUX Nonie. 2012. Direct and indirect roles of morphological awareness in the English reading comprehension of native English, Spanish, Filipino, and Vietnamese speakers. In: *Language Learning*, 62 (4), 1170 – 1204.

- KILGARRIFF, Adam, BAISA, Vít, BUŠTA, Jan, JAKUBÍČEK, Miloš, KOVÁŘ, Vojtěch, MICHELFEIT, Jan, RYCHLÝ, Pavel & SUCHOMEL, Vít. 2014. The Sketch Engine: ten years on. In: *Lexicography*, 1, 7 – 36.
- KIM, Hyunwoo, SHIN, Gyu-Ho & HWANG, Haerim. 2020. Integration of verbal and constructional information in the second language processing of English dative constructions. In: *Studies in Second Language Acquisition*, 42 (4), 825 – 846.
- KÖNIG, Alexander, FREY, Jennifer C., STEMLE, Egon W., GLAZNIEKS, Aivars & PAQUOT, Magali. 2022. *Towards standardizing LCR metadata*. Paper presented at the 6th International Conference for Learner Corpus Research (LCR 2022), Padova, 22. 9. 2022 – 24. 9. 2022.
- KORČÁKOVÁ, Jana. 2005. *Chyba a učení cizím jazykům*. Hradec Králové: Gaudeamus.
- KOSEK, Pavel. 2011. *Enklitika v češtině barokní doby*. Brno: Host.
- KOTKOVÁ, Radomila. 2017. *Čeština nerodilých mluvčích s mateřským jazykem neslovenským*. Praha: Univerzita Karlova.
- KRASHEN, Stephen D. 1981. *Second Language Acquisition and Second Language Learning*. University of Southern California.
- KRASHEN, Stephen D. & TERRELL, Tracy D. 1998. *The Natural Approach. Language Acquisition in the Classroom*. Harlow: Prentice Hall Europe.
- Krátky slovník slovenského jazyka. 4. dopl. a upr. vyd.* 2003. Red. J. Kačala – M. Pisárčiková – M. Považaj. Bratislava: Veda.
- Krátky slovník slovenského jazyka.* 2020. 5. dopl. a upr. vyd. Martin: Matica slovenská.
- KREJČOVÁ, Elena. 2018. *Problematika osvojování druhého jazyka – teorie a praxe. (Na základě výuky bulharštiny jako cizího jazyka v slovanském kontextu)*. Habilitačná práca. Brno: Masarykova univerzita.
- KUBOŇ, Vladislav, LOPATKOVÁ, Markéta & HERCIG, Tomáš. 2016. Searching for a Measure of Word Order Freedom. In: *Proceedings of the 16th ITAT Conference Information Technologies – Applications and Theory*, 11 – 17.
- LANSTYÁK, István. *Jazykové ideológie (všeobecné otázky a glosár)*. Štvrtá, poopravená a doplnená verzia z 27. januára 2016. [Citované 20. 11. 2023] Dostupné na internete: https://fphil.uniba.sk/uploads/media/lanstyak_2016_jazykove-ideologie_27.01.2016.pdf.
- Le BRUYN, Bert & PAQUOT, Magali (eds.). 2021. *Learner Corpus Research Meets Second Language Acquisition*. Cambridge: Cambridge University Press.
- LEVSHINA, Natalia, NAMBOODIRIPAD, Savithry, ALLASSONNIÈRE-TANG, Marc, KRAMER, Mathew, TALAMO, Luigi, VERKERK, Annemarie, WILMOTH, Sasha, RODRIGUEZ, Gabriela Garrido, GUPTON, Timothy Michael, KIDD, Evan, LIU, Zoey, NACCARATO, Chiara, NORDLINGER, Rachel, PANOVA, Anastasia & STOYNOVA, Natalia. 2023. Why we need a gradient approach to word order. In: *Linguistics*, 61 (4), 825 – 883.
- LI, Charles N. & THOMPSON, Sandra A. 1976. Subject and topic: A new typology of language. In: *Subject and topic*. Ed. C. N. Li. New York: Academic Press, 457 – 489.
- LINDSTROMBERG, Seth & BOERS, Frank, 2008. *Teaching Chunks of Language. From Noticing to Remembering*. Helbling Languages.

- LIPTÁKOVÁ, Ľudmila & VUŽŇÁKOVÁ, Katarína. 2009. *Dieťa a slootovorba*. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove, Pedagogická fakulta.
- LOJOVÁ, Gabriela. 2022. *Učíme cudzí jazyk efektívnejšie. Prístup zameraný na žiaka*. Bratislava: Univerzita Komenského.
- LONG, Mike. 2015. *Second Language Acquisition and Task-Based. Language Teaching*. West Sussex: John Wiley and Sons Ltd.
- ĽOS IVORÍKOVÁ, Helena, MOŠAĎOVÁ, Michaela & ŠVANCAROVÁ, Petra. 2023. *Učíme sa na chybách. ERRORKORP – akvizičný korpus*. Bratislava: Univerzita Komenského.
- LOWIE, Wander & VERSPOOR, Marjolijn. 2004. Input versus transfer? – The role of frequency and similarity in the acquisition of L2 prepositions. In: *Cognitive linguistics, second language acquisition, and foreign language teaching*. Eds. M. Achard & S. Niemeier. Berlin, Germany: Mouton de Gruyter, 77 – 94.
- MAČUTEK, Ján, ČECH, Radek & COURTIN, Marine. 2021. The Menzerath-Altmann law in syntactic structure revisited. In: *Quasy, SyntaxFest 2021: Proceedings of the Second Workshop on Quantitative Syntax (March 21 – 25, 2022)*. Sofia: Association for Computational Linguistics, 65 – 73.
- MANOVA, Stela. 2015. Affix order and the structure of the Slavic word. In: *Affix Ordering Across Languages and Frameworks*. Ed. S. Manova. New York: Oxford Academic, 205 – 229.
- MANZANARES, Javier V., & LÓPEZ, Ana M. R. 2008. What can language learners tell us about constructions? In: *Cognitive approaches to pedagogical grammar*. Eds. S. D. Knop & T. D. Rycker. Berlin, New York: Mouton de Gruyter, 197 – 230.
- MEISEL, Jürgen M. 2011. *First and Second Language Acquisition*. Cambridge: Cambridge University Press.
- MEUNIER, Fanny. 2021. Introduction to Learner Corpus Research. In: *The Routledge Handbook of Second Language Acquisition and Corpora*. Eds. N. Tracy-Ventura & M. Paquot. New York: Routledge, 23 – 36.
- MIKO, František. 1962. *Rod, číslo a pád podstatných mien*. Bratislava: Vydavateľstvo SAV.
- MILTON, James & FITZPATRICK, Tess (Eds.). 2013. *The dimensions of word knowledge*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- MISTRÍK, Jozef. 1966. *Slovosled a vetosled v slovenčine*. Bratislava: Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied.
- Mluvnice češtiny. Díl 3. Skladba*. 1987. Praha: Nakladatelství Akademie.
- Morfológia slovenského jazyka*. Red. J. Ružička. Bratislava: Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied 1966, 409 – 428.
- MOŠAĎOVÁ, Michaela. 2018. Jazykové chyby v slovenčine ako cudzom jazyku v priprávanom akvizičnom korpuse. In: *Studia Academica Slovaca*. 47. Eds. J. Pekarovičová & M. Vojtech. Bratislava: Univerzita Komenského, 344 – 350.
- MOŠAĎOVÁ, Michaela. 2019. Anotovanie chýb v korpuse písaných textov študentov učiacich sa slovenčinu ako cudzí jazyk. In: *Studia Academica Slovaca*. 48. Eds. J. Pekarovičová & M. Vojtech. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, 322 – 338. Dostupné na: https://zborniky.e-slovak.sk/SAS_48_2019.pdf.

- MOŠAŤOVÁ, Michaela. 2020. *Hraničné prípady pri anotovaní jazykových chýb v písaných textoch študentov učiacich sa slovenčinu ako cudzí jazyk*. In: *Studia Academica Slovaca* 49. Eds. J. Pekarovičová & M. Vojtech. Bratislava: UK v Bratislave, 113 – 124.
- MOŠAŤOVÁ, Michaela & GAJDOŠOVÁ, Katarína. 2019. Annotation in the Corpus of Texts of Students Learning Slovak as a Foreign Language (ERRKORP). In: *Jazykovedný časopis*. Roč. 70 (2), 345 – 357. Dostupné na: <https://doi.org/10.2478/jazcas-2019-0064>.
- MOŠAŤOVÁ, Michaela & PEKAROVIČOVÁ, Jana. 2020. Typológia a klasifikácia jazykových chýb z pohľadu slovenčiny ako cudzieho jazyka. In: *Jazykové problémy, ktorých riešenie sa ťažko hľadá*. Ed. S. Duchková. Bratislava: Veda, 167 – 177.
- MOŠAŤOVÁ, Michaela, KOLLÁROVÁ Petra & ĽOS IVORÍKOVÁ, Helena. 2023. Negácia v písaných textoch študentov učiacich sa slovenčinu ako cudzí jazyk. In: *Slovenčina (nielen) ako cudzí jazyk v súvislostiach III. 1. zväzok*. Eds. M. Mošaťová & P. Kollárová. Bratislava: UK v Bratislave, 415 – 431.
- MUELLER, Charles M. 2011. English learners' knowledge of prepositions: Collocational knowledge or knowledge based on meaning? In: *System*, 39 (4), 480 – 490.
- MYLES, Florence. 2021. Commentary: An SLA Perspective on Learner Corpus Research. In: *Learner Corpus Research Meets Second Language Acquisition*. Eds. B. Le Bruyn & M. Paquot. Cambridge: Cambridge University Press, 258 – 273.
- NATION, Paul. 2001. *Learning vocabulary in another language*. Cambridge: Cambridge University Press.
- NATTINGER, James. 1988. Some current trends in vocabulary teaching. In: *Vocabulary and Language Teaching*. Eds. R. Carter & M. McCarthy. London and New York: Longman, 62 – 82.
- NEKULA, Marek. 2017. IZOTOPIE. In: *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny*. Eds. P. Karlík, M. Nekula & J. Pleskalová. Brno: Masarykova univerzita. Dostupné na: <https://www.czechency.org/slovník/IZOTOPIE>
- NÜBLER, Norbert. 2002. Vid (vid slovesný, aspekt). In: *Encyklopedický slovník češtiny*. Eds. P. Karlík, M. Nekula & J. Pleskalová. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 527 – 531.
- NÜBLER, Norbert, BISKUP, Petr & KRESIN, Susan. 2017. VID. In: *Encyklopedický slovník češtiny*. Eds. P. Karlík, M. Nekula & J. Pleskalová. Brno: Masarykova univerzita. Dostupné na: <https://www.czechency.org/slovník/VID>.
- OLOŠTIAK, Martin. 2004. O interlingválnej proxemike. In: *Súčasná jazyková komunikácia v interdisciplinárnych súvislostiach*. Ed. V. Patráš. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela, 131 – 141.
- OLOŠTIAK, Martin. 2011. *Aspekty teórie lexikálnej motivácie*. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove.
- OLOŠTIAK, Martin – IVANOVÁ, Martina. 2015. Teoreticko-metodologické aspekty. In: *Kvalitatívne a kvantitatívne aspekty tvorenia slov v slovenčine*. Ed. M. Ološtiak. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove, 87 – 138.
- OLOŠTIAK, Martin et al. 2021. *Slovník slovtvorných prostriedkov v slovenčine*. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove.

- ONDREJOVIČ, Slavomír. 2020. Purizmus v diskriminačnom diskurze (1. časť). In: *Slovenská reč*, 85 (2), 127 – 142.
- ORAVEC, Ján. 1967. *Väzba sloviess v slovenčine*. Bratislava: Vydavateľstvo SAV.
- ORTEGA, Lourdes. 2003. Syntactic Complexity Measures and their Relationship to L2 Proficiency: A Research Synthesis of College-level L2 Writing. In: *Applied Linguistics*, 24 (4), 492 – 518.
- ORTEGA, Lourdes & BYRNES, Heidi. 2008. *The Longitudinal Study of Advanced L2 Capacities*. New York: Routledge.
- PANEVOVÁ, Jarmila & TARALDSEN MEDOVÁ, Lucie. 2017. RECIPROCITA. In: *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny*. Eds. P. Karlík, M. Nekula & J. Pleskalová. Dostupné na: <https://www.czechency.org/slovník/RECIPROCITA>.
- PAQUOT, Magali & PLONSKY, Luke. 2017. Quantitative research methods and study quality in learner corpus research. In: *International Journal of Learner Corpus Research*, 3 (1), 61 – 94.
- PEKAROVIČOVÁ, Jana. 2004. *Slovenčina ako cudzí jazyk – predmet aplikovanej lingvistiky*. Bratislava: Stimul.
- PEKAROVIČOVÁ, Jana. 2021. *Slovenčina ako cudzí jazyk – predmet aplikovanej lingvistiky*. 2. upravené a rozšírené vydanie. Bratislava: Stimul.
- PEKAROVIČOVÁ, Jana. 2022. *Slovenčina ako cudzí jazyk – predmet aplikovanej lingvistiky*. Bratislava: Univerzita Komenského.
- PEKAROVIČOVÁ, Jana: Interslovanská konfrontácia v slovensko-srbskom kontexte. In: *Slovakistika v súvislostiach: tradícia a perspektívy*. Eds. S. Rodić Paunović & R. Rafaj. Beograd: Univerzita v Belehrade – Filologická fakulta, 623 – 635.
- PETKEVIČ, Vladimír. 2017. ZÁVISLOSTNÍ GRAMATIKA. In: *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny*. Eds. P. Karlík, M. Nekula & J. Pleskalová. Dostupné na: <https://www.czechency.org/slovník/ZÁVISLOSTNÍ GRAMATIKA>.
- PLUNGIAN, Vladimir Aleksandrovič. 2011. Tipologičeskije aspekty slavianskoj aspektologii (nekotoryje dopolnenija k teme). In: *Scando-Slavica, Thematic Issue: The Russian Verb*, 57 (2), 290 – 309.
- POLDAUF, Ivan. 1982. Verbal Aspect: A Slavonic-English Comparison. In: *Language Form and Linguistic Variation*. Ed. J. A. Anderson. Amsterdam – Philadelphia: John Benjamins, 307 – 319.
- RASTELLI, Stefano. 2020. *The acquisition of aspect in a second language*. Cambridge: Cambridge University Press.
- RAYSON, Paul & BARON, Alistair. 2011. Automatic error tagging of spelling mistakes in learner corpora. In: *A Taste for Corpora*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 109 – 126.
- READ, John. 2000. *Assessing vocabulary*. Cambridge: Cambridge University Press.
- RICHARDS, Jack C. 1975. *Error Analysis. Perspectives on Second Language Acquisition*. New York: Routledge.
- RODRÍGUEZ, Cristina Castillo, LAGE DÍAZ, José María & MARTINEZ, Beatriz Rubio. 2020. Compiling and analyzing a tagged learner corpus: a corpus-based study of

- adjective uses. Ediciones Complutense. In: *Círculo de lingüística aplicada a la comunicación*, 81, 115 – 136. Madrid: Universidad Complutense. https://scholar.google.es/citations?view_op=view_citation&hl=es&user=43u11sUAAAAJ&citation_for_view=43u11sUAAAAJ:_FxGoFyzp5QC
- ROSEN, Alexander a kol. 2020. *Compiling and annotating a learner corpus for a morphologically rich language*. Praha: Karolinum/Charles University.
- ROBINSON, Peter & ELLIS, Nick C. 2008. *Handbook of Cognitive Linguistic and Second Language Aquisition*. New York: Routledge.
- RUSINKOVÁ, Jaroslava. 2020. *Spisovná slovenčina ako prirodzený jazyk (Na pozadí jazykových postojov)*. *Jazykovedné štúdie XXXVI*. Bratislava: Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied.
- SAVILLE-TROIKE, Muriel. 2012. *Introducing Second Language Acquisition*. Cambridge: Cambridge University Press.
- SEIDENBERG Mark S. & GONNERMAN, Laura M. 2000. Explaining derivational morphology as the convergence of codes. In: *Trends in Cognitive Sciences*, 4 (9), 353 – 361.
- SEKANINOVÁ, Ella. 1980. *Sémantická analýza predponového slovesa v ruštine a slovenčine*. Bratislava: Veda.
- SELINKER, Larry. 1974. Interlanguage. In: *Error Analysis. Perspectives on Second Language Acquisition*. Ed. J. C. Richards. Essex: Longman, 31 – 54.
- SCHWARTZ, Bonnie D. & SPROUSE, Rex A. 1994. Word order and nominative case in nonnative language acquisition: A longitudinal study of (L1 Turkish) German interlanguage. In: *Language acquisition studies in generative grammar: Papers in honor of Kenneth Wexler from the 1991 GLOW workshops*. Eds. T. Hoekstra & B. D. Schwartz. Amsterdam: Elsevier, 317 – 368.
- SIEWIERSKA, Anna & UHLÍŘOVÁ, Ludmila. 2010. An overview of word order in Slavic languages. In: *Constituent Order in the Languages of Europe*. Ed. A. Siewerska. Berlin: Mouton de Gruyter, 105 – 150.
- SLABAKOVA, Roumyana. 2005. What is so difficult about telicity marking in L2 Russian? In: *Bilingualism: Language and cognition*, 8 (1), 63 – 78.
- SLANČOVÁ, Daniela et al. 2022. *Úvod do štúdia interaktívnej štylistiky (I)*. Prešov: Vydavateľstvo Prešovskej univerzity.
- Slovník súčasného slovenského jazyka*. H – L. 2011. Bratislava: Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied. Dostupné na internete: slovník.juls.savba.sk.
- SOKOLOVÁ, Miloslava. 2009a. Verbálny aspekt v slovenčine – bilancia doterajšieho výskumu. In: *Aspektuálnosť a modálnosť v slovenčine*. Ed. M. Ivanová. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove 2009a, 6 – 21. Elektronická publikácia. Dostupné na: <http://www.pulib.sk/elpub2/ff/Ivanova1/index.html>.
- SOKOLOVÁ, Miloslava. 2009b. Sémantika slovesa a aspektové formy. In: *Aspektuálnosť a modálnosť v slovenčine*. Ed. M. Ivanová. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove, 22 – 37. Elektronická publikácia. Dostupné na: <http://www.pulib.sk/elpub2/ff/Ivanova1/index.html>.

- SOKOLOVÁ, Miloslava, OLOŠTIAK, Martin & IVANOVÁ, Martina (Eds.). 2012. *Slovník koreňových morfémov slovenčiny. 3., uprav. a dopln. vyd.* Prešov: FF PU v Prešove.
- SOKOLOVÁ, Miloslava & ŽIGO, Pavol. 2014. *Verbálne kategórie aspekt a tempus v slovenčine*. Bratislava: Veda.
- SOKOLOVÁ, Miloslava, JAROŠOVÁ, Alexandra, HAŠANOVÁ, Jana & JANOČKOVÁ, Nicol. 2016. Prezentácia genitívu v slovesnej väzbe v slovenčine (so zreteľom na lexicografické spracovanie slovies vo výkladovom Slovníku súčasného slovenského jazyka). In: *Współczesne językoznawstwo słowiańskie. Teoria i metodologia badań. Tom 2. Metody analizy i opisu jednostek leksykalnych i tekstowych*. Red. E. Koriakowcewa. Siedlce: Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach. Wydział Humanistyczny – Instytut Filologii Polskiej i Lingwistyki Stosowanej – Międzynarodowy Komitet Słowistów: Komisja Słowotwórstwa, 113 – 140.
- SORACE, Antonella. 2011. Pinning down the concept of “interface” in bilingualism. In: *Linguistic Approaches to Bilingualism*, 1 (1), 1 – 33.
- Spoločný európsky referenčný rámec pre jazyky. Učenie sa, vyučovanie, hodnotenie*. (2022): Bratislava: Štátny pedagogický ústav, druhé dopl. vydanie. <https://www.statpedu.sk/files/sk/vyskum/publikacna-cinnost/publikacie/spolocny-europsky-ramec-jazyky-ucenie-vyucovanie-hodnotenie-doplnuje-vydanie>. [online]
- STARÝ KOŘÁNOVÁ, Ilona. 2014. K metodice výuky slovesného vidu. In: *Čeština jako cizí jazyk VII*. Eds. J. Hasil & M. Hrdlička. Praha: Univerzita Karlova v nakladatelství Euroslavica, 141 – 149.
- SUKAČ, Roman. 2016. Kvantita. In: *Nový encyklopedický slovník češtiny*. Eds. P. Karlík et al. Praha: Nakladatelství Lidové noviny.
- SVOBODA, Aleš & NEKULA, Marek. 2017. TEMATICKÁ POSLOUPNOST. In: *Czech-Ency – Nový encyklopedický slovník češtiny*. Eds. P. Karlík, M. Nekula & J. Pleskalová. Brno: Masarykova univerzita. Dostupné na: https://www.czechency.org/slovník/TEMATICKÁ_POSLOUPNOST.
- ŠKODOVÁ, Svatava. 2018. Sloveso JÍT v zrcadle užití nerodilými mluvčími češtiny. In: *Čeština jako cizí jazyk v průsečíku pohledů*. Praha: Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, 246 – 260.
- ŠTÍCHA, František. 2003. *Česko-německá srovnávací gramatika*. Praha: Academia.
- TANAKA, Shigenori. 2012. New Directions in L2 Lexical Development. In: *Vocabulary Learning and Instruction*, 1 (1), 1 – 9.
- TIMBERLAKE, Alan. 2004. *A Reference Grammar of Russian*. Cambridge: Cambridge University Press.
- TOTH, Zuzana, HLAVA, Tomáš & GÓMEZ-PABLOS, Beatriz. 2023. Tense and aspect in the interlanguage of Slavic speakers learning Romance languages. In: *International Journal of Multilingualism*, 20 (1), 1 – 29.
- TRACY-VENTURA, Nicole, PAQUOT, Magali & MYLES, Florence. 2021. The future of corpora in SLA. In: *The Routledge Handbook of Second Language Acquisition and Corpora*. Eds. N. Tracy-Ventura & M. Paquot. New York/London: Routledge, 409 – 424.

- TYLER, Andrea & NAGY William. 1989. The acquisition of English derivational morphology. In: *Journal of Memory and Language*, 28 (6), 649 – 667.
- UHLÍŘOVÁ, Ludmila. 1987. *Knižka o slovosledu*. Praha: Academia.
- UHLÍŘOVÁ, Ludmila. 2017. SLOVOSLED NOMINÁLNÍ SKUPINY. In: *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny*. Eds. P. Karlík, M. Nekula & J. Pleskalová. Brno: Masarykova univerzita. Dostupné na: [https://www.czechency.org/slovník/SLOVOSLED NOMINÁLNÍ SKUPINY](https://www.czechency.org/slovník/SLOVOSLED%20NOMINÁLNÍ%20SKUPINY).
- UHLÍŘOVÁ, Ludmila & Svoboda, Aleš. 2017a. FUNKČNÍ PERSPEKTIVA VĚTNÁ. In: *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny*. Eds. P. Karlík, M. Nekula & J. Pleskalová. Brno: Masarykova univerzita. Dostupné na: [https://www.czechency.org/slovník/FUNKČNÍ PERSPEKTIVA VĚTNÁ](https://www.czechency.org/slovník/FUNKČNÍ%20PERSPEKTIVA%20VĚTNÁ).
- UHLÍŘOVÁ, Ludmila & Svoboda, Aleš. 2017b. VÝPOVĚDNÍ DYNAMIČNOST. In: *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny*. Eds. P. Karlík, M. Nekula & J. Pleskalová. Brno: Masarykova univerzita. Dostupné na: [https://www.czechency.org/slovník/VÝPOVĚDNÍ DYNAMIČNOST](https://www.czechency.org/slovník/VÝPOVĚDNÍ%20DYNAMIČNOST).
- UHLÍŘOVÁ, Ludmila, KOSTA, Petr & Veselovská, Ludmila. 2017. KLITIKON. In: *Czech-Ency – Nový encyklopedický slovník češtiny*. Eds. P. Karlík, M. Nekula & J. Pleskalová. Brno: Masarykova univerzita. Dostupné na: <https://www.czechency.org/slovník/KLITIKON>.
- VENDLER, Zeno. 1967. *Linguistics in philosophy*. Ithaca: Cornell University Press.
- VERHEIJEN Leike, LOS, Bettelou & de HAAN, Pieter. 2013. Information structure: The final hurdle? The development of syntactic structures in (very) advanced Dutch EFL writing. In: *Dutch Journal of Applied Linguistics*, 2 (1), 92 – 107.
- WEINREICH, Uriel. 1953. *Languages in Contact: Findings and Problems*. Paris – New York: Mouton Publieshers, The Hauge.
- WIMMER, Gejza & ALTMANN, Gabriel. 1999. *Thesaurus of univariate discrete probability distributions*. Essen: Stamm.
- WOLFE-QUINTERO, Kate, INAGAKI, Shinji & KIM, Hae-Young. 1998. *Second Language Development in Writing: Measures of Fluency, Accuracy, and Complexity*. Honolulu, HI: University of Hawai'i, Second Language Teaching & Curriculum Centre.
- WU, ZhaoHong & JUFFS, Alan. 2021. Effects of L1 morphological type on L2 morphological awareness. In: *Second Language Research*, 38 (4), 787 – 812.
- WULFF, Stefanie & ELLIS, Nick C. 2014. Usage-based approaches to second language acquisition. In: *Theories in Second Language Acquisition*. Eds. B. VanPatten, G. D. Keating & S. Wulff. New York: Routledge, 75 – 93.
- ZIMMERLING, Anton W. 2008. *Clitic particles and the typology of 2P languages*. Paper presented at the Particle Workshop, Downing College, Cambridge. Dostupné na: <https://antonzimmerling.files.wordpress.com/2009/04/cliticpartzimmerling091.pdf>.
- ZHAO, Qianying & JIANG, Jingyang. 2020. Verb valency in interlanguage: An extension to valency theory and new perspective on L2 learning. In: *Poznan Studies in Contemporary Linguistics*, 56 (2), 339 – 363.
- ZIMMERLING, Anton W., & KOSTA, Petr. 2013. Slavic clitics: a typology. In: *Language Typology and Universals. Sprachtypologie und Universalienforschung*, 66 (2), 178 – 214.

ZDROJE

<https://uclouvain.be/en/research-institutes/ilc/cecl/learner-corpora-around-the-world.html>
[cit. 2024-09-02].

Korpus textov študentov učiacich sa slovenčinu ako cudzí jazyk – errkorp-1.0. Bratislava: Jazykovedný ústav Ľ. Štúra SAV – Filozofická fakulta Univerzity Komenského 2023. Dostupný z WWW: <https://korpus.sk>.

Korpus textov študentov učiacich sa slovenčinu ako cudzí jazyk – errkorp-pilot. Bratislava: Jazykovedný ústav Ľ. Štúra SAV – Filozofická fakulta Univerzity Komenského 2022. Dostupný z WWW: <https://korpus.sk>.

<https://www.statpedu.sk/files/sk/vyskum/publikacna-cinnost/publikacie/spolocny-europsky-ramec-jazyky-ucenie-vyucovanie-hodnotenie-doplnuje-vydanie.p>
Slovenský národný korpus. Verzia prim-10.0-public-sane. Dostupné na internete: www.bonito.korpus.sk.

Zoznam materinských jazykov. Metadáta o texte. Korpus textov cudzincov učiacich sa slovenčinu ako cudzí jazyk. Dostupné na: https://korpus.juls.savba.sk/attachments/errkorp_outannot/zoznam_jazyky.txt.

PROFILY AUTOROV

doc. PhDr. Jana Pekarovičová, PhD.

Od roku 1989 pôsobí na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave, od roku 2004 ako riaditeľka Studia Academica Slovaca – centra pre slovenčinu ako cudzí jazyk, od júla 2023 je riaditeľkou Letnej školy slovenského jazyka a kultúry SAS. Výskumne sa orientuje na tvorbu lingvodidaktickej koncepcie, výučbu slovenčiny cudzincom na Slovensku i na univerzitách v zahraničí, na odbornú a interkultúrnu komunikáciu, interlingválne kontakty a formulovanie jazykových štandardov. Podieľa sa na odborno-metodickej príprave lektorov a učiteľov SakoCJ. Je autorkou viacerých monografií a odborných príručiek, editorkou zborníkov, riešiteľkou výskumných projektov a grantových úloh z oblasti aplikovanej lingvistiky, od roku 2005 je autorkou a odbornou garantkou projektu MŠVVaM SR *Vzdelávací program Slovenčina ako cudzí jazyk*.

prof. Mgr. Martina Ivanová, PhD.

Od roku 2003 pôsobí na Inštitúte slovakistiky a mediálnych štúdií Filozofickej fa-

kulty Prešovskej univerzity v Prešove a od roku 2018 v Jazykovednom ústave Ľ. Štúra Slovenskej akadémie vied. Výskumne sa orientuje na oblasť slovenskej gramatiky (morfológia, syntax), lexikografie, derivatológie, korpusovej a kognitívnej lingvistiky a výučby slovenčiny ako cudzieho jazyka. V rokoch 2016 – 2019 pôsobila ako lektorka slovenčiny ako cudzieho jazyka na Varšavskej univerzite. Je autorkou takmer dvoch desiatok monografických prác z oblasti morfosyntaxe, slovotvorby, morfematiky a lexikografie. Pôsobí ako vedecká redaktorka *Slovníka súčasného slovenského jazyka*.

doc. PaedDr. Mária Imrichová, PhD.

Od roku 1994 pôsobila na Fakulte humanitných a prírodných vied Prešovskej univerzity v Prešove, od r. 2010 na Filozofickej fakulte PU. V r. 2014 – 2019 pôsobila na Inštitúte baltských a slovanských filológií Univerzity Eötvösa Loránda v Budapešti. Je členkou Predsedníctva Slovenskej onomastickej komisie JULŠ SAV a garantkou študijného programu prekladateľstvo a tlmočníctvo na PU v Prešove. Vedeckovýskumne sa orientuje na oblasť slovakistiky, najmä lexikológie a lexikografie, onomastiky, syntaxe a ortografie. V poslednom období sa zameriava na výskum právneho jazyka. Je utorkou viacerých knižných monografií a vedeckých štúdií, ortografických a právnych slovníkov, riešiteľkou grantových projektov z oblasti lingvistiky.

Mgr. Miroslava Kyseľová, PhD.

Od roku 2014 pôsobí ako odborná asistentka na Inštitúte slovakistiky a mediálnych štúdií Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove. Špecializuje sa na výučbu slovenčiny ako cudzieho jazyka a na oblasť súčasnej slovenskej morfológie a syntaxe. V rokoch 2016 – 2019 pôsobila ako lektorka slovenského jazyka a kultúry na Sliezskej univerzite v Katoviciach a v rokoch 2020 – 2023 na Jagelovskej univerzite v Krakove. Počas pôsobenia v Poľsku publikovala didaktickú príručku *Uži si slovenčinu! Čítanka s cvičeniami pre stredne pokročilých* (v spoluautorstve). Od roku 2022 vedie lingvodidaktický projekt zameraný na tvorbu online vzdelávacej platformy *Slovenčina v pohode* určenej pre študentov SakoCJ.

Mgr. Anna Gálisová, PhD.

Od roku 2003 pôsobí ako odborná asistentka na Katedre slovenského jazyka a komunikácie Filozofickej fakulty Univerzity Mateja Bela. Špecializuje sa na výučbu slovenčiny ako cudzieho jazyka a súčas-

nej slovenskej štylistiky. Výskumne sa orientuje na oblasť kognitívnej lingvistiky. V rokoch 2012 – 2016 pôsobila ako lektorka slovenského jazyka a kultúry na Varšavskej univerzite a od roku 2023 na Jagelovskej univerzite v Krakove. Je spoluautorkou publikácie *Seriózne jazykové hry*, ktorá je určená na vyučovanie slovenčiny ako cudzieho jazyka, ako aj obsahu internetovej stránky *Krajina Hlásokovo* pre deti Slovákov žijúcich v zahraničí. Od roku 2024 vedie lingvodidaktický projekt *Slovenské reálie v kultúrnom a lingvodidaktickom kontexte* sozameraním na tvorbu vzdelávacích materiálov z oblasti slovenských reálií pre študentov osvojujúcich si slovenčinu ako cudzí jazyk.

Mgr. Lujza Urbancová, PhD.

Pôsobí ako vysokoškolská vyučujúca, lingvistka a lektorka slovenčiny ako cudzieho jazyka na Katedre slovenského jazyka a komunikácie UMB v Banskej Bystrici, v súčasnosti je lektorkou na Varšavskej univerzite. Vedeckovýskumne sa venuje vzťahu jazyka a rodu ako lingvistickej aj sociálnej kategórii. Skúma tiež témy súvisiace so slovenčinou ako cudzím jazykom. Je spoluautorkou mobilnej aplikácie ESKO (voľne dostupnej na internete), ktorá je určená predovšetkým mladým ľuďom osvojujúcim si slovenčinu ako hereditárny jazyk, môže však slúžiť ako pomôcka pri učení sa slovenčiny ako cudzieho jazyka.

Súčasťou aplikácie sú didaktické listy pre pedagogický personál. Svoje lektorské skúsenosti a odborné poznatky zhrnula vo vysokoškolskej učebnici *Slovenčina na cestách* (2019).

Mgr. Jana Levická, PhD.

Je absolventkou prekladateľského magisterského a filologického doktorandského štúdia Filozofickej fakulty Komenského univerzity v Bratislave. Od roku 2004 pracuje v oddelení Slovenského národného korpusu Jazykovedného ústavu Ľudovíta Štúra, kde v roku 2005 navrhla pilotnú i ďalšie verzie Slovenskej terminologickej databázy, ktorá bola sprístupnená verejnosti v roku 2007. Primárne sa venuje otázkam slovenskej terminológie, pričom na svoj výskum využíva korpusové dáta svojho pracoviska. Okrem svojej lingvistickej práce sa venuje aj prekladom z angličtiny a francúzštiny.

Mgr. Katarína Gajdošová, Ph.D.

Obhájila dizertačnú prácu na tému česko-slovenských a slovensko-českých jazy-

kových vzťahov na Filozofickej fakulte Karlovej univerzity v Prahe. Od roku 2007 pôsobí v oddelení Slovenského národného korpusu Jazykovedného ústavu Ľ. Štúra SAV, v. v. i., kde napríklad vedie praktické semináre zamerané na prácu s korpusmi, spolupracuje na tvorbe Korpusu pomenovaných entít, Korpusu Biblie či akvizičného korpusu textov cudzincov učiacich sa slovenčinu ako cudzí jazyk (ERRKORP). Mimo korpusového zamerania sa venuje profesionálnemu koučingu a rozvoju lídrov aj pedagógov v školách.

Mgr. Ivor Uhliarík, PhD.

Pracuje v oddelení Slovenského národného korpusu Jazykovedného ústavu Ľudovíta Štúra od roku 2015. Venuje sa výskumu v oblasti spracovania prirodzeného jazyka a aplikuje metódy tejto oblasti pri tvorbe a štatistickej analýze korpusov, ako aj pri trénovaní modelov strojového učenia na ďalšie spracovanie textu. V roku 2023 získal titul PhD. na Fakulte matematiky, fyziky a informatiky Univerzity Komenského v Bratislave, kde odvtedy pôsobí ako odborný asistent.

Riešiteľky projektu APVV-19-0155, autorky príručky: *Učíme sa na chybách. ERRORKORP – akvizičný korpus. 2023. Univerzita Komenského.*

Mgr. Michaela Mošat'ová, PhD.

Pôsobí od roku 2001 na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave a od júla 2023 je riaditeľkou Studia Academica Slovaca – centra pre slovenčinu ako cudzí jazyk. Má vyše 20-ročnú prax v oblasti výučby slovenčiny ako cudzieho jazyka na všetkých úrovniach jazykovej kompetencie. Orientuje sa na fonetiku, súčasnú morfológiu a syntax. Spolupracovala na príprave viacerých výučbových materiálov (*Praktická fonetická príručka pre cudzincov*, séria učebníc *Krížom-krážom A1 – B2*), ako aj na implementáciu dištančnej výučby v oblasti slovenčiny ako cudzieho jazyka (metodická príprava portálu www.e-slovak.sk). Spolupodiel'a sa na odbornometodickej príprave učiteľova lektorov slovenčiny ako cudzieho jazyka. Je riešiteľkou viacerých výskumných projektov.

Mgr. Helena Ľos Ivoríková, PhD.

Od roku 2007 pôsobí ako lektorka v Studia

Academica Slovaca – centre pre slovenčinu ako cudzí jazyk na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. Je spoluautorkou série učebníc *Krížom-krážom A1 – B2*, *Krížom-krážom*, *Metodickej príručky – slovenčina A1* a online kurzu www.e-slovak.sk. V r. 2003 – 2013 pracovala v Oddelení Slovenského národného korpusu JÚLEŠ SAV ako odborná pracovníčka – lingvistka. V r. 2013 – 2017 pôsobila ako lektorka slovenského jazyka a kultúry na Belehradskej univerzite v Srbsku. Špecializuje sa na kultúrne reálie Slovenska, lingvodidaktické aspekty tvorivosti a spolupodiel'a sa na odbornometodickej príprave učiteľov a lektorov slovenčiny ako cudzieho jazyka.

Mgr. Petra Švancarová, PhD.

Od roku 2019 pôsobí ako odborná asistentka v centre Studia Academica Slovaca na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. Počas štúdia aj zamestnania absolvovala niekoľko jazykových kurzov v Poľsku, Rusku a Írsku. V centre SAS sa venuje výučbe slovenčiny ako cudzieho jazyka pre pokročilých. Vedie kurzy ku skúške zo štátneho jazyka pre pedagogických zamestnancov a formou workshopov a seminárov sa podiel'a na ďalšom vzdelávaní učiteľov slovenského jazyka v zahraničí. Je spolueditorkou zborníkov *Slovenčina (nielen) ako cudzí jazyk v súvislostiach III. 1 a 2. zväzok* a spoluautorkou príručky *Učíme sa na chybách. Errkorp – akvizičný korpus*.

JAZYKOVÉ CHYBY V SLOVENČINE

**ako cudzom jazyku
na báze akvizičného korpusu**

Jana Pekarovičová
editorka

Vydala Univerzita Komenského v Bratislave, 2024
Redakcia: Erika Kotvasová
Technická redakcia, návrh obálky: Marián Sekela

Rozsah 342 strán, 22,39 AH, prvé vydanie,
vyšlo ako elektronická publikácia

ISBN 978-80-223-5868-2 (tlač)
ISBN 978-80-223-5869-9 (online)

Editovaná kniha *Jazykové chyby v slovenčine ako cudzom jazyku na báze akvizičného korpusu*, (ed. J. Pekarovičová) je vedeckým výstupom rovnomenného výskumného projektu APW-019-0155. Publikácia nie je izolovaným výstupom, je potrebné ju posudzovať v kontexte ostatných výstupov riešiteľského kolektívu, ale aj vo vzťahu k samotnému budovaniu korpusu textov študentov učiacich sa slovenčinu ako cudzí jazyk (ERRKORP). Publikácia vyniká tým, že svoje závery dôsledne verifikuje na dátach korpusu a pripravuje cestu aj pre lingvodidaktiku založenú nie na intuícii lektora, ale na dátach z písaných textov učiacich sa slovenčinu ako cudzí jazyk.

Kniha má premyslenú kompozíciu a štruktúru, obsah kapitol vychádza z distribúcie chýb, s ktorými sa pracuje v anotačnom tagsete korpusu. Práca sa vyznačuje homogénnosťou, jednotlivé kapitoly vytvárajú kompaktný celok a podávajú svedectvo o hlbokom porozumení problematike a širokom rozhláde autorov o zahraničných trendoch výskumu SLA. V spojení s vlastnou bádateľskou prácou autorského kolektívu vzniklo dielo, ktorému v slovenskom kontexte patrí atribút priekopnícke.

Prof. PaedDr. Jana Kesselová, CSc.
Prešovská univerzita v Prešove

Kniha *Jazykové chyby v slovenčine ako cudzom jazyku* na báze akvizičného korpusu je špičkovým príspevkom na poli zkoumání slovenštiny, ale i slovanských jazyků. Je vynikajícím príspevkem k oblasti výzkumu jazykových chyb a didaktiky cizích jazyků obecně. Autorky a autoři jednotlivých kapitol představují důkladně zpracované analýzy, které kombinují kvantitativní a kvalitativní přístupy. Výsledky výzkumu jsou nejen teoreticky významné, ale mají i praktický dopad na výuku slovenštiny jako cizího jazyka.

Pozitiva knihy spočívají v jejím systematickém přístupu, rozsáhlé analýze dat a inovativní metodologii. Kniha poskytuje cenné poznatky o procesu učení se slovenštiny jako L2 a přispívá k lepšímu pochopení chybového registru studentů. Výsledky výzkumu mohou sloužit jako základ pro další studium a výzkum v oblasti lingvistiky a didaktiky cizích jazyků.

Celkově je kniha mimořádně cenným zdrojem pro výzkumníky, pedagogy a studenty lingvistiky a cizích jazyků. Její přínos ke zkoumání role jazykových chyb v akvizici cizího jazyka a výuky slovenštiny jako cizího jazyka je excelentní a představuje významný krok vpřed v této oblasti výzkumu.

Mgr. Svatava Škodová, Ph.D.,
Karlova univerzita v Praze

SakoCJ,
SakoDJ, SLA,
SLL

ERRORKORB
Akvizičný korpus
Anotačný tagset
Jazykové chyby

substderiv
word0_asp,
word1_asp
defword,
word0, word1
dep,
word0_dep,
word1_dep,
substword_dep,
secdep
theme
order
phrase styl
cap0, cap1,
comma0,
comma1,
caron0,
caron1, hyph,
hypn, dot0,
dot1, defdiacr,
space

